

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

Quarta pars complectitur Rubricas proprias & titulos decem & nouem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

COMMENTARIA IN RVBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS QVARTA.

Rubricæ Missalis propriæ.

MISSALE diuiditur in partes quinque, *Proprium de Tempore, Proprium de Sanctis, Commune Sanctorum, Missas pro Defunctis, & Benedictiones varias in fine eiusdem.* Proprias vnaquæque pars habet Rubricas, à generalibus distinctas, & earum hoc loco tum originem, quoad eius fieri potest, tum alias causas inuestigabimus. Canon autem est centrum totius Missalis, in medio idcirco positus (de quo iam diximus) cum Ordine Missæ omnibus Missis communi.

In hac igitur quarta Parte prædicta omnia ad Titulos nouemdecim reuocabimus, dilaturi nonnulla (Missali & Breuiario in Sanctorum Festis communia) in aliud volumen Commentariorum in Rubricas Breuiarij, quæ videntur esse eius loci magè propria.

De Rubricis Missarum de Aduentu. I.

O Missis ijs quæ in generalibus Rubricis sunt explicata, quæ hic in Missali & in sequentibus ideo repetuntur, vt in memoriam Sacerdotis loco proprio reuocentur: dicimus Primò, inseribi Dominicas de Aduentu, quia totus Ordo Ecclesiasticus iuxta contemplationem Aduentus Domini hoc tempore dispositus est, *Ruper. lib. 3. cap. 1.*

2 Tres aduentus Domini meditatur. Primum, quando venit vt homo fieret. Secundum, quando ventu-

rus est in fine vitæ cuiusque nostrum. Tertium, quando in fine mundi, *Honor. in Gemm. lib. 3. cap. 1.*

3 A sancto Petro institutum fuit hoc tempus per tres hebdomadas integras, & quartam non integram, *Durand. lib. 3. cap. 2.* Vt, sicut per quatuor elementa ruimus per mala opera, ita surgamus ad bona, *Amal. lib. 3. cap. 40.*

4 Partim lætitiæ est, & Alleluia dicitur; partim mœroris est, & tacetur Hymnus Angelicus, neque adhibentur Dalmaticæ, *Radul. Propos. 16.* quia

FF 2

spem

spem generat primus aduentus, secundus timorem incutit, *Durand. loco citato.*

5 Dicuntur Oraciones duæ, de beata Virgine, & contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa, ratione allata *in Rubric. gen. in casu simili 1. part. tit. 9. num. 3 5. 6. pag. 25. 26.*

6 Missa infra hebdomadam non

habet *Alleluia*, vt in Dominicis, ob allatam causam propriam *in 1. part. tit. 10. pag. 34.*

7 Officia Missarum Aduentus (excepta Dominica quarta, quæ dicitur Vacans à S. Gregorio) habentur *in lib. Sacram. & Antiphonario S. Gregori*, solaque Oratio Domin. i. est Ambrosiana, *ex Pamelio in Liturgy.*

De Quatuor Temporibus Aduentus. II.

A Callisto statutum est, celebrari Quatuor Tempora per annum, quæ tantum ter antea celebrabantur, *Microlog. cap. 28.* sed antea ab Apostolis tradita fuisse, *S. Leo docet Sermone 8. de Ieiunio 10. mensis.* quare Callistus Decreto tantum firmavit usum, & quatuor distinxit; cum ea, quæ in Vere habentur, coincidunt cum Quadragesima, *Dist. 76. Ieiun. vt, sicuti quatuor sunt anni partes, ita in eisdem fiat per ieiunium purgatio, Hieme, Vere, Æstate, Autumno: & sicut tres menses quæque anni pars habet, ita tres dies ieiunij sint ad ratam trium mensium, Ordo Romanus, & Berno de quibusdam ad Missam spect. cap. 7.* & bene Feria quarta, in qua factum est Concilium contra Christum, *idem ibidem;* vel quia traditus eo die fuit Christus, *Ruper. lib. 3. cap. 5.* Feria verò sexta, quia crucifixus; Sabbato deinde, propter tristitiam Apostolorum mortuo Christo, *ex Innocen. in Decretal. Sed antea docuerat hæc sanctus Clemens lib. 5. Const. cap. 14. & 16. vbi Sabbatum memorat etiam ob Christi sepulturam.*

2 Missa Feriæ quartæ duas habet Lectiones ante Euangelium, *Ordo Romanus*: vt admoneantur ordinandi, quod teneant notitiam legis & Pro-

phetarum; quæ notitia in quarta ætate mundi maximè vigeat, *Alcun. item* habet Oraciones duas, quarum altera dicitur sine salutatione cum genuflexione, hoc est, sine *Dominus vobiscum*, cum *Flectamus genua*; quia totus est Sacerdos in Deum orando pro ordinandis & examinandis: eo namque die fiebat examen ordinandorum, *ex Durand. lib. 6. cap. 8.* Altera Oratio salutationem habet, non genuflexionem, vt in alijs Missis, *Microlog. cap. 28.* hoc est, dicitur *Dominus vobiscum*, non autem *Flectamus genua.*

3 In Feria sexta vnica est Lectio, *Ordo Romanus*; quia lex & Propheta in Euangelio vniuntur, quando in sexta ætate prædicatur, *Alcunus.*

4 In Sabbato verò septem sunt Lectiones cum Euangelio, ratione septem Ordinum qui eo die conferuntur, *ex Durand. loco citato cap. 10.* sed propriè sunt sex, *in Ordine Romano;* quia sicut in Feria quarta duæ, ita tres Feria sexta, & quatuor in Sabbato legendæ erant; sed, relicta vna Feriæ sextæ, translatae sunt alia duæ in Sabbatum, in quo idem sex leguntur, *Ruper. lib. 3. cap. 8.* quarum vltima semper est de tribus pueris in fornace, quia per fornacem illi transire debent ordinandi, *inquit Al-*

CUM

eiuius . cui Lectio additur in fine Hymnus trium puerorum, ex *VValafrid. cap. 22.* Orationes autem in eodem Sabbato sine salutatione, cum genuflexione, dicuntur, excepta vltima de camino ignis, *Ordo Romanus*; ad indicandum, quod tres pueri noluerunt adorare statuum Regis, ex *Alcino.*

5 His in communi de Quatuor Temporibus prelibatis, ieiunium hiemale fit in tertia hebdomada Aduentus, secundum Romanam Ecclesiam, *Microl. cap. 27.* & dicitur eiusdem auctor *Leo I. 76. Dist. Huius.* atque in hoc Sabbato tantum Ordinationes habite sunt a sancto Petro vsque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinavit; vt nimirum cum Christo nascente ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib. 2. cap. 1.* tum in Sabbato tantum, quia a Deo est sanctificatum, ex *August. ad Ianuarium, citato ab Alcino in hanc causam;* tum non nisi cum ieiunio & Orationibus multis in Missa, ex *Actis Apostolor. 13.* vbi segregati sunt Paulus & Barnabas, ministrantibus illis (hoc est Missam facientibus, vt ex Græco patet) & ieiunantibus. *Ieiunantes, inquit Lucas, & orantes, imponentesque eis manus, id est consecrantes, dimiserunt*

illos, vt *Leo I. explicat scribens ad Dioscor. Alexand. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus qui extendit Ordinationes ad alia Tempora in eorum Sabbatis, *Microl. cap. 24.*

6 Dominica post Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans, ex *Microl. cap. 29.* quia putabatur eiusdem Officij cum Sabbato, & inde Euangelium huius Dominicæ quartæ est idem ac præcedentis Sabbati; quod in Temporibus etiam quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ obseruabis. Sabbato enim & Dominica sequenti legitur idem Euangelium Transfigurationis Domini; in alijs autem Quatuor Temporibus Dominicæ sequentes alia ratione se habent: nam in Pentecoste variatur Euangelium, propter Octauâ illius; in Autumno item, ob instabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, vt suo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ quartæ Aduentus sumpta sunt de FERIA quarta præcedenti; ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Natiuitatis Domini in Dominica quarta occurrit. inde Vacans Dominica, id est sine Officio proprio, fuit olim appellata.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

Vigilia Natiuitatis habetur in *Ord. Rom.* non habet *Alleluia*, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat Commemoratio Dominicæ, non tamen eius Euangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, vt dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2. pag. 46.*

Si Vigilia Natiuitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantanda erit post Horam Tertiam, & post asperisionem Aquæ benedictæ; quia eo die non ieiunatur: & licet aliud videatur præscribi in *Rub. gener. par. 1. tit. 15. num. 2. pag. 49.* ibi, *Quamuis sint dies solemnes;* de ijs tamen intelligitur, in quibus & ieiunatur, & duæ cantantur

F. F. 3

Missæ,

Missæ, de Festo & de Feria; quæ huic Dominicæ non conveniunt. Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica; quòd aliàs docuimus ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clemens lib. 5. cap. 13. Const.* ita dicitur est in *Ordine Romano*, quia in eo natus est Christus, *Isidor. lib. 1. de Divin. Offic. c. 25.* habet certum diem, non mobilem, vt Pascha; quia *ex Aug.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari vt Pascha, sed tantùm ad memoriam, quòd natus sit. In Paschate alia sunt mysteria, Azymorum, Feriæ sextæ, Sabbati, &c. ita *Alcuinus Flaccus.* Natus autem est die Dominico, *ex Synod. 6. cap. 8.*

3 Tres Missæ celebrantur, *ex Decreto Telesphori.* duas autem tribuit eidem *Ruper. lib. 3. cap. 17.* ob duas generationes Christi, ex Patre, & ex Matre: sed fortè *Ruper.* loquitur eo sensu, quòd ille decrevit eas celebrari de nocte ante Horam tertiam. significat autem, quòd Christus natus est in salutem eorum qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio exitere, *Gemma lib. 3. cap. 104.*

4 Ante Laudes prima Missa est dicenda, *Microl. cap. 34.* qui & idè addit, quòd omitebatur tunc *Ite missa est*, ne discederet populus. *Te Deum* dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. c. 117.* contra quosdam apud *Durand. lib. 6. cap. 13.* De Præfatione & Communicantes diximus suprâ *par. 1. tit. 12. n. 2. & 5. pag. 41. & 44.* de ultimo item Evangelio tertiæ Missæ, *ibid. tit. 13. num. 2. pag. 46.* lubetur autem omitti purificationem in prima & secunda Missa, *ex Innocen. III. cap. Ex parte, de Celebrat. Missarum.* Vide suprâ *3. par. de Defectibus tit. 9. num. 4.*

& adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; neque omittendas esse eas Preces quæ in purificatione Calicis & digitorum ablutione recitari solent. Memento quoque, vt in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex *dictis tit. 9. nu. 4.* Verùm in prima Missa solemnè, hausto diligentius sanguine, Subdiaconus deferet Calicem sine Purificatorio ad Credentiam de more, indeque alius in Sacris in Sacristiam; vbi supposito Corporali decenter seruabitur vsque ad secundam Missam solemniter seu priuatim celebrandam, tum ne impediatur incensationem Altaris in Laudibus faciendam; tum ne minùs reuerenter quam par sit habeatur in Credentia vsque ad aliam Missam: in cuius initio, vt aliàs, collocari poterit super Crēdentia, desiccata iam, vt creditur, quacumque reliqua vini specie. Alij alia: sed, saluo meliori iudicio, hæc Romana praxis videtur congruentior.

5 *Francol. de Temp. Hor. Can. 6. 40. num. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, vt sit ille ieiunus per horas circiter sex, ex quadam congruentia. Quòd si celebraturus sit ante mediam noctem, ex priuilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam: idèd à pridiana media nocte ieiunet, neque in Missa Vigiliæ sumat purificationem; & eo casu, si in prima Missa noctis sumeret purificationem, imò & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam & tertiam Missam Natiuitatis Domini. Fauet communis doctrina Theologorum.

6 Ceterùm probabilem sententiam & securam putat *Suar. 3. pag. disp. 80. sect. 4.* posse in nocte hac celebrari etiam Missam.

Missas priuatas simul post mediam noctem, quia nullo Iure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit maioris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & eiusmodi, si minus omnes celebrare commodè possint. Opusculum docet *Francol. prima par. cap. 39. num. 20.* vbi multos citat. Doct. quorum est communior sententia lege *Bonacm. disp. 4. quest. ult. punct. 9. num. 5.* vbi etiam docet *pun. 11. nu. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum. Certè qui vnam tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet; & tertiam potius, cuius Oratio cum Officio concordat. Neque primam concedo posse dici separatim ab alijs de nocte, nisi coniunctam cum Matutino solemniter de more cantato.

7 In Festo sancti Stephani, quo ille obiit, ex *Baron. in Martyrolog.* contra *Duraud. lib. 7. cap. 21.* legitur Euangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma lib. 3. cap. 107.* Et quia dicitur, *Lapidatus eos, & relinquitur vobis domus deserta,* &c. quod in ore Stephani fuit causa martyrij, *Act. 6.* meminit *Clem. in Const. huius & sequentium Festorum cum Natali Domini, lib. 8. cap. 39. & Rom. Ordo;* in quibus habuere Sermones antiquissimi Patres.

8 Festum S. Ioannis, vt filij Virginis sequentis ventrem qui his diebus genuit Christum, vel quia de Patre hac die redijt; vel quia Ecclesia eius nomine dedicata fuit, *Gemma libro 3. cap. 13.* cum obierit ille, ex *S. Hieron. in Breuiario, die 24. Iunij,* ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Natiuitate, quia maioris est dignitatis. & ita habetur in antiquioribus *M. Nalibus.*

9 Festum Innocentium antiquius est Origene, qui de eodem *Homil. 3. in Matib.* non admittit cantica lætitiæ; quia descenderunt in limbum, *Microlog. cap. 36.* in Dominica verò & Octaua dicuntur, ob causas allatas supra pag. 34. & 62.

10 Officia Missarum, à Vigilia Natiuitatis vsque ad Dominicam infra Octauam eiusdem inclusuè, habentur in *Antiphonario, & Sacrament. Gregor.* Orationes tamen secundæ & tertie Missæ Natiuitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11 Dominicæ infra Octauam Natiuitatis reperitur vestigium apud *Microlog. cap. 37.* etiam si dies ipsa non sit Dominica, & citat Introitum, *Dum medium silentium.* Oratio prima Dominicæ huius est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

12 Octauæ Natiuitatis & Circumcisionis meminit *Maximus Taurin. in Homil. & Ordo Rom.* Oratio, *Deus, qui saluis æternæ,* est apud *Microlog. cap. 39.* *Pamelius* docet, Missæ Officium, licet legatur in *Antiphon. S. Gregor.* esse tamen eo posterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circumcisionis Iuonem, qui de eo Sermonem habuit.

13 Octauarum etiam sancti Stephani, & S. Ioannis, *Amalar. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia. Si Octaua Innocentium venerit in Dominica, dicitur *Credo.*

14 Vigilia Epiphaniæ habetur in *Ordine Romano,* in qua non ieiunatur, ex *Concilio Turonen. II. cap. 13.* ob Natiuitatem Domini. Euangelium legitur anticipatè, quod accidit posttridie Epiphaniæ, ex *Martyrologio 7. Ianuary.* si venerit in Dominica, dicitur *Credo,* ratione Dominicæ.

15 Epiphania, seu Theophania, id est

est Apparitio Christi, ex *Ordine Romano*, continet miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aquæ in vinum mutatæ, & quinque millium fatiatorum, *ibid.* meminit *Sanctus Clemens lib. 5. Const. cap. 13.* Post Evangelium publicatur Pascha, ex *Concilio Aurelianen. IV. can. 1.* vt proximè determinetur Dominica Septuagesima, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum anno primo Christi contigit Feria sexta; & Officium Missæ habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregoriano.*

16 Dominicæ infra Octauam cum Introitu, *In excelsò throno*, meminit *Amalar. lib. 4. c. 33.* quæ si contingat, vt in Rubricis Breuiarij, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantum in

Missâ Orationes admittit, more Dominicarum infra Octauas, quod idem fit in Dominica infra Octauam Natiuitatis, in qua fiunt tantum commemorationes de Octauis. Officium Missæ habetur in *Antiphonario & Sacramentario S. Gregorij*; sed Oratio est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

17 In Octaua celebrari Baptismum Christi in Missâ, docuit *Amalar. cap. 34.* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano.* Baptizatus autem fuit Feria sexta, ex *Cuconio in Vita Christi.*

18 De Festis Duplicibus, & alijs, quid agendum sit infra Octauam Epiphaniæ, pendet à Rubrica Breuiarij, vbi nos etiam causam reddemus desumptam ex Officio, non ex Missâ.

De Dominicis post Epiphaniam vsque ad Septuagesimam. IV.

1 **I**N Rubricis Breuiarij proprius locus est querendi, Cur sex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania vsque ad Septuagesimâ. Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missâ tantum, quæ hoc loco notatu digna sunt, indicemus.

2 Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessorijs, Graduali, Offertorio, Communionem, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. cap. 110.* vt rectè post Octauam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphonario & Sacrament. Gregoriano.*

3 Hinc est, quod secundæ Domini-

cæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi; sicut in tertia quoque Dominica legitur Euangelium de leproso, qui, ex *S. Hieron.* fuit primo curatus à Christo. *Durand. lib. 6. cap. 19.* notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregorius conciliauit pacem in Vrbe, & Orbe. est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamelio*, translata in hunc locum à S. Gregorio.

4 In vltimis verdè tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, *vt in Antiphon.*

phonario Gregoriano : & ratio est, quia sapius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem, à Dominica 23. post Pentecosten, ut cum ea eiusdem ferè rationis tunc esse videantur. quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent idè certum

Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epistolis, & Euangelijs. Orationes autem Dominicæ tertiæ & quartæ sunt Ambrosianæ, *ex Pamelio*.

5 Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit vsque ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano*.

De Dominicis à Septuagesima vsque ad Feriam IV. Cinerum. V.

1 **Q**uadragesimæ ritus antiquior est quàm præcedentium Dominicarum: nam ab Apostolis tradita est, *ex Ignatio Epist. 8.* & à S. Petro Romæ instituta fuit, *ex Radulpho Prop. 16.* & idè à Quadragesima ordimur in hoc titulo, à qua reliquæ Dominicæ pendent.

2 Quinquagesima tribuitur Telephoro *ab eodem Radul. ibid. Dist. 4. ca. Statutus.* cui etiam Quadragesimam tribuit *Ruper. lib. 4. cap. 9.* forè ille Decreto firmavit, ut ait *Baronius anno 136. & 154.* Sexagesima & Septuagesima erant in vsu tempore Gelasij I. *ex Azor. lib. 10. cap. 16.*

3 Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo die baptizatus Christus recessit in desertum, adieciunt quadraginta dierum: vnde *Tertull. adu. Psychicos cap. 13.* nominat ieiunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baron. anno 57. num. 194.* Tres autem causas affert *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 45.* ut proxima passione Christi compatiamur eidem; ut item verno tempore libido faciliùs concitata reprimatur; & ut, sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intrauerunt, & de captiuitate Babylo-

nis reuersi sunt, celebrauerunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus. Addit quartam *Durand. lib. 6. cap. 28.* ut cum lactucis agrestibus ieiunij Quadragesimalis comedamus Agnum Paschalem, id est Eucharistiam in Paschate. Quinta fuit *S. Isidori lib. 2. cap. 36.* ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passione pro tolerantia exemplo, & ope; idè coniunctim vtrumque celebrandum est.

4 A numero dierum, vel à numero hebdomadarum sumitur apud Auctores factorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum *Ordo Roman.* Septuagesimā definit, quasi cursum septuaginta dierum vsque ad Sabbatum in Albis, cuius Missa incipit, *Eduxit Dominus populum;* ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captiuitatis Babylonice, & nostræ, quæ in septennio huius vitæ trāfigitur, & finitur in Sabbaro, id est requie. vnde infra Octauam Paschæ vnum *Alleluia* cum Graduali vsque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum significare) adhuc cantatur ante Euangelium, *Gemma lib. 3. cap. 38.*

Gg

5 Sex-

5 Sexagesima continet dies sexaginta usque ad Feriam quartam Paschae, cuius Missa incipit, *Venite benedicti, Ordo Romanus*; ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcun.* iuxta de. em. praecepta Legis, usquequod nobis dicatur, *Venite benedicti.* & praesertim nos monet *Honor. in Gemm. cap. 59.* ut operemur sex opera misericordiae, de quibus *Matt. 25.* simul cum Decalogo. sex enim decies componunt sexaginta.

6 Quinquagesima constat diebus quinquaginta, usque ad diem Paschae, *Ordo Rom.* ut per quinque sensus, Decalogo observato, Iubileum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Iubilei est. Haec *Alcunus.*

7 Quadragesima currit usque ad Cenam Domini & Pascha mysticum per quadraginta dies, *Ordo Roman.* ut virtus Decalogi per quatuor Evangelia impleatur, *Alcun.*

8 Alij, & melius, a numero dierum ieiunij sumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentiae a carnibus, &c. usque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum cum Matthaeo *cap. 1.* ut ait *Hieron. citatus a Durando lib. 6. cap. 32.* Quod si velis numerare tantum veri & proprii ieiunij dies, demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars. constat enim annus diebus 365. *Alcun.* Eisdem autem triginta sex dies ante Pascha ut ieiunarent alij, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Ferijs quintis (quae Decreto Melchiadis *Epist. ad Episc. Hisp. cap. 3.* & habetur de Con-

secrat. Dist. 3. Ieiunium. ob Cenam Domini & Ascensionem Feria quinta celebratas, exceptae fuerant a ieiunio) indixerunt ieiunij caput a Quinquagesima, eosdem etiam ut ieiunarent alij, demptis praeterea Sabbatis, ex *Constantinop. VI. can. 55.* in signum futurae nostrae quietis, anticipauerunt ieiunium a Sexagesima.

9 Additi ergo sunt post S. Gregorium quatuor dies ieiunij, ut ait *Baron. anno 57.* a Feria quarta Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Stephani Papae, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior quam antea; quod opinatur *Carolus Nouarsen. Episc. in Comment. suis Canon.* ut non modò decima anni solueretur Deo, sed ut ieiunium quadraginta dierum Christi integrè imitarentur, quod secuti alij, qui in Cena Domini & Sabbato sancto non ieiunabant, a Quinquagesima coepere ieiunium. Alij idem observare volentes (demptis, ut diximus, Dominicis & Ferijs 5.) a Sexagesima ieiunio initium dederunt. Alij denique (sublatis a ieiunio etiam Sabbatis, ut supra) a Septuagesima ieiunium sunt exorsi. Haec ferè omnia ex *Epistola Caroli Magni ad Alcunum*; nimirum ut quadragenarius ieiunij numerus, a Christo, Moyse & Elia comprobatus, consummationem nostram aptè significet, quo consistit tum in denarij perfectione nobis promissi, tum in laboribus huius mundi a quatuor ventis delineati, & in corporis nostri, ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora exercitatione, *S. Isidori lib. 2. cap. 36.*

10 *Gratianus de Consec. Distinct. 5. Quadragesima.* facit auctorem S. Gregorium additionis quatuor dierum a Fe-

ria quarta Cinerum vsque ad Domini-
cam: qui conciliari fortasse posset cum
Baronio negante supra; quòd nimi-
rum S. Gregorius nondum addiderat
quatuor hos dies, quando Homiliam
habuit ad populum, ex qua *Baronius*
negat ab eodem additos eos fuisse:
deinde verò, antequam obierit, eos
addidit ille, vt essent quadraginta ie-
iunij dies. quod affirmat *Gratianus*,
& indicant *Microl. c. 49.* & *Pamelius*,
qui volunt, Officia quatuor dierum ad-
ditorum esse Gregoriana, & verè ha-
bentur in *Antiphonario* & *Sacramen-*
tario sancti Gregorij; nisi & hæc à po-
sterioribus addita fuisse dicamus.

11 Sed iam Quadragesima nostra
constat diebus quadraginta sex; quid
ergo habet mysterij? *Honor. in Gemma*
lib. 3. c. 41. docet, quadraginta sex an-
nis ædificatū fuisse templum, Ioan. 2.
id est corpus Christi, *ibidem*; & hoc
modo explicat: nam duodecim anno-
rum erat beata Virgo quando Chri-
stum peperit; vixit autem Christus an-
nis 34. & mortuus resurrexit. Ergo
corpus Christi, cuius Mater funda-
mentum fuit, ædificatum fuit quadra-
ginta sex annis, dirutum fuit in mor-
te, & reædificatum in resurrectione:
nos quoque, ait ille, ædificemus nos-
metipfos templum Domino quadra-
ginta sex diebus ieiunij quadragesi-
malis. *Ibidem* docet, nomen *Adam*
constare litteris Græcis, quæ faciunt
numerum, more Græcorum, quadra-
ginta sex; quod *Augustini est Tract. in*
Ioan. lib. 10. reformemus itaque his
diebus quadraginta sex veterem ho-
minem in bonis. Hæc ille arguè.

12 Maximè verò omnium mihi
placet *Ruper. Abbas lib. 4. c. 2.* qui has
Dominicas ordinat ratione hebdoma-
darum vsque ad quartam Dominicam

Quadragesimæ, quæ dicitur *Latare*;
& est Paradisi propria quædam ima-
go. Septuagesima, inquit ille, dicend^a
est, quia per septem hebdomadas ad
illam *Latare* peruenitur; Sexagesima,
quia per sex; Quinquagesima, quia per
quinque; Quadragesima, quia per
quatuor: hoc est, per septem ætates
mundi ad caelestem gloriam, per sex
ætates ad gratiã Redemptionis nostræ.
Fufius ille. Dominica verò *Latare* est
lætitiæ: vnde eo die conuiuium legi-
tur à Christo celebratū, Ioan. 6. quod
est imago Paradisi; semel & iterum
dicitur, *Latatus sum in his.* &c. ad Mis-
sam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt
lætitiæ, *1. part. tit. 19. num. 6. pag. 68.*
& præterea (quod tamen ad commu-
nem Missam non spectat) in argumen-
tum lætitiæ, Papa eo die defert in ma-
nibus auream Rosam, de qua lege
Duran. lib. 6. cap. 53.

13 Omittuntur à Septuagesima
Cantica lætitiæ, *Gloria in Excelsis*, &
Alleluia. dicitur *Tractus*, id est luctus,
vt docuimus in *Rubric. general. 1. par.*
locis suis, causa mœstitiæ, ex *Ordine*
Rom. Officia verò trium harum Do-
minicarum habentur in *Antiphonario*
& *Sacramentario Gregoriano.* Quòd si
Septuagesima venerit ante Purifica-
tionem, secunda & tertia Oratio non
mutantur, ita vt secunda sit de beata
Virgine, cuius partus adhuc celebra-
tur. Idemque fiat in Sexagesima, &
Quinquagesima.

14 In Ferijs autem omittitur *Trac-*
tus, quia luctus solemnus est in con-
cursu populi tantum faciendus, vt
nox dicemus.

15 In Collecta Sexagesimæ occur-
runt duo, præter Regulas ordinarias.
Alterum est, quòd dicitur Collecta de
S. Paulo sine Collecta de S. Petro;

qui in Festis eorum & commemoratione per annum numquam diuiduntur, vt patet. Alterum est, quòd licet in prima Collecta fiat mentio de S. Paulo, tamen in Oratione *A cunctis* adhuc fit de eodem commemoratio, contra illud quod habetur supra pag. 28. de Missa Votiuu Apostolorum, quæ excludit Orationem *A cunctis*. Sed nota nouum titulum Stationis, quæ, vt in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum; & item nota, quòd nominat Ecclesia S. Paulum occultiori nomine, *Doctōris Gentium*. Titulus autem Stationis non est Festum, neque commemoratio, neque quid votiuum: at Regula illa, *De eodem bis non fit in eodem Officio*, valet in Festis, commemorationibus, & votiuis, non in titulo Stationis, & occulto præsertim nomine,

vel tacito, verbi gratis Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicut in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque in Missa Orationem *A cunctis*, quæ, vt aliàs diximus, correspondet suffragijs communibus Officij diuini. Simile quid habemus in Feria quinta Dominicæ tertiæ Quadragesimæ, in cuius Collecta nominantur quidem sancti Cosmas & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine *Martyrum*, quia de ipsdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideò debet consueta commemoratio eorundem tamquam Martyrum inter suffragia communia, & tamquam Titularium Ecclesiæ propriæ.

De Feria quarta Cinerum vsque ad Dominicam de Passione. VI.

Feria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, vt *Maximus Taurin.* ait in *Homil.* non est caput Quadragesimæ, & ideò adhuc Vesperæ non cantantur manè; sed initium pœnitentiæ est, vnde & Cineres capiti imponuntur benedicti, ex *Ordine Roman.* vt recordemur originis & finis nostri, ex *Ruper. lib. 4. cap. 10.* Porro in hac ipsa Feria quarta cœpit

Christus ieiunare, qui Feria tertia baptizatus est, vt rectè probat *Durand. lib. 6. cap. 28.* & die 16. Februarij Feria secunda ieiunium perfecit, vt docet *Torniellus noster Tomo secundo Annual. sacrorum, anno 4081. num. 7.* cum sine dubio illud inceperit die septima Ianuarij post Baptismum, quia cecidit die sexta Ianuarij. Rubricæ Cinerum sunt.

2. *Ante Missam benedicuntur Cineres^a facti de ramis oliuarum, sive aliarum arborum, precedenti anno benedictis, hoc modo. b* Finita Nona, Sacerdos indutus pluuiali violaceo, vel^c sine casula, cum ministris^d similiter indutis, ^e procedit ab benedicendum Cineres in vase aliquo^f super Altari posito. Et primò cantatur à Choro Antiphona, *Exaudi, &c.*

a. Facti

a *Facti de ramis oliuarum.*] Vt sicut Cineres ad humiliationem distribuuntur, ita & per humilitatem spem habeamus futura gloria, quam designauit Processio Palmarum. Cineres itaque sunt reliquia gloriae Christi, & quasi semen gloriae nostrae. debent autem esse aridi, non in modum luti, vt declarauit sacra Rituum Congregatio 23. May 1603.

b *Finita Nona.*] Quia Missa in diebus ieiuniorum cantanda est post Nonam, in par. 1. Rubr. tit. 15. num. 2. pag. 50. Praeparantur Thuribulum, nauicula, & vas aquae in angulo Altaris, *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 19.*

c *Sine casula.*] Vt habetur 1. part. tit. 19. num. 4. pag. 66. assumit autem Pluuiale, vt *ibid. num. 3. pag. 66.*

d *Similiter indutus.*] Et quidem sine Dalmaticis. In Ecelesijs autem praeci-

puis cum Planetis plicatis, in alijs minoribus Alba amicti ministrent, vt 1. part. tit. 19. num. 6. & 7. pag. 68. sine manipulis, *Carimon. Episc. lib. 2. capite 17.*

e *Procedit ad benedicendum.*] De Sacristia ad Altare; Acolythique tantum praecedunt cum candelabris accensis. Ministri pares Celebranti procedunt, quia Pluuiale habet, ex *Carimon. Episc. lib. 1. cap. 15. in fine.*

f *Super Altari.*] Hoc est in cornu Epistolae, *Carim. Episc. lib. 2. cap. 19.* ita vt sit vas inter Missale, & cornu Celebrans, osculato Altari in medio, accedit ad librum, vbi stans inter vtrumque Ministrum, *Carimon. Pap. lib. 2. sec. 1. cap. 29. & 41.* quia Pluuiale habet, legit Antiphonam, *Exaudi, &c.* quae cum sequentibus habetur in *Antiphonario Gregoriano.*

3 *Deinde Sacerdos in cornu Epistola, non vertens se ad populum, dicit, &c.*

Adde, manibus iunctis, & dum benedicit manu dextra Cineres, Diaconus eleuat à dextris simbriam anteriorem Pluuialis; & ideò stare debet illi à dextris, non post eum, vt diximus.

4 *Postea Celebrans, g imposito incenso in Thuribulo, ter^h aspergit Cineres aqua benedicta, dicendo Antiphonam, i Asperges, sine cantu, & sine Psalmo, & l ter adolet incenso. Deinde m dignior Sacerdos ex Clero accedens ad Altare, imponit Cinerem Celebranti n non genuflexo. Si vero non adsit alius Sacerdos, o ipsemet Celebrans, genibus flexis coram Altari sibi ipsi Cineres imponit in capite, nihil dicens: & cantatur statim à Choro Antiphona.*

g *Imposito incenso in Thuribulo.*] De more, & cum benedictione, ministrantibus Diacono & Thuriferario.

h *Aspergit.*] In medio, à dextris & à sinistris Cinerum, delato vase aquae ab altero ex Acolythis, & aspergillo sine osculis dato Diacono, qui deinde cum osculo tradit Celebranti.

i *Asperges.*] Totum versum dicit, & nihil praeterea.

l *Ter adolet.*] Eodem modo quo aspergit.

m *Dignior Sacerdos.*] In suo habitu, sine Stola cum habitu Choralis, *Carimon. Episc. cit.* stans imponit Cinerem dicens, *Memento homo, quia puluis es, &c.* Ordo Roman. At, si cinis est,

G g 3 cur

cur dicitur pulvis? *Gen. 18.* dicebat Abraham, *Cum sim pulvis, & cinis.* Cinis enim mixtus pulvere inutilis est, ex *Chrysof. Homil. 23. Epist. 2. ad Corint.* diuifum verò vilia sunt.

n *Non genuflexo.*] Stanti quidem, facie verfa ad populum, sed capite inclinato; imponit autem in formam

Crucis, *Carimon. Pap. lib. 2. cap. 31.* o *Ipsemet Celebrans.*] Non debet Diaconus imponere Sacerdoti Cineres. Conuenit autem, vt genibus flexis coram Altari sibi ipsi eo casu imponat, quasi à Christo illos recipiat, cui flectitur omne genu, & ad exemplum humilitatis.

5 p *Sacerdos verò, dum cantantur Antiphona, & Responsorium, primò imponit Cineres digniori Sacerdoti, à quo ipse accepit; deinde ministris paratis, genibus flexis coram Altari, dicens.*

p *Sacerdos.*] Stans aperto capite, & Diacono tenente à dextris eius vas Cinerum, *Carim. Episc. vbi sup.* Aperto,

inquã, capite distribuit Cineres, Candelas, & Ramos, ex Decreto sacre Rituum Congregationis 18. *Iuly 1626.*

6 *Postea q veniunt alij, primò Clerus per ordinem, deinde r populus; & genibus flexis ante Altare singulatim recipiunt Cineres à Sacerdote, vt dictum est de ministris. Completa Cinerum impositione Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.*

q *Veniunt alij.*] Cum debitis reuerentijs Altari, & Celebranti antè & post, & manibus iunctis.

r *Populus.*] Extra gradus Altaris ad cancellos populus congruentius recipit Cineres: feminis etiam non supra velum, sed supra capillos dantur Cineres, si fieri potest commodè; ne benedictus cinis supra velu deperdat.

In fine distributionis ante Orationem *Concede,* tergat digitos Celebrans in angulo Altaris, *Carimon. Episcop. loco citato,* cum aqua & mica panis. Deinde dicitur Missa, in qua hæc sunt propria.

7 Graduale dicitur cum Tractu, *Dominus non secundum peccata nostra, &c.* non ex *Ord. Rom.* sed ex nostra deuotione, inquit *Microb. cap. 50.* quod repetitur in Ferijs secundis, quartis, & textis, *idem ibid.* cur non in alijs Ferijs? quia in prædictis tantum erat populi

cõcurfus ad luctum solemnem, quem significat *Tractus:* & est in *Antiphon. Gregor.* eadem ratione, qua in iisdem Ferijs dicuntur Officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Penitentiales; quia nimirum læticia Dominica minui debet statim in Feria secundæ tum in quarta venditus fuit Christus, & in sexta fuit Cruci affixus. Præfatio Quadragesimalis ex Pelagij Decreto quotidie dicitur, *Microb. loco citato,* etiam in Dominicis, *Gemma lib. 4. cap. 127.* quamuis non ieiunemus, contra quosdam, quos confutat *Durand. loco citato.*

8 Duplex Oratio in fine Missæ additur cum humiliatione: *Humiliati capiti, &c.* ex *Amalar. lib. 3. cap. 37.* vide *suprà 2. par. Rubr. tit. 11. num. 2. pag. 173.* sed non in Dominicis, in quibus Communio fiebat populi, cuius loco successit in Ferijs Oratio illa duplex.

duplex; unde & in iisdem humiliatio est omittenda, *Microl. cap. 51.* Orationes autem Missæ sunt eadem quæ in *Sacramentario Gregoriano.*

9 Feria quintæ festiue habitæ sunt à sancto Siluestro successore S. Melchiadis; & ided non habuere Officia propria à sancto Gregorio I. Gregorius deinde dictus Iunior, id est II. Officia propria & Missas (quæ addita sunt Antiphonario & Sacrament. Gregorij) iisdem distribuit, *VValafr. c. 20.* imò, ex *Baronio anno 731.* ieiunium in iisdem instituit in Ecclesijs ijs, in quibus adhuc non agebatur; & ided Euangelia ferè omnia, quintis Ferijs assignata, communia sunt alijs diebus extra Quadragesimam.

10 In Sabbato Cinerum idem est Officium Missæ quod in præcedenti Feria 6. quia posterius est S. Gregorio, ex *Microl. cap. 49.* cum Oratione tamen diuersa, in *Sacramentario sancti Gregorij.*

11 In Dominica prima Quadragesimæ nihil occurrit notandum, nisi, quod ea contingit aliquâdo die 16. Februarii, vt in *Tabula IX. Calendarij nostri perpetui*, & ea ipsa dies est, ex *Augustino Tornielo in Annal.* qua Christus tentatus fuit, vt in Euangelio Dominicæ.

12 Feriæ Quatuor Temporum, ex Decreto Gregorij VII. tamquam à Maioribus eo tempore institutæ, habent Officia in *Sacrament. S. Gregorij*, & *Lectionario S. Hieronymi.* de quarum ritibus vide quæ diximus suprâ de Adventus Quatuor Temporibus, vbi, cur Euangelium 2. Dominicæ Quadragesimæ sit idem ac Sabbati præced. indicauimus.

13 Dominica 2. habet Missæ Officium non Gregorianum, ex *Microl.*

cap. 24. & 29. & ex Pamel. Dicta est vacans, hoc est sine Officio proprio: nam Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio sumpta sunt de Feria 4. præced. Reliquarum Feriarum & Dominicarum sequentium Officia partim in *Antiph.* partim in *Sacrament. Gregor.* habentur, paucis Orationibus mutatis in aptiores.

14 In Feria 5. Dominicæ 3. habetur Collecta de SS. Cosma & Damiano, de qua vide suprâ *tit. præced. numero 15. pag. 236.*

15 Feriæ 4. Dominicæ 4. variatur Missa, cui datæ sunt duæ Lectiones, vt in Feria 4. Temporum. putant aliqui, ad indicium futurarû in Sabbato ordinationum. Sed hac die fiebat Scrutinium baptizandorum in Paschate, & inter septem Scrutinia hoc erat maximum, *Ordo Rom.* quod Scrutinium non est in vsu hodie, sed tamè Missa est eadem, in qua Catechumenis dicitur in Introitu, *Effundam super vos aquam mundam*; & idem repetitur in prima Epistola: tum dicitur, *Lauamini*, in secunda; & in Euangelio cæcus natus nondum lotus Catechumenum representat, ex *Aug. in Homilia illius Feriæ.* à qua Feria vsque ad Parasceuen ieiunabât quindecim diebus, demptis Dominicis, ex *Ruper. lib. 4. cap. 18.* Causas autem Scrutinij in hac Feria 4. vide apud *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 54.*

16 In reliquis diebus nihil noui occurrit declarandum vsque ad Dominicam de Passione, exceptis Ordinationibus, quæ in Sabbato *Sistentes*, ita dicto, quia Introitus Missæ incipit à verbo *Sistentes*, concessæ sunt ex Decreto Gelasij I. *Dist. 75. Ordinationes Presbyterorum.* de quibus eadem est ratio cum alijs Sabbatis Quatuor Temporum, vt suprâ nos diximus.

De

De Dominica de Passione, & Hebdomada
maiori. VII.

1 IN primis Vesperis Dominicæ de Passione velantur Cruces & Imagines, ex *Carim. Episc. lib. 2. c. 20* hoc est ante Vesperas; velum autem non debet habere secum aliam imaginem: & illud velum, quo teguntur Cruces, sit potius violaceū quàm nigrum (album nequaquam) nisi aliud statuatur infra. quo ritu significatur, iam Christum non in palam ambulasse apud Iudæos hoc tempore, & abscondisse se, vt in Euangelio Dominicæ dicitur.

2 *Ruper. lib. 5. cap. 1.* probat, verisimiliter in Vesperis Sabbati ante Dominicam de Passione coactum fuisse Concilium aduersus IESUM; ideoque mœstitia maior cōuenit Ecclesiasticis Officijs: & hinc in Introitu tacetur *Gloria Patri* apud quosdam, inquit ille; sed *Ordo Rom.* expressè omittit, vt & nos humilitati studentes omittamus excelsa nostra, ait *Alcuin.*

3 Omittitur etiam *Iudica me Deus.* ita *Gemma lib. 4. cap. 117.* & quia Officia huius Dominicæ sunt media inter dies Quadragesimæ & sequentes de Passione, ideo fortè dicta est *ab Ord. Rom.* Dominica mediana, vt etiam à *Gelasio Dist. tit. preced. num. 15. citata.*

4 De duabus Orationibus, non tribus, & de Præfatione de Cruce diximus in 1. par. Rubr. tit. 9. & 12. pagina 26. & 41. testatur autem *Micrologus cap. 50.* Præfationem de Cruce non dici solitam ante Palmas, qui mos durauit vsque ad Pium V. à quo statuta est Præfatio de Cruce ab ipsa Dominica de Passione.

5 In Sabbato ante Palmas Officium non est Gregorianum, ex *Amal.*

lib. 1. cap. 9. tamen congruum legitur Euangelium, in quo habetur, quod in crastinum turbæ obuianere Christo; ergo, quæ narrantur initio, contigerunt hac die. Officium Missæ, hoc est Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio, sunt de Feria 6. precedenti; quia olim Sabbatum vacans dicebatur, in quo Papa elemosinas dabat.

6 Dominica Palmarum dicta est in *Ord. Rom.* Palmarum, siue Florum, siue Ramorum, Hofanna, Pascha petentium, siue competentium, id est simul petentium Symbolum ante Baptismum, ex *Alcuino, & Capitolanum,* quia in hac die lauabantur capita vngendorum in Sabbato sancto, ex *Sid. lib. 1. cap. 27.* item Hebdomada maior, apud *Chrysost. Hom. 30. in cap. 10. Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Clem. lib. 8. Const. 39.* vel quia in ea maxima parsimonia, vel quia in ea Officium maius celebratur, *Ordo Roman.* addit *Microlog. cap. 52.* Maiorem dici, ob sanctissimum Dominicæ Passionis sacramentum. *Idem Chrysost.* appellat Magnam, quia magna, inquit, & ineffabilia bona in ea contigerunt. Item appellatur Indulgentiæ, ob pœnitentes absoluentos publicè, *Honor. in Gem. libro 3. cap. 72.* Item Pœnosa, & Sancta, ob Christi passionem, & impios iustificatos, *Durand. lib. 6. cap. 67.* Authentica, in *Officio Ambrosiano.* & dicitur etiã Vltima à *S. Ambrosio. Epist. 31.* quia vltima est Quadragesimæ.

In benedictione Ramorum Rubricas attende Missalis, quibus addemur alias minutiore de more.

7 *Completa Tertia, & facta aspersione aquæ, more solito, Sacerdos indutus pluuiiali violaceo, vel sine casula, cum a ministris similiter indutus, b procedit ad benedicendum ramos palmarum, & oliuarum, siue aliarum arborum, c in medio ante Altare, vel ad cornu Epistolæ positos. Et primo cantatur à Choro Antiphona.*

Benedictionis Palmarum mentio est anno 877. apud Baron. sub Ioanne VIII.

Aspersio aquæ, de qua Rubr. fit à Sacerdote statim ac venerit ante Altare.

Acolythis ante aspersione aquæ deponant candelabra super Credentia.

a *Ministris similiter indutus.*] Hoc est simili colore, sed sine Dalmaticis, cum Casulis plicatis, vel in albis, iuxta supradicta iii. 19. num. 6. & 7. par. 1. pag. 68. & 70. Manipulos autem in hoc casu Ministri portant, quia cantaturi sunt Epistolam & Euangelium.

b *Procedit ad benedicendum.*] De Sacrificia iam venit Celebrans, præce-

dentibus Acolythis cum candelabris, vt ante Missam, sine Thuriferario, & cum Ministris, capite cooperto, hinc inde à latere Celebrantis, vt in simili casu *Cerimon. Episcop. lib. 1. cap. 15. & lib. 2. cap. 30. & 31.* quia Pluuiiale habet. Quare verbum *procedit* hoc loco non significat motum localem à Sacrificia, sed quòd, finita aspersione, prosequitur benedictionem Palmarum, ascendendo ad Altare, quod osculatur in medio, & deinde in cornu Epistolæ cantando, vt in Missali.

c *In medio ante Altare.*] Ita Ordo Romanus, sed est commodius, quòd ad cornu Epistolæ ponantur Palmæ & rami.

8 *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, non vertens se ad populum, dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.*

Non diducit manus, sed iunctas eas tenet, etiã ad *Oremus*, & ad Orationes; quia sumus extra Missam. & Ministri

pares sint Celebranti hinc inde, vt, quando erit opus, cõmodius Diaconus eleuet simbriam Pluuiialis à dextris.

9 *Postea Subdiaconus in loco solito cantat sequentem Lectionem in tono Epistolæ, & in fine osculatur manum Sacerdotis.*

Eadẽ prorsus facit quæ pro Epistola Missæ; in cuius fine non tamen defert librũ Celebrantis ad cornu Euan-

gelij, quod legit Celebrans, si velit, in cornu Epistolæ; & resumit, si ea vitur, Planetam plicatam Subdiaconus.

10 *Interim dum cantatur Bz. Diaconus ponit librum Euangeliorum super Altare: & Sacerdos, ministrante Diacono nauiculam, ponit incensum in Thuribulo. Deinde Diaconus dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem à Sacerdote: postea Sub-*

H h diacono

diacono librum tenente, medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, signat librum, incensat, & cantat Euangelium, ut infra, more consueto: quo finito, Subdiaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui & incensatur à Diacono.

Non discedit Celebrans à cornu Epistolæ. Omnia fiunt, etiam à Thuriferario, prout ad Euangelium Missæ diximus 2. par. tit. 6. num. 5. pag. 127.

hic adde tamen, quòd si Diaconus Casula plicata utitur, incensato Celebrante priorem resumit, eo modo quo diximus pag. 68.

11 Post hæc benedicuntur rami. Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ dicit in tono Orationis ferialis, Dominus vobiscum.

Eodem modo cantat Præfationem manibus iunctis, assistentibus hinc inde Ministris, cum quibus dicit Sanctus, &c. cum autem manu benedicturus est ramos, Diaconus eleuat à dextris fimbriam Pluuiialis anteriorem; Celebrans verò, dum dextra signum Crucis facit, ponit sinistram super Altare, ex Rubr. gener. par. 2. tit. 3. nu. 5. pag. 109. & tit. 7. num. 5. pag. 134.

In Orationibus nihil est detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur rami arborum, non palmæ, nec oliuarum rami: quia ij rami arborum

succedunt palmarum loco, & à populo eo die vocantur palmæ. Neque Romæ (vbi saltem oliuæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores) tacentur ea verba in quarta Oratione, ceterarumq; arborum: neque est mendacium, sicut non est mendacium dicere in Parasceue, Ecce lignum Crucis, adhibita tunc Cruce argentea à Celebrante.

12 Circa finem quintæ Orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia vas Aquæ benedictæ cum aspersorio, & vnâ cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

13 Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter ^d aspergit ramos Aqua benedicta, dicendo Antiphonam, ^e Asperges me sine cantu, & sine Psalmo: & ter ^f adolet incenso.

^d Aspergit ramos.] Ordo Rom. accepto nimirum aspersorio de manu Diaconi cum solitis osculis & reuerentijs. Aspergit autem ter, id est in medio, à dextris ramorum, & à sinistris eorum.

^e Asperges me.] Submissa voce Verbum illum tantum.

^f Adolet incenso.] Ordo Romanus; eo modo scilicet quo asperit, nihil di-

cens. Diaconus autem in aspersione & incensatione eleuat fimbriam pluuiialis. rursus Celebrans in cornu Epistolæ, vt prius, addit quæ sequuntur in Missali.

Benedictio hæc breuior est quam sit in Ordine Romano; sufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multò plures habentur ibi.

14 Completa benedictione, g dignior ex Clero accedit ad Altare, & dat ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec osculatur ma-

num dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad populum, distribuit ramos, primum digniori, à quo ipse accepit, deinde Diacono & Subdiacono paratis, & alijs Clericis singulatim per ordinem, ultimò laicis: omnibus genufle etentibus, & ramum ac manum Celebrantis osculantibus, ^h exceptis Prælatiis, si adsint.

g Dignior ex Clero.] Dignior, qui dat ramum Celebranti, stans in suo habitu sine Stola, eidem stanti dabit, & cum osculo rami ab utroque facto, non manus; deponit autem Celebrans ramum suum in manu Acolythi, & dum alijs aperto capite, ut diximus pag. 238. stans distribuit, Diaconus à sinistris eius ministrat eidem ramos, eos tantum osculando, deposito

interim suo ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit ramos Diacono sine osculis.

h Exceptis Prælatiis.] Canonici quoque non osculantur manum Celebrantis Canonici, ex Cerim. lib. 2. cap. 17.

Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui distribuat laicis; sed Ordo Romanus à Celebrante distribui iubet.

15 Postea fit ⁱ Processio. Et primò Celebrans ^l imponit incensum in thuribulum: & Diaconus vertens se ad populum dicit: Procedamus in pace. Et Chorus respondet: In nomine Christi, Amen. Præcedit thuriferarius ^m cum thuribulo fumigante: deinde ⁿ Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis: sequitur Clerus per ordinem, ^o ultimò Celebrans cum Diacono à sinistris, omnes cum ramis in manibus: & cantantur sequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliqua, quousque durat Processio.

i Processio.] Tradit Ordo Romanus.

l Imponit incensum.] Ministrante Diacono, & Thuriferario, cum benedictione, de more.

m Cum thuribulo fumigante.] Ut quasi sternat viam Crucifixo sequenti cum odore incensi: vel quasi Christus trahat post se sequentes in odorem vnguentorum suorum.

n Subdiaconus paratus.] Eo modo

quo supra; & ille idem qui supra, non alius defert Crucem inter Acolythos, cuius usum in Processione antiquissimum docet Baron. anno 398. ut par. 1. diximus tit. 19. num. 3. pag. 65. & prædicti quatuor deponunt alicubi ramos suos, ut commodius gestent alia.

o Ultimò Celebrans.] Cooperto capite, & cum ramis in manibus suis, tam Celebrans quam Diaconus.

16 In reuersione Processionis, duo vel quatuor cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad Processionem, incipiunt ^y. ^p Gloria, laus. & decantant duos primos Versus. ^q Sacerdos vero cum alijs extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde qui sunt intus, cantant alios Versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur:

& qui sunt extra, ad quoslibet duos Versus respondent, Gloria, laus, sicut à principio. Postea Subdiaconus hastili Crucis & percussit portam: qua statim aperta, Processio intrat Ecclesiam cantando R.

p Gloria, laus.] Duodecim tantum Versus habet Ordo Romanus, & auctor eorum dicitur fuisse Aurelianensis Episcopus, de carcere idcirco liberatus. lege Durand. libro 6. cap. 67. Quam Historiam describit etiam Baronius anna 835. ex probatis Auctoribus.

q Sacerdos cum alijs.] Sacerdos coo-

perto capite, Subdiaconus prope portam in medio, versa tunc imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

r Percussit portam.] Semel in ima parte portae, & cum ima parte hastili, ex Cerimoniali Pap. lib. 2. cap. 39. & Rituali Romano Pauli V. tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, si Missa sequatur solemniter.

17 R. Ingrediente Domino, &c. Habet Ordo Romanus.

18 Deinde celebratur Missa, & rami tenentur in manibus dum cantatur Passio & Euangelium tantum.

Ad totam Missam tenebantur rami in Ordine Romano: sed ad Passionem omnino, ut, dum ignominia Crucis narratur, eiusdem victoria per ramos ostendatur. Celebrans autem dum legit in cornu Epistolae Passionem, palmam teneat sinistra manu, Cerimon. Marcell. lib. 2. cap. 41. idem & ministri faciant. Missa habetur in Antiphonario & Sacramentar. Gregoriano; unicaque dicitur Oratio, quae à sancto Ambrosio accepta est, ex Pamelio, de Feria 6. in Parasceue Ambros.

19 In Missa legitur Passio à S. Matthaeo scripta: nam Alexander Papa instituit, Passionem legi hoc tempore à quatuor Evangelistis scriptam, eodemque ordine quo ipsi scripserunt, Durand. cap. 68. refert S. August. Sermone 144. de Tempore, vno tantum die Passionem legi solitam fuisse, & secundum Matthaeum; & cum ille voluisset eam legi iuxta quatuor Evangelistas, factum quidem est, sed

cum auditorum ob nouitatem perturbatione.

Notae illae ✠ C. S. non sunt antiquae, auctorem habent incertum; & puto eas significare Christum, Chonistam, Synagogam; alij, Christum, Cantorem, Succentorem: nam Diaconi dicuntur hodie Cantores Passionis in Cerimon. Vox autem Succentor non est noua aut recens in Ecclesia Latina, quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Auerlanæ in instrumento celebrato cum Fratibus Minoribus anno 1234. quod habetur apud Lucas Vadingum in Regeſto Pontificio ad calcem Annalium Minorum, anno 1239. Bulla 27. Ad cantandam verò Passionem eadem obseruanda ferè sunt quae infra dicemus in Parasceue num. 3. sed Stola Cantorum erunt violaceae. vide ibi. Dilatio enim haec fit in gratiam nostri Ordinis, qui hodiernam non cantat Missam.

20 Non petitur benedictio, quia auctor

auctor benedictionis extinctus legitur; eademque de causa neque luminaria deferuntur, neque thus adhibetur, *ex Ordine Romano*, quia feruor deuotionis in Apostolis tepuerat. Nec dicitur *Dominus uobiscum*, in detestationem male salutaris Iuda; neque gloria Christo datur, qui in Passione est, *Durand. ibidem*. De omissione *Gloria tibi Domine* scribit *Microlog.* etiam c. 52. Omnis autem solemnitas in tanta incertitia tollitur; & in fine tantum, more solito, tamquam ad Euangelium Missæ petitur benedictio, incensatur liber, qui & osculandus datur Celebranti in initio postremæ partis, cum eiusdem incensatione, *Durand. ibid.* in fine quoque respondetur, *Laus tibi Christo*, quæ item (excepta incensatione libri & Celebrantis) seruanda erunt in Missis priuatis.

21 Ad legendam autem Passionem in Missa priuata non extinguuntur luminaria in Altari, ut ex professo probat *Paulus Comitolus in Respons. moral. lib. 1. quæst. 49.*

22 In fine Missæ legitur Euangelium variè, ut dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2. pag. 46.* nimirum in Missis priuatis Euangelium Palmarum, in solemnibus S. Iohannis, & in ijs priuatis, quæ sequuntur immediate benedictionem palmarum.

23 Mysticè in hac Benedictione, Processione, & Missa, recole decimam fuisse Lunam hac die, in qua ducebantur agni in domos immolandi in Paschate, *Exod. 27.* & ecce Christus Agnus Dei portatur ad victimam, *Ierem. 11. ex Amalar. lib. 1. cap. 10.* unde partim lætitiæ, ob palmas, uictoriae symbolum, partim mæroris est hæc dies, quia includitur in

Ierusalem ut Agnus ad occisionem. Porta Ecclesiæ clausa, & hastili Crucis aperta, designat Ierusalem caelestem per Christi Passionem nobis reueratam. unde dicitur *xi. Ingressiente Domino in sanctam ciuitatem.* Reliqua per se patent ex Historia Euangelica, & Benedictione ramorum, id est ex verbis Benedictionis.

24 Sed quid agendum, si Processio extra Ecclesiam exire nequeat? Fiat circum Ecclesiam, & quod ante portam præstandum erat, fiat in vestibulo ante ingressum Cappellæ maioris.

25 Quid item, si Cantores desint ad cantandam Passionem? eo casu Diaconus solus Missæ cantet totam; & ea finita, redeat ad Altare, ac reliqua faciat pro parte postrema, ut supra dictum est, & dicemus Feria 6.

26 In Feria quarta sequenti ad Introitum non genuflectitur. Duæ Lectiones leguntur, *ex Ordine Romano*, vel propter Ordinationes futuras in Sabbato sancto, *Durand. cap. 70.* vel quia in prima Lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur: Christus autem mortuus est pro redemptione utriusque, *Amalar. lib. 1. cap. 11.* vel quia ea die uenditus est Christus: unde quasi sit Feria 4. Temporum, habet ieiunij duplicem rationem; & inde sumptum est, quod in ieiunio post sextam Feriam, Feria quarta primum locum obtinet, *Durand. loco nunc citato.* Tractus post secundam Lectionem dicitur, ut in Parasceue, qui, ut alias diximus, luctum significat, *Ruper. lib. 5. cap. 13.*

27 Habes in *Antiphonario & Sacramentario S. Gregorij* Missarum Officia præcedentis tridui.

De Feria quinta in Cœna Domini. VIII.

1 DE hac Feria *Ordo Romanus*. Missa verò festiuū habet Officium, ob institutionem Sacramenti Sacramentorum. Sed, vt ait *Rupert. lib. 5. cap. 14.* sicut in Feria quinta mundi ex aquis ortum genus partim reliquit gurgiti Deus, hoc est, pisces creauit; & partim leuauit in aëra, hoc est aues: ita in hac Feria quinta deprimimur in tristitiam, leuamur in gaudium. Crux, quæ in Altari est, velo tegatur albo.

2 Missæ Officium habetur in Antiphonario & Sacram. Gregor. cuius Collecta huc translata est ex Missali Ambrosiano, ait *Pamelius in Liturgicon tom. 1.* Dicitur *Gloria in excelsis*, ex Bonifacij Decreto, *Durand. lib. 6. c. 75.* & ab Episcopis, *de Conf. Dist. 1.* Porro, qui est Canon Nicolai Papæ. Campanæ deinde silent, vt excelsa nostra & turrium nostrarum taceant in humilitate Christi, *Alcuin.* & quia tunc Apostoli prædicatores per castella non circuibant, & tacebant, *Rupert. loco cit. cap. 29.* & vt silentium indicamus populo, *idem.* Dicitur *Pax vobis* ab Episcopo, in Sacramen. Gregor. Euangelium quadrat, quia eo die Chri-

stus lauit pedes: & in Epistola sufficienter agitur de Eucharistia.

3 De Symbolo diximus in *Rubr. general. 1. par. tit. 11. Communicamus*, Hanc igitur oblat. *Qui pridie*, quæ sunt propria huius Missæ, habentur in *Ordine Romano.*

4 Pax non datur, *ex eod. Ord. Rom.* in detestationem osculi Iudæ, *Alcuin.* In tertio *Agnus Dei* dicitur, *dona nobis pacem*, contra editionem Venetam in Officijs paruis Hebdomadæ maioris, in quibus perperam notatur, quod habet *Duran. lib. 4. cap. 52.* tertio dicit, *miserere nobis*: nam Missale vult dici de more, quamuis pax non detur.

5 Reseruatur Hostia cum particulis in sequentem diem pro Sacerdote, & infirmis, ex Decreto Innocentij I. *Duran. c. 75.* & habetur hæc reseruatio in *Sacram. Gregor.* nihil de Sanguine, tum quia periculum est ne effundatur, *Hugo Victorin. de Spec. Miss. obseru. lib. 3. cap. 20.* tum quia significatur in Calice finis legis antiquæ, & cum bibisset Christus in Cruce, dixit, *Consummatum est*, id est Testamentum vetus, *Duran. loco citato.*

Verba Rubricarum huius diei sunt

6 *Hodie Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum vnã sumit, alteram reseruat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reseruat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit, pro infirmis: Sanguinem verò totum sumit: & ante abluitionem digitorum ponit Hostiam reseruatam in alio Calice, quem Diaconus^a Palla & Patena cooperit, & desuper^b velum expandit, & in medio Altaris collocat. Deinde^c fit Communio, & completur Missa. Sacerdos autem^d genuflectit, quandocumque accedit, vel recedit à medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in Calice reseruatam, & cum dicere debet, Dominus vobiscum, non vertit se ad populum*

lum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, sed à latere Evangelij: & in fine. e ibidem dat benedictionem.

Calicem alterum de Credentia ad Altare hoc item loco deferat Subdiaconus sine velo longo, sed cum velo tantum Calicis eiusdem paruo, Patena, & Palla.

a *Palla & Patena cooperit.*] Palla prius, quæ, ut diximus aliàs, significat lapidem ad ostium monumèti; Patena deinde, ad tutelâ Pallæ, quasi sigillum indicet Pharisaorū, de quo *Matt. 27. Signatis lapidem cum custodibus.* Cùm enim Sabbato sancto anticipetur Missa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari representationem Sepulchri Christi, ut innuit *Duran. lococitato.* à Feria V. post Missam, quamquam improprie, Sepulchrum Domini hoc appellatur.

b *Velum expandit.*] Velum album ad cautelam & ornatum apponitur.

c *Fit Communio.*] Omnis populus communicat in ordine suo. ita legitur in *Sacramentario Gregoriano.* De qua Communionem vide suprâ p. 2. tit. 10. num. 9. pag. 172.

7 An Cleri quoque & Sacerdotum? Sanè *Francolinus 1. par. de Tempore Hor. Can. cap. 30. ex Ord. Roman. & Alcino* contendit, non licere hodie Sacerdotibus celebrare priuatas Missas, ob receptam consuetudinem faciendi vnum Sacrum solemne, in quo, exemplo Apostolorum, omnes Presbyteri communicent: cui subscribit *Azor. lib. 10. cap. 24. quest. 5. quid-*

8 *Legitur Euangelium sancti Ioannis, in cuius initio Sacerdos non signat Altare, sed seipsum tantum.*

In Altari non fit signum; quia ibi immediatè adest auctor benedictionum. Si legi Euangelium in libro. potest

quid contrà sentiunt *Sotus & Nauarrus*; extatque Canon Soteris de hac Communionem generali de *Consec. Distinct. 2. In cœna.* concedit *Suarez 3. part. disp. 8. sectione 2.* Missas plures, secluso scandalo, & in loco secreto, sine concursu. Sacra verò Rituum Congregatio 27. Septembris 1608. Communionem Cleri iubet in hac Missa, in memoriam, quòd Christus communicauit Apostolos; & hoc est seruandum. Communicent autem Presbyteri cum Stola de collo pendente, ex *Concil. Braccar. III. can. 3.* ante Altare quidem Sacerdotes & Leuitæ, extra Chorum populus, ex *Concil. Tolitano IV. cap. 17.* si tamen Stola omitatur, non est peccatum mortale, ex *Doctoribus apud Bonac. disp. 4. quest. 6. pun. 2. num. 2.*

d *Genus flectit, quandocumque accedit, &c.*] Ob reuerentiam Sacramenti, licet in Calice lateat, & sub velo. quod in simili casu aliàs obserua.

e *Ibidem dat benedictionem.*] Hoc est, in latere Evangelij; neque perficit circulum, sed reuertitur ad medium, ne terga vertat Sacramento: nam crastina die ob eandem causam idem habes aperte in Rubrica ad *Orate fratres.* eadem obseruent Ministri; & ad ea, quæ maioris sunt reuerentiæ his diebus erga Christum à Iudæis derisum, diligentiùs aduertant.

signare librum. Ad ea, *Et Verbum caro factum est,* genuflectat Celebrans cum Ministris paulò versus Sacramentum.

9 *Hodie*

9 *Hodie* ^f *paretur locus aptus in aliqua Cappella Ecclesie, vel Altari, & decenter, quoad fieri potest, ornatur & cum velis & luminibus, ubi Calix cum Hostia ut supra reservata, reponatur. Finita autem Missa accenduntur intorticia, & ^b fit Processio more solito, alio tamen ⁱ Subdiacono parato Crucem ferente. ^l Celebrans indutus Plumali albo, stans ante Altare, ^m imponit incensum in duobus thuribulis absque benedictione, deinde in medio genuflexus, cum altero ⁿ incensat ter Sacramentum: & ^o accepto Calice cum Sacramento de manu Diaconi stans, & cooperto extremitatibus veli, quo eius humeri teguntur, procedit medius inter eundem Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris, & sub baldachino, duobus Acolythis ^p Sacramentum continuè incensantibus usque ad locum preparatum, ubi pro crastino servandum est. Interea dum fit Processio, ^r cantatur Hymnus, Pange lingua gloriosi Corporis. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus à Sacerdote stante accipit Calicem cum Sacramento, & ponit ^s illum primò super Altare, ubi à Sacerdote genuflexo incensatur, ut supra: deinde ^t reponit in capsula. Postea in Choro dicuntur Vesperæ sine cantu.*

^f *Paretur locus.*] Omnino debet esse distinctus ab Altari, in quo fuit celebratum.

^g *Cum velis.*] Vela sunt cortinæ, ex *Gloss. de Consecrat. d. 1. cap. Altaris.* Imò ex *Ambros. ad Marcellinam,* ut explicat *Baron. anno 112.* sunt cortinæ Regiæ. Plura idem *Baron. an. 329.* Non igitur adhibeantur panni nigri; tum quia in horto sepultus fuit Christus; tum quia crastina die super Calicem adhuc erit velum album, cum reportabitur ad Altare maius; tum quia vivit verè Christus, etiam in representatione mortis eiusdem. Exemplum habes in Sacello Pontificio Romano, ubi omnia splendent in hoc casu reservandæ Hostiæ, ab usque à vulgo sepulchrum Christi appellatur, ut supra diximus.

^h *Fit Processio more solito.*] Ante Pium V. de hac nulla mentio est in

Missalibus: fit autem de more, Acolythis nimirum cum candelabris Crucem comitantibus; non tamen extra Ecclesiam, ex Decreto S. Congregationis super negotia Episcoporum, tum in hac quàm in sequenti Feria, die 6. Augusti 1591.

ⁱ *Subdiacono parato.*] Id est, cum Tunicella alba, sine Manipulo, Cui etiam sit adhuc velata, contra quosdam, qui oppositam scripserunt legis: & melius Romæ velo tegitur violaceo quàm albo, prout requirit Professionis tempus. Quòd autem à Subdiacono Crux deferatur, diximus supra *par. 2. tit. 13. num. 4. pag. 184.* Hic autem cum suis Acolythis stabit, genuflexis alijs in loco ubi reponitur Sacramentum.

^l *Celebrans indutus Plumali.*] Vt illud induat, retrahet se extra cornu Epistolæ, ob præsentiam Sacramenti ibique

ibi que omnes deponant Manipulos, in *Imponit incensum absque benedictione.*] Vide supra quæ diximus in elevatione Hostiæ ad Missam par. 2. tit. 8. num. 8. pag. 153. & in *Carim. Episc. lib. 1. cap. 23. & lib. 2. cap. 33. habetur.*

n *Incensat ter Sacramentum.*] Adde, facta antè & post profunda capitis simul cum Ministris inclinatione. Caveat Diaconus ab osculis coram Sacramento *Carim. Episc. lib. 1. cap. 23.*

o *Accepto Calice.*] Ita ut Celebrans sinistra nodum teneat, & dextram superponat Calici, quam Diaconus tegit extremitatibus veli pendentis ab humeris.

p *Sub baldachino.*] Vocatur Mappa ab *Innoc. III. lib. 2. Myst. Miss. cap. 7.* & in distributione hastarum eiusdem, nobilioribus dantur eæ quæ sunt in facie Celebrantis, posteriores minus nobilibus, *Carimon. Pap. lib. 2. cap. 14. & Cerimon. Episc. lib. 1. c. 14.* Nobilioribus item inter hastas pares dentur eæ, quæ sunt à dextris Celebrantis, dum procedit. conuenit tamen, ut hodie & sequenti die ab Ecclesiasticis cum Pluuiialibus deferantur hastæ; quod si desint Pluuialia, non ideo induant Stolas, cortis tantum indui, ex *Carim. Episcop. lib. 2. cap. 25. & 26.*

q *Sacramentum continue incensantibus.*] Duobus modis fieri potest. Primò, si Acolythi alternatim incensent ductis Thuribulis, ut sit in incensatione personarum. Secundò, si hinc inde ante procedant mouentes manibus dextris Thuribula de iisdem penden-

tia, & effumantia, ait *Rituale Romanum de Processione sanctissimi Sacramenti*, quasi sternendo viam Sacramento cum odore incensi. qui modus videtur magis vilitatus, & maiorem reuerentiam connotat erga Sacramentum, quod numquam nisi à genuflexis Sacerdotibus incensari solet.

r *Cantatur Hymnus, Pange.*] Celebrans numquã cum alijs in Processione Sacramenti cantat, sed secretò dicit. Quia Processio nõ fit extra Ecclesiam, conuenit, ut Clerus ad primos duos Versus, *Tantum ergo Sacramentũ*, &c. genuflectat conuersus ad Sacramentum; ministri tamen nõ genuflectant: extra Ecclesiam verò minimè, & vbi multus est Clerus. posset alioqui, & malè, interrumpi Processio.

s *Illum primo super Altare.*] Adde, & deinde genuflexione facta descendit, & rursus imponi curat incensum sine benedictione à Celebrate stante, ut priùs, amoto velo per Subdiaconũ ab humeris Celebrantis; quia nõ est daturus in fine benedictionem.

Dum incensatur Sacramentum, cantatur, *O salutaris Hostia*, vel, *Tantum ergo Sacramentum*, ut in *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 23.*

t *Reponit in capsula.*] Facta iterum genuflexione antè & post. Clauem autem dabit illi ad quem spectat: non enim videndus est Calix à populo, & multò minus Hostia patere populo debet. Neque dari debet clauis laico, quantumuis nobili, ex Decreto sacra Rituum Congregationis 30. *Ianuarij 1610.* sed ei potiùs qui sequenti die est celebraturus.

10 *Et Sacerdos cum ministris denudet Altaria, legendo Antiphonam, Digiserunt, &c. cum toto Psalmo.*

Ordo Romanus. Altaria, inquit Rub. non Altare maius tantum. An Altaria denudanda erunt, dum dicuntur Vesperæ? ex hac Rubrica videtur affirmandum. *Alcum.* post Vesperas vult denudari, quia vespere, ait, nudatus fuit Christus suis discipulis. Idem habet *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 23.* & communior vsus Ecclesiarum Urbis cum Cærimoniali prædicto explicat Rubricam. In Missali Vatic. 1604. legitur: *Postea Sacerdos cum ministris denudet, &c.*

11 Hæc Altarium nuditas significat Christum amisisse speciem & decorem, *Ruper. lib. 5. cap. 35.* & vestimenta illius fuisse diuisa inter milites, vt ex Antiphona patet. & idem *Rupert.* colligit nudatum Christum quasi gloria deitatis: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* contemplatur *Duran. cap. 76. loco citato.*

12 Procedat autem Celebrans cum Diacono in Albis & Stolis tantum violaceis, cum Subdiacono in Albis tantum, sine Manipulis, & Clerus cantare potest Psalmum totum. Amouenda verò sunt mappæ tantum cum

pallijs, & alijs ornamentis, relicta Cruce velata cum candelabris in Altaribus: neque Psalmus idè est repetendus, si multa sint Altaria. Conopeum Tabernaculi maioris, in quo asseruatur ordinariè Sacramentum, adhuc placet esse coloris violacei, vt diximus pag. 79. quia Regia viuens Christi est, ad modicum tempus absentis. quòd si adhibeatur coloris nigri, ob sequentem Feriam 6. ea erit ratio, quia vacuum est Tabernaculum, & conformis erit color paramenti Celebrantis: standum ergo erit consuetudini locorum. Et Romæ in Ecclesia S. Petri amouetur conopeum, quod etiam magis placet, nisi sint velandæ statuæ seu imagines prædicti Tabernaculi.

13 Hoc triduo trãseuntes ante Crucem, quæ est in Altari maiori, reuerentiam illi faciant cum genuflexione; excepto Celebrante parato (nisi aliud infra noetur) quia fulget Crucis mysterium. & de die Paralceus hoc decreuisse sacram Rituum Congregationem, testatur *Castaldus in sua Praxi Cærimoniarum.*

14 Post denudationem Altarium, hora competenti factò signo ^a cum tabula, conueniunt Clerici ^x ad faciendum mandatum. Prælati, seu Superior, super Amictu & Alba induitur Stola & Pluuiali violaceis, & ^y in loco ad id deputato, ministrante Diacono (qui paratus cum Subdiacono, ^z vt in Missa, paramentiis albis, ei assistit) imponit incensum in thuribulo: deinde Diaconus ^a librum Euangeliorum ante pectus tenens, genuflexus ^b ante Superiorem, petit benedictionem: qua accepta, astantibus duobus Acolythis cum candelabris accensis, & Subdiacono librum tenente, signat librum, & incensat, & cantat, vt moris est, Euangelium, Ante diem festum Pasche, vt in Missa. Quo finito, Subdiaconus portat librum apertum osculandum Superiori, & Diaconus eum de more incensat. Postea Superior exiit Pluuiali, & per Diaconum & Subdiaconum præcingitur linteis,

& sic præcinctus, assistentibus sibi iisdem Diacono & Subdiacono, accedit ad lotionem pedum: & per ordinem dispositis ijs qui lauandi sunt, Clericis peluim & aquam ministrantibus, Subdiacono singulorum pedem dextrum tenente, genuflectens singulis, illorum pedem lauat, c extergit, & osculatur, Diacono d præbente linteam ad abstergendum.

u *Cum tabula.*] Sonitus lignei fit mentio in *Parasc.* in *Ordine Rom.* sed & hac die adhiberi docent *Alcuin.* & *aly.* Humilitatis est indicium, *Amal. lib. 4. cap. 21.* Terrorem significat Iudæorum incussum Apostolis, *Gemma lib. 3. cap. 88.* & lignum Crucis, quo conuocantur omnes, adumbrat, *Rupert. lib. 5. cap. 29.* Minus etiam sonat lignum quam æs: quia mulieres in passione magis loquebantur de Christo quam Apostoli, *Durandus cap. 76.*

x *Ad faciendum mandatum.*] Dicitur *mandatum*, quia mandauit Christus lauacionem pedum; & quia Antiphonæ incipiunt ab hac, *Mandatum nouum*, &c.

y *In loco ad id deputato.*] Congruum esset, ut ibi Altare esset cum pallio albo, ad significandam munditiam, cuius gratia lauandi sunt pedes, cum Cruce, & candelabris. Poterit etiam parari Credentia à latere sinistro, super quam collocabuntur Missale, linteam Sacerdotis, vasa ad abluendas in fine manus eiusdem, & alia eiusmodi, cum floribus & herbis. Scamna necessaria cum tapetibus habeantur pro lauandis, & tapetia sint ita ampla, ut Celebrans super iisdem genuflectus

lauare queat, neque Albam fœdet.

z *Ut in Missa.*] Hoc est, cum Manipulis, (licet eo careat Celebrans) ob Euangelium cantandum à ministris. Si fiat Processio à Sacristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos medius, more solito, quam deponit prope Altare in cornu Euangelij.

a *Librum Euangeliorum*, &c.] Imposito prius de more incenso cum benedictione in Thuribulum à Celebrante. Hoc eodem loco Euangelium restitutum est à Pio V. in *secunda editione Missalis ab eodem reformati ante Clementem VIII. iuxta Ordinem Romanum antiquum.*

b *Ante Superiorem.*] Adde, stantem in cornu Epistolæ. Finita incensatione Celebrantis deponuntur Manipuli à ministris, ut ei liberiùs inseruiant.

c *Extergit, & osculatur.*] Nullo facto super pedem signo Crucis manu Celebrantis.

d *Præbente linteam.*] Stabit idè Diaconus à dextris, colliget linteam ipsum quo Celebrans est præcinctus, & extendet, quando opus est, ut tergat: non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quod aliqui scripserunt nimis apertè contra Rubricam.

15 Et interim hæc subscripta cantantur.

In cantandis Psalmis Mandati, vnus tantum Versus cantatur, *Duran. lib. 6.*

cap. 75. quod etiam dicitur in Rubrica Missalis.

16 Post lotionem, Superior, vel qui alijs abluit pedes, lauat manus, & abtergit alio linteo: deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, accipit Pluuiiale, & c. stans capite detecto f dicit, & c.

e Stans capite detecto.] In medio scilicet ante Altare.

f Dicit.] Manibus iunctis, vt alijs notauimus, tenentibus librum Diacono & Subdiacono. Orationes cum Versibus additæ sunt à Pio V. ex Ordine Romano.

17 Finitis omnibus, vel exiit ubi ibidem Superior, vel redit in Sacristiam ordine quo venerat.

18 De hoc Mandato cum Euangelio Missæ huius diei meminit Ordo Romanus. Ablutio verò pedum habetur apud August. Epist. 119. & Cyprian. Sermonem de hac re. fitque ad humilitatem Christi imitandam, & ad munditiam animæ designandam, Rupert. lib. 5. cap. 20. Vnde & antiquitus

reconciliabantur Deo hac die penitentes. S. Gregorium firmasse Decretum lotionem hanc, scribit Alph. Villegu in Flore Sanctorum.

19 De oleis sacris nihil Missale neque nos loquimur, ad Pontificale spectant. interea lege Durand. libro 6. cap. 74.

20 Hora commodiore, post Vesperas, deferantur particulæ supra referuatæ pro infirmis cum luminibus, Superpelliceo & Stola alba adhibitis, ad locum ubi reseruata fuit Hostia consecrata; nisi aliud exigat laudabilior consuetudo: & ostiolum Tabernaculi, in quo ordinariè asseruari solent, maneat apertum, ne populus ibi adoret quod non adest amplius.

De Feria sexta in Parasceue. I X.

1 Institutorem Feriæ Parasceues, facit sanctum Paulum Chrysostom. Homil. 1. de Cruce & latrone, quæ præparationem significat. Cæna pura dicta

est apud Irenæum lib. 5. cap. 23. id est, sine azymis, vt explicat Baron. anno 34. cuius Rubricas cum augmento minutiorum nunc explicabimus.

2 a Finita Nona, Sacerdos & ministri induti paramenti nigri coloris, sine luminaribus & incenso b procedunt ad Altare: & c ante illud prostrati aliquamdiu orant. Interim Acolythi vnâ tantum d tobuleam extendunt super Altare. Sacerdos cum ministris facta oratione ascendit ad Altare, & c osculatur illud in medio; deinde Lectorem accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epistola, & incipiteam f sine titulo: quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistolæ.

a Finita Nona.] Notat hoc Rupert. lib. 6. cap. 4. Quia hora nona expirauit Christus, ad cuius quasi funus nos accedimus cum Nicodemo, & alijs, Du-

rand. lib. 6. cap. 77. neque enim hac die Missa dicitur, ex Innocen. I. qui percussio pastore, dispersi sunt Apostoli, & vsque ad diem I. schætis in tristitia

tristitia ieiunauerunt, de *Consec. d. 3. Sabbato*. Præterea celebrare non conuenit, cum hac die seipsum obtulerit Christus, *Alcuinus*. quod si Missam eam appelles, ea est more Apostolorum, ait *Amalar. lib. 4. cap. 20.* quod tamen non placet, cum hodie nulla sit consecratio, & Missa sit præsanctificatorum. Nona uero cum alijs præcedentibus Horis sine lumine dicitur.

b *Procedunt ad Altare.*] Altare erit nudum cum Cruce velata uelo nigro, ita ut suo tempore faciliè queat detegi; & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis: gradus eiusdem nudi erunt, sed tamen bene mundi pro Sacerdotis prostratione. Credentia simplex linteo cooperta in superiori tantum parte, cum necessarijs tantum ad Officium, nempe bursa cum Corporali & purificatorio, ampullis uini & aquæ, uase uitreo ad ablutionem digitorum, ut infra, Missalibus duobus & cussino, mappa longa pro Altari, uelo longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera

communi. Procedunt igitur, præcensibus Acolythis sine candelabris, cum paramantis, ut in *1. par. tit. 19. numero 6. & 7.* uno post alium ministro, ut ad Missam.

c *Ante illud prostrati.*] Conuenit, ut sub eorum capitibus ponantur cussini coriacei, uel simplices, non tamen de ijs qui sunt ad usum Missalis in Altari. Prostrationis meminit *Ordo Romanus*, neque idem uestiri debent gradus Altaris panno nigro, qui sapit solemnitatem.

d *Tobalem extendunt.*] Ita *Ordo Romanus*, quæ Sindorem monumenti significat, *Durand. lib. 6. cap. 77.* & præterea Missale cum cussino super Altare apertum collocatur.

e *Osculatur illud.*] Indicat *Ordo Romanus*, ut initio Missæ fieri solet.

f *Sine titulo.*] Titulus est caput lectionis; & sine capite sumus, cum Christus occiditur, hoc est representatiuè, hac die, *Honor. in Gemma libro 3. cap. 89.* nec in fine Lector osculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Antiphonario Gregoriano*; sed *Alcuinus* putat, nuperimè tunc fuisse compilatum.

3 Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epistole dicit, Oremus. Diaconus, Flectamus genua, & Subdiaconus, Leuate.

Non dicitur *Dominus uobiscum* hodie; quia, moriente summo Sacerdote, cessant Officia Sacerdotis, *Honor. ubi supra cap. 95.* frequentius dicitur, *Flectamus genua*, quod etiam docet *Ordo Romanus*, ad augmentandam humilitatem, *Hugo Victorin. de Spec.*

Miss. obseru. cap. 20. Diaconus genuflectit ante alios dicens, *Flectamus genua*; Subdiaconus ante alios surgens dicit, *Leuate*. solus stat Celebrans. Ad Orationem Ministri stant, ut in Missa. Oratio uero hæc non habetur in *Sacramentario Gregoriano*.

4 Subdiaconus in tono Epistole similiter sine titulo cantat sequentem Lectionem.

Prima Lectio ex Prophetis, secunda ex Pentateucho Moyſis; quia lex & propheta Crucem Christi prænuntiarunt, *Rupert. lib. 6. cap. 5.* & duæ Lectiones innuunt, pro duobus populis obire Christum, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 89.* Lectio Exodi vicinior

est Passioni, in qua mentio de illi est: *Os non comminuetis ex eo, Durand. loco citato.* & ideo secundo loco legitur, quamvis sit antiquior Lectione Osee.

Subdiaconus in fine non osculatur manum Celebrantis.

5 Finito Tractu, dicitur Passio & super nudum pulpitem: quam Celebrans ^h submissa voce legit in cornu Epistolæ.

Tractus secundus habetur in Antiphonario Gregoriano.

g *Super nudum pulpitem.*] Nudato Christo in Cruce omnia nuda sunt, & Scripturæ reuelatæ, *Duran. ibidem.* in eodem pulpito, vel in tribus, ad maiorem commoditatem, in cornu Euangelij, in plano Cappellæ, legitur seu cantatur Passio à tribus Diaconis inducis Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, ex *Carimon. Pap. lib. 2. cap. 39.* qui procedunt de Sacristia hoc ordine, ut, qui Euangelistam refert, librum deferat ante pectus, & sit primus; quem sequitur ille, qui Turbam; postremò, qui Christum: omnes manibus iunctis. factis autem debitis reuerentijs Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relinquentes agenti personam Christi, & dextram Euangelistæ. Romæ communior usus est, ut Euangelista medium teneat locum, & illius dextram ille qui Christum repræsentat; & in Cappella Papæ vnus tantum adhibetur liber, in quo tres Cantores singillatim cantant quæ cantare debent: quo fit, ut Euangelista, qui plus alijs cantat, medium quoque teneat locum. Alij adhibent tres libros, ut commodius cantent. *Carim. Episcop. lib. 2. cap. 21.* meminit vnus tantum libri, & quoad locum non

tollit consuetudinem Ecclesiarum, Non probatur illa distributio Passionis inter Celebrantem, Diaconum & Subdiaconum, ita ut Celebrans vice Christi loquatur, & Subdiaconus Turbarum. Si desint ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem eiusdem, addito deinde ministerio Subdiaconi & Acolythorum, ut fit ad Euangelium. Pulpiti verò vox à sancto *Cypriano* usurpatur *Epist. 33.* pro loco Euangelij. Vide supra part. 2. tit. 6. num. 5. pagina 129.

h *Submissa voce legit.*] Stans paulò versus Cantores, & astantibus Ministris, ut ad Introitum Missæ; sed cum legit ipse, tradidit spiritum, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Euangelij, ut in alijs Missis. Lecta verò etiam postrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Euangelij, conuertit se ad Cantores Passionis, ex *Carimon. Papa loco citato cap. 39.*

6 Dicitur autem Passio sine salutatione, & sine incenso, *Ordo Romanus.* Passionis secundum Ioannem est mentio in *Sacramentario*: & quia vltimus scripsit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, ex *Rupert. lib. 6. cap. 6.*

7 Ad ea verba Cantorum, *tra didit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed

sed Celebrans & alij versus Altare, Diaconi Cantores versus librum; signumque surgendi post pausam datur à Diacono, qui Euangelistam agit, eo ipso quod surgit, vt in *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 25.* Pausa erit vnius Patris

noster, vt in Cappella Papæ, *Carimon. Marcell. lib. 2. cap. 39.* quare non placet dari signum à Celebrante, manu cum strepitu super librum deposita. Fit autem prædicta genuflexio ambobus genibus in terra positis.

8 Quod sequitur, legitur in tono Euangelij: & dicitur, *Munda cor meum, sed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum.*

Diaconus reliqua facit de more vt ad Euangelium, non tamen signat librum, neque se ipsum. Acolythis medium tenent Subdiaconum, qui

sustentat librum. Fiunt enim velut exequiæ defuncto Christo in tristitia & mœrore, *Alcuin. & communiter aly.*

9 Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, incipit absolute.

Ministri stant post Celebrantem vt in Missa. Orationes autem pro omnibus fiunt, quia pro omnibus orauit Christus in Cruce, ex *Alcuino.* habentur in *Ordine Romano*, & in *Sacramentario Gregoriano*; imò *Cælestinus I.* earundem meminit *Epist. 1. ad Episcopos Gallia*, & habentur in *Ambrosiano ritu*, ex *Pamelio.* Celebrans dicit monitionem primam manibus iunctis, Orationem verò manibus extensis; neque vquam genuflectit, vt in *2. par. tit. 5. numero 5. pag. 123.* dictum est, & sic deinceps vsque ad finem Orationum.

10 Ad monitionem pro Iudæis non respondetur *Amen.* Quid mysterij quærent hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus respondetur *Amen*: non enim est Oratio, sed monitio ad orandum. Omittitur autem *Oremus*, quia oratur pro ijs vtrumque non saluandis, nisi in fine mundi, *Durand. loco citato cap. 77.* Item non flectuntur genua, ex *Sacramentario Gregoriano*; quia ij genibus flexis illuserunt Christo, *Alcuin. secutus Ordinem Romanum.*

11 Completis Orationibus, Sacerdos deposita casula accedit ad cornu Epistolæ, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono Crucem iam in Altari præparatam: quam versa facie ad populum, à summitate parum discooperit, incipiens solus Antiphonam, *Ecce lignum crucis. ac deinceps in reliquis iuuatur in cantu à ministris vsque ad Venite adoremus.* Choro autem cantante, *Venite adoremus, omnes se prosternunt, excepto Celebrante.* Deinde procedit ad anteriorem partem anguli eiusdem cornu Epistolæ: & discooperiens brachium dextrum Crucis, ¹ eleuansq; eam paulisper, altius quàm primo incipit, *Ecce lignum crucis, alijs cantantibus, & adorantibus,*

vt

ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & discoperiens Crucem totaliter, ac eleuans eam, tertio altius incipit, Eleu lignum crucis, alijs cantantibus, & adorantibus, ut supra.

i *Discoperit.*] Velum auferretur à Cruce, ut quod Iudæis tectum erat, nobis reueletur, *Rupert. lib. 6. cap. 20.* Item, quia nudatur Christus in Cruce, *Duran. loco citato.* ubi docet, ter discoperiri Crucem, quia paulatim prædicatus est Christus Crucifixus, primò in angulo Iudæorum, postea palàm, deinde ante medium Altaris, id est in medio Gentium.

l *Eleuansq;*] Ostensio ligni Crucis in hac die erat in usu in Ierusalem tempore S. Paulini Nolani, ex *Francioto in Obseruat. myster. anni.* Eleuatur etiam Crux ter ad honorem, con-

tra tres illusiones Christi, in actio Principis, in Prætorio, in Caluatio. Fit prostratio, non tamen vsque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso. Salutatur & adoratur ter cum genuflexione; & tertia vice prosternimur, ut eam osculemur, ut nimirum Christum Crucifixum omni humilitate veneremur, & easdem tres illusiones compensemus, *Duran. ibidem.* Nota aduerbium *altius* concordare etiam cum verbo *incipit*, uedum cum verbo *eleuans*, ita ut & uocem & Crucem eleuet altius Sacerdos unà simul.

12 *Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum m ante Altare preparatum, & genuflexus ibidem eam locat: mox n depositis calceamentis accedit ad o adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam deosculetur. Hoc factò reuertitur, & accipit calceamenta, & cassulam. Postmodum ministri Altaris, deinde alij Clerici & laici, bini & bini, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis, & cantantur impropria, & alia que sequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo. Duo cantores in medio Chori cantant, &c.*

m *Ante Altare preparatum.*] Portat celebrans Crucem sine ulla inclinatione facta Altari. Acolythi, dum denudatur Crux, extendunt tapete pulchrum cum cussino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris versus planum Cappellæ. genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem super velum & cussinum.

n *Depositis calceamentis.*] A latere Epistolæ prope scamnum illi paratum

ad sedendum: & Celebrans adorans solus, deinde ministri simul, & Diaconus quidem cum stola sua lateri, quam non deponit vsque ad finem Officij, ex *Carim. Episc. lib. 2. cap. 26.* Subdiaconus autem in Albis, ex rita Cappellæ Papalis & Romano: alij de Clero in suo quisque habitu choral, calcæis tantum depositis, ex laudabili consuetudine.

o *Adorandam.*] Adorantis habitus autem

auctor S. Gregorius est, ex S. Antonino par. 2. cap. 3. tit. 12. Habetur in Ord. Romano, & in Sacrament. Gregor. cum minoribus carimonijs. Conuenit autem, vt vniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum Crucifixi, tum in aequali pausa, qua singuli genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest Verlus, *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.* Ordo adorationis est, vt quilibet laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret; Prælati verò, si qui adsunt, post Celebrantem.

p Cantantur impropria.] Ordo Romanus. eadem legat Sacerdos sedens cum ministris, Carimon. Pap. lib. 2. sect. 1. cap. 51.

Impropria continent verba Latina & Græca in laudem Christi, non Hebræa; quia Iudæi negauere Christum, & reprobauere, Rupert. lib. 6. cap. 19. Agios & Trifagion hoc Græcè dicitur adhuc, ex instituto S. Sabbæ apud Baron. anno 492. Hymni, *Pange lingua gloriosi*, auctor est Venantius Fortun. ex Baron. infra citando.

Si repetitio est facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno, *Pange lingua*, vt in Missali.

- 13 Circa finem adorationis Crucis accenduntur 9 candelæ super Altare: & Diaconus accipiens bursam Corporalium, extendit Corporale more solito, & iuxta illud ¹ ponit purificatorium: & finita adoratione, Crucem reuerenter accipit, & ² reportat ad Altare. Postea ordinatur Processio ad locum, vbi pridie Sacramentum repositum fuerat. Præcedit ³ Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, & Clerus per ordinem, vltimus Sacerdos cum ministris. Cum peruentum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intorticia, qua non extinguuntur nisi post sumptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum: Diaconus interim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis, Diacono ⁴ nauiculam ministrante, & genuflexus ⁵ incensat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula, ⁶ dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine quo venerunt: ⁷ defertur baldachinum super Sacramentum: & duo Acolythi cum thuribulis continue Sacramentum incensant: interim cantatur Hymnus, ⁸ Vexilla Regis prodeunt. ⁹ Cum venerit Sacerdos ad Altare, ¹⁰ posito super illud Calice, genuflexus rursus incensat, & accedens ¹¹ deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet: & accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale,

nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit ^e vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam: sed accipiens Calicem à Diacono, ponit super Altare, & nihil dicens: & Diaconus illum cooperit palla: deinde imponit incensum in thuribulo & absque benedictione, & incensat oblata, & Altare ^h more solito, genuflectens antè & post, & quandoque transit ante Sacramentum. Cùm incensat oblata, dicit, & ipse non incensatur.

q *Candela super Altare.*] Et item eæ, quæ super Credentiam habentur pro Acolythis.

r *Ponit purificatorium.*] Ad cornu Epistolæ, loco solito: & tunc etiam transfertur à Cærimoniaro Missale ad cornu Euangelij cum cussino.

s *Reportat ad Altare.*] Quo casu nemini reuerentiam faciat. sed & Celebrans assurgat transeunti Cruci, ex *Cerim. Episc. lib. 2. cap. 26.* cui genuflectit simul cum Subdiacono. quod hodie faciunt omnes omnino in honorem crucifixi Domini nostri, ex *Cerimon. Episc. lib. 2. cap. 25. & 26.* Amoueantur statim ab Acolythis tapete & cussinus cum velo. Quæ delatio Crucis ad Altare cum Processione sequenti à Pio V. statuta fuit; nec in antiquioribus Missalibus habebatur.

Si multus adest populus, poterit collocari alia Crux à Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare, ad quam adorandam accedant tum mares, tum feminae, ne Processio nimis differatur, & Officium sequens.

t *Subdiaconus cum Cruce.*] Hoc est, alter paratus, vt Subdiaconus Missæ, non cum Dalmatica, vt scripsit *Alcoer*, excepto tamen Manipulo, defert autem Crucem processionalem discoopertam. Duo Thuriferarij præcedunt Subdiaconum sine incenso in

Thuribulis, quia nondum est Processio sacra, sed aditus ad eam; & ideo itur ad locum destinatum per viam breuiorem Ibi omnes genuflexi orant, exceptis Subdiacono, qui gestat Crucem, & Acolythis.

u *Nauiculam ministrante.*] Omituntur oscula manus & rerum in hac Missa.

x *Incensat Sacramentum.*] Vt heri, & statim imponitur eius humeris velum album, non nigrum.

y *Dat ad manus Sacerdotis.*] Nimirum stans Diaconus.

z *Defertur baldachinum.*] Non nigrum, vt aliqui solent, & malè. debet enim esse simile velo quod Calicè tegit, & esse illud idè quod heri tegebatur.

a *Vexilla regis produnt.*] Cuius auctor, ex *Baronio anno 566.* fuit Venantius Fortunatus.

b *Cùm venerit Sacerdos ad Altare.*] Subdiaconus Crucis, deponit Cruce, vbi minus impediatur, in latere Epistolæ genuflectit. Acolythis deponunt candelabra super Credentiam. Clerus in plano Cappellæ circumdat Altare genibus flexis.

c *Posito super illud Calice.*] Hoc est, vt pridie, cum ministerio Diaconi. Nam Diaconus genuflexus accipit Calicem de manu Celebrantis stans, & deponit super Altare, genuflectit, descen-

descendit, ministrat nauiculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi: & deposito humerorum velo, Celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentum vt prius. Recedit alter ex Thuriferarijs post hanc incensationem.

d *Deponit Hostiam.*] Facta prius genuflexione, & amoto à Diacono velo albo paruo à Calice. Neque debet sponte tangere Sacerdos Hostiam, neque ideò prius lauare manus; quod aliqui scripsere: si tamen accidat, vt tangat, purificet statim digitos, quod in hac Rubrica sub conditione dicitur, non autem iubetur.

e *Vinum cū aqua.*] Habet *Ord. Rom.* f *Nihil dicens.*] Neque signum Crucis, vt aliàs, faciens cum Patena, aut Calice.

g *Absque benedictione.*] De hac incensatione nihil antiqui. De benedictione verò noua Rubrica est in recognitione Missalis addita, est enim dubitatum, An benedici hoc loco debeat incensum, & videbatur affirmandum, quia incensandum est præterea Altare, & tunc benedicitur incensum, etiam coram Sacramento, in *Carimon. Episc. lib. 1. cap. 23.* vbi, cum excipiat à benedictione incensum in principio & in fine Processionis, quæ fit in Feria quinta & sexta maioris Hebdomadæ, nulla mentione facta oblatorum huius diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi à benedictione incensum in incensatione hac oblatorum. *Marcellus* quoque in *Carimon.*

Pap. lib. 2. cap. 51. scribit, poni incensum à Papa *more consueto*; ergo cum benedictione. Vrgere quoque videbatur illud, quod dicitur, *Incensum istud à te benedictum.* Sed vim faceret, si diceretur, *à nobis benedictum:* & hac die verbis vtimur minùs proprijs, vt, *Sacrificium*, in seq. Quid ergo? Nihilominùs tamen, cum in Missa hodierna expressè omnia describantur quæ dicenda sunt, ita, vt quidquid de consueta Missa hoc loco omititur, omittendum esse prorsus videatur: & cum omiſsa fuerint in textu omniù Missalium verba benedictionis incensi, & solita dici ante incensationem oblatorum, *Per intercessionem*, &c. & expressè posita sint reliqua verba totius incensationis; in eam partem ab ijs, quorum intererat, me presente, in recognitione Missalis itum est, vt omittatur incensi benedictio. & hac die videtur congruum, nihil prorsus debere benedici. In *Carimon. Episcoporum loco cit.* benedicitur incensum, quando alij quoque præter Altare, quod Christum significat, incensantur. sed hodie neque ipse Celebrans incensatur. *Marcellus* etiam explicatur *more consueto*, id est ter, cum ministerio Diaconi, &c.

h *More solito.*] In recognitione Missalis secundum prædictam sententiam, *more solito* cadere dictum fuit super incensationem oblatorum & Altaris tantum, non super impositionem incensi, quod hodie magis declaratum est.

14 Postea aliquantum extra Altare in cornu Epistole ⁱ lauat manus, nihil dicens: deinde in medio Altaris inclinatus, ^l iunctis manibus dicit.

ⁱ *Lauat manus.*] Facie ad populum versam.

^l *Iunctis manibus.*] Id est super Altare, vt aliàs.

15 *Deinde versus ad populum in cornu Euangelij, dicit more solito, Ora-
te fratres.*

Et dum se vertit, caueat, ne vel mi-
nimùm terga vertat Sacramento, vt
mox dicitur. Vidésne, quòd *more so-
lito* non includit omnia de more?

16 *Et per eandem viam reuertitur, non perficiens circulum: & conse-
quenter, omiſſis alijs, dicit.*

Si, omiſſis alijs; ergo non di-
citur *Suscipiat*, neque aliud quid-
quam quòd hìc non sit descri-
ptum.

17 *Sacerdos sub silentio dicto Amen, eadē voce, qua dixit, Pater noster, ab-
ſolutè sine Oremus, in tono Orationis Miſſæ ſerialis dicit, Libera nos.*

Ita Ordo Romanus, & Sacramenta-
rium Gregorianum; in quo nihil aliud
præterea de Miſſa habetur pro eiuf-
dem fine.

Tria hæc, *Præceptis, Pater noster,
Libera nos*, triduum Sepulturae Christi
ſignificant, *Honor. in Gemm. libro 3.
cap. 96.* Alta voce dicitur, *Libera nos*,
vt pateat hodie deſcenſus Chriſti in
Limbum ad liberandos Patres, quod
aliàs docuimus in Expositione myſtica
Miſſæ cum *Duran. lib. 4. c. 49.* Diacono
ad *Pater noster* deſcendit, vt aliàs,
cum Subdiacono poſt Celebrantem.
Dicit autem manibus extenſis, neque
ſe ſignat cum Patena, vt aliàs.

18 *Tunc Celebrans, facta reuerentia uſque ad terram, ſupponit Pate-
nam Sacramento, quod in dextra accipiens, ^m eleuat, vt videri poſ-
ſit à populo: & ſtatim ⁿ ſupra Calicem diuidit in tres partes, qua-
rum ultimam mittit in Calicem more ſolito, nihil dicens. ^o Pax Do-
mini non dicitur, & nec Agnus Dei, & neque pacis oſculum datur.
Poſtmodum ^r prætermiſſis duabus primis Orationibus, dicit tantum
ſequentem, Perceptio, &c.*

^m Eleuat, vt videri poſſit.] A Pio V.
hoc fuit additum. Non eleuatur Pa-
tena, quam tenet manu poſita ſuper
Altare; nec eleuatur Planeta, nec in-
centatur Hoſtia. eleuatur autem alte-
ra tantum manu, ad differentiam ele-
uationis quæ fit poſt conſecrationem,
ne hac die videatur de nouo con-
ſecrata.

ⁿ *Supra Calicem diuidit.*] Diacono
cum debitis reuerentijs diſcoope-

rit Calicem, & cooperit, vt aliàs. Ce-
lebrans mittit particulam in Calicem
ſine aliquo Crucis ſigno, quod firmo-
uit Decreto ſacra Rituum Congrega-
tio die 28. *Auguſti 1627.* Et licet hìc
dicatur *more ſolito*, cadit hoc verbum
ſuper totam Hoſtiæ diuiſionem, non
præciſè ſuper immiſſionem particu-
læ. Vides hoc etiam loco, quòd *more
ſolito* non dicit, omnia de *more ſo-
lito* fieri.

o Pax Domini non dicitur.] Ita Ordo Romanus.

p. Nec Agnus Dei.] Quia ordinatur ad pacem dandam, vt in tertio patet, *Dona nobis pacem.*

q. Neque pacis osculum datur.] Negat Ordo Romanus in odium osculi Iudæ, Amalar. libro 1. cap. 13. tum quia publicum erat ieiunium populi, ex Tertull. de Oratione; tum quia nullum hac die fit Sacrificium,

ex Albaspin. lib. 1. de Vet. rit. obseru. 17.

r. Pratermissis, &c.] Omittuntur duæ Orationes; prima, quia est de pace; secunda, quia mentionem facit de sanguine: tertia dicitur, & manibus iunctis super Altare, vt alias, in quod solum de corpore Christi agitur. Fit Communio Sacerdotis, vt in Missali; ad quam Ministri stant capite inclinato, vt alias.

19 Deinde, ^r ommissis omnibus que dici solent ante sumptionem Sanguinis, immediatè particulam Hostiæ cum vino ^r reuerenter sumit de Calice. Et more solito, ^u facta ablutione digitorum, & sumpta purificatione, in medio Altaris inclinatus, manibus iunctis dicit, *Quod ore, &c.*

[^r Ommissis omnibus.] Quia in ijs de sanguine fit mentio. Diaconus Calicem discooperit, & cum Celebrante genuflectit.

^r Reuerenter sumit de Calice.] Neque se signat, vt alias, cum Calice: quod & decreuit sacra Rituum

Congregatio die 28. Augusti 1627.

^u Facta ablutione.] Non Calicis, sed tantum digitorum in Calice, ministrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei à Clero delati.

20 Non dicitur, ^x Corpus tuum Domine, ^y nec Postcommunio, ^z nec Placeat tibi, nec datur benedictio, sed facta reuerentia Altari, Sacerdos cum ministris discedit: & dicuntur Vesperæ sine cantu, & ^a denudatur Altare.

^x Corpus tuum Domine.] Omittitur, quia sanguis commemorandus esset, qui non extitit in Calice.

^y Nec Postcommunio.] Quia nemo alius communicat apud Rom. ex Alcuino cap. de Cæna Domini, vbi testem citat Augustinum ad Ianuarium. Neque consequenter Communio dicitur, quæ dicebatur tempore Communionis populi, & vt diximus in Expositione mystica Missæ, lætitiâ significat Apostolorum, quæ hac die desideratur.

^z Nec Placeat.] Non ob eam ratio-

nem; quia Sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie, nam supra nominatum est in *Orate fratres*; sed quia hic expressè diceret Sacerdos, se obtulisse Sacrificium, quod non est verum. Est autem verum, in Sacramento Christi esse Sacrificium Sacerdotis & populi, seu victimam Sacrificij, latè sumpto vocabulo Sacrificij, vt in hoc casu docet Suarez. 3. par. disp. 75. sect. 4. in fine, quod in *Orate fratres* dicitur. & hoc idem voluit Durandus loco citato.

K k 3

21 Dia-

21 Diaconus librum claudit; Subdiaconus, plicato Corporali, & in burfam reposito, reportat Calicem ad Credentiam: & postremo cum debitis reuerentijs redeunt omnes, vnde, & modo quo venerant.

a *Denudatur Altare.*] Ab Acolythis, à quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur post Vesperas. Si reportanda est Crux, vt eam populus adoret, ad priorem, seu alium locum, supponantur eidem eadem que prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas.

22 Habet autem mysterium, ait *Duran. loco citato*; quia in fine mundi Hebræa gens salutem consequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, vt dictum est, aliam Crucem poni pro adoratione populi post adorationem primam.

23 Pyxis, quæ remansit cum particulis in loco pro Calice & Hostia deputato, portatur ad aliud Sacellum in loco remotiori præparatum cum luminibus, *Carimon. Petr. Ruyz.* & placet, ne in Ecclesia sint luminaria in Matutinis sequentibus, & Officio Sabbati, vltra præscripta.

24 Quæritur, An occurrente Festo Annuntiationis beatæ Virginis in Parasceue, teneantur fideles interesse Officio prædicto, quod loco Missæ celebratur? & An ratione Festi ministrari possit Eucharistia alijs quàm infirmis? Scio, alicubi edicto Episcopi translatum fuisse hoc Festum cum suo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium: & cum hac mutatio Festi vniuersalis excedat facultatem Episcopi, de Maiorum auctoritate factum esse tunc credidi; quo casu cessauit prima dubitatio, non au-

tem admiratio, quòd Episcopus transferret Festum de præcepto vniuersale, non translatum alibi, neque Romæ à Papa. Immutato igitur Festo, sacra Rituum Congregatio vetuit Missam fieri hac die de B. Virgine, etiam in *Ede. Lauretana*, etiam ratione concultus populi, seu Festi tituli Ecclesiæ, die 9. *Maij* 1606. deinde anno, quo contigit, censuit die 19. *February* 1622. non teneri fideles interesse prædicto Officio.

25 Ad aliud verò dubium eadem respondit eadem die, seruandam esse vniuersalis Ecclesiæ præsentem consuetudinem, non ministrandi, nisi infirmis, hac die Eucharistiam. Et quidem, licet *Ordo Roman. cum Sacrament. Gregoriano* concedat Communionem Clero, & alijs; tamen antiquitus, *Augustino teste*, vt dixi, Romani non communicabant hac die. *Innocent. in cap. Sabb. de Cons. Dist. 3.* Sacramenta penitus non celebrari tradit & in Rubrica nostra Missalis de infirmis tantum est mentio, vt illis referretur pridie Sacramentum. *Franciscus* eadem docet 1. *part. cap. 30. à num. 10. de Temp. Hor. Can. & Albas. de Veritibus lib. 1. obseru. 14.* negat, in ieiunio rigoroso, & in mœre maximo præcis temporibus Eucharistiam distulutam esse.

26 Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Feria 6. sanctissimum Sacramentum à S. Congregatione Cardinalium super negotia Episcoporum die 22. *Martij* 1596. vt alienus à ritu, & legitimo sensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus idè distulit Processionem, & Festum Corporis Christi.

De Sabbato sancto. X.

1 **S**abbatum hoc antonomasticè appellatur sanctum, quia ad suscipiendam sancti luminis claritatem noua Ecclesia sacro Baptismi fonte sanctificatur, *Ruper. lib. 6. cap. 25.* vel quia Sanctus Sanctorum quieuit in sepulchro, *Alcuin.* nullum habet Officium propriè: nam Officium noctis

erat sequentis, vt patet ex benedictione Cerei, *Hac nox est, &c.* & ex Collecta Missæ, *Duran. lib. 6. cap. 78.* ieiunium autem omnino seruandum est, *ex lib. 6. Constit. Apost. cap. 24.*

Videamus Rubricas eiusdem, & de more nostro, minutioribus additis, eas explicemus.

2 **H**ora competenti ^a cooperiuntur Altaria, & dicuntur Hora, candelis Altaris extinctis vsque ad principium Missæ. Interim ^b excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones. ^c Dicta Nona, Sacerdos indutus Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluuiali violaceo, vel sine Casula, ^d astantibus sibi ministris cum Cruce, Aqua benedicta, & incenso, ^e ante portam Ecclesie, si commodè potest, vel in ipso aditu Ecclesie, benedicit nouum ignem ^f dicens, &c.

^a *Cooperiuntur Altaria.*] Haber *Duran. lib. 6. cap. 85.* quia Christus in resurrectione stolam gloriæ induit. Sed conuenit duplici pallio vestiri Altare maius, violaceo nimirum super album, ita, vt remoueri citò queat violaceum circa finem Litaniarum, *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 27.* Super Altare candelæ erunt ex cera alba. Cereus etiam benedicendus collocabitur cum suo candelabro in latere Euangelij, *Carim. Episc. vbi supra:* ante Cereum legile vestitam veste alba, & super illud Missale non apertum.

^b *Excuitur ignis de lapide.*] Ignis de Christo, qui lapis est in caput anguli, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 100.* & antiquus ignis extinguendus est, vt lex finem habeat. Ante Zachariæ Papæ tempora, Romæ nouus ignis ex lampadibus seruatis in Feria quinta sumebatur, vt scribit *Baronius* anno 751. *ex litteris Zachariæ eodem anno datis.* Ri-

tus ergo noster post eundem annum.

^c *Dicta Nona.*] Non ante Horam nonam, Urbani II. Decreto apud *Baron.* anno 1095.

^d *Astantibus sibi ministris.*] Ministri debent esse in violaceis, sine Manipulis, vt *1. par. tit. 19. num. 6. & 7. pag. 68. 70.* Crucem gestare debet Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi tres, cum Aqua benedicta, thuribulo sine igne cum nauicula, & peluicula cum quinque granis incensi; & hoc eodem ordine procedunt ad portam.

^e *Ante portam Ecclesie.*] Extra portam passus est Christus. Exeamus ad eum, inquit Paulus, vt eum explicat de hoc ritu loquens *Durand. cap. 80.* Crux cum Subdiacono sit in porta ante faciem Celebrantis, ignis autem in foculo super aliquod scamnum coram Celebrante; vbi etiam forcipes ferrei, & candelulæ cum lignis sulphuratis parari debent.

^f *Di-*

f *Dicens.*] Manibus iunctis. Et Diaconus eleuet fimbriam Pluuiialis, quando est benedicturus manu ignem & grana incensi.

3 *Deinde benedicit quinque grana incensi ponenda in Cereo, dicens absolute hanc Orationem.*

Quidam addunt aliam incensi quantitatem vnâ cum quinque granis benedicendam; sed ad quid? An, vt ea deinde in nauiculam immittatur deuo benedicenda à Celebrante, vt adoleat ignem, & grana? superfluit hæc duplex incensi benedictio, & præter Rubricam. De hisce granis aperte meminit *Rupert.* loco citato cap. 31. & significari docet aromata mulieribus empta, vt vngere Iesum. Celebrans non dicit *Oremus*, quasi coniungens nouam benedictionem incensi cum præcedenti benedictione ignis.

4 *Dom benedicit grana incensi, Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in thuribulo. & finita Oratione supradicta, & Sacerdos de nauicula ponit incensum in thuribulo, benedicens illud more solito: deinde prædicta grana incensi & ignem h ter aspergit aqua benedicta, dicens: Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo. & ter adolet incenso. Interim omnia luminaria Ecclesie extinguuntur, et de igne benedicto postmodum accendantur.*

g *Sacerdos de nauicula.*] Supple, à Diacono de more ministrata; qui & ministrat cum osculis aspersorium & Thuribulum Celebranti. h *Ter aspergit.*] In medio, à dextris rerum benedictarum, & à sinistris earumdem. i *Ter adolet.*] Nimirum, vii aspectu.

5 *Tum Diaconus l indutus Dalmatica albi coloris, accipit m arundinem cum tribus candelis in summitate illius triangulo distinctis. n Præcedit Thuriferarius o cum Acolytha deferente in vase quinque grana incensi: p sequitur Subdiaconus cum Cruce, & Clerus per ordinem: deinde q Diaconus cum arundine, post eum Celebrans. Com l Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinat arundinem, & Acolythus deferens candelam accensam de nouo igne, accendit unam ex illis tribus candelis desuper positis: & Diaconus eleuans arundinem genuflectit, similiter & omnes alij cum eo, præter Subdiaconum Crucem ferentem: & cantat solus, Lumen Christi. R. Deo gratias. Et procedens ad medium Ecclesie, ibi accenditur alia candelâ: & iterum genuflectus, vt supra, alius cantat, Lumen Christi. R. Deo gratias. Tertio procedit ante Altare, ubi accenditur*

tertia candela: & rursus genuflexus ut prius, adhuc altiùs dicit, Lumen Christi. R. Deo gratias. Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistola, & Diaconus dat arundinem uni Acolytho: & accipiens librum, petit à Celebrante benedictionem, ut fit ad Euangelium, Sacerdote dicente, &c.

A consecratione luminis incipitur Paschalis solemnitas, quia æternæ lucis contulit claritatem, *Raban. lib. 2. cap. 38. idem innuit Conc. Tolet. IV. can. 8.*

*1 Indutus Dalmatica.] Ex Ord. Rom. Cur autem ad Diaconum spectat proxima Cerei benedictio, etiam præfente Sacerdote? Rupert. lib. 6. cap. 30. Inferioris, ait, ministri est annuntiare Christi resurrectionem, sicut inferior mulierum sexus Apostolis ipsis eandem nuntiavit; vel quia Angelum significat, qui mouebat Hebræis Columnam nubis & ignis, quam indicat Cereus, ut dicemus, *Gemm. loc. citat. cap. 102. Dalmatica festiua est, & ided congruit benedictioni Cerei: Exultet iam, &c. Accipit etiam Manipulum Diaconus, ex Cerimon. Episc. lib. 2. cap. 28.**

m Arundinem cum tribus candelis.] De arundine cum Cereo in eadem satis aperta est mentio in Ord. Rom. non tamen de tribus candelis: neque interpretes Ordinis Romani quidquam indicant de arundine ipsa. Candelæ in calce vnum quid esse deberent, & deinde distingui in tres, ad

6 Postea vadit ad pulpitum, & ponit super eo librum, & incensat. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce, & Thuriferarius: à sinistris, duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicta figenda in Cereo. Tunc, surgentibus omnibus, & stantibus, ut fit ad Euangelium, Diaconus cantat.

designandum mysterium vnitatis & Trinitatis Dei. Fortasse significat arundo humilitatem passionis Christi, ex qua in fine patuit maior gloria vnitatis & Trinitatis Dei. Patuit autem veluti lumen Christi, qui in Trinitate est Deus. Vel, ex *Athanas. de Passione*, sicut arundo serpentes necat; ita passio Christi diabolum vicit. Solet ornari floribus: sed ita ornetur, ut appareat ex parte arundo, non baculus, seu quid aliud.

n Præcedit Thuriferarius.] Posito prius incenso à Celebrante in Thuribulum more solito.

o Cum Acolytho deferente, &c.] Nempe à dextris Thuriferarij.

*p Sequitur Subdiaconus.] Et hic etiam cum Manipulo, ex *Cerim. Episc. loco cit. coloris autem violacei.**

q Diaconus cum arundine.] Ad cuius sinistram eat Acolythus cum candela accensa de nouo igne, & si opus est, intra laternam, ne à vento extinguatur in Processione.

r Diaconus ingressus.] Et cum ingressus est etiam Celebrans post eum (non ante) inclinat arundinem; ut Celebrans quoque genuflectat in Ecclesia.

[*Diaconus cantat.*] Non signat librum, neque seipsum: neque imponitur incensum de nouo in thuribulo; quod notasset aliquis Ritualis liber, si de nouo imponendum esset. Et verè sufficit impositio incensi facta semel, & proximè in ordine ad *Lumen Christi*, & Cereum. Ministri verò hinc inde stantes respiciunt librum, vt Diaconus rectam quasi efformâtes lineam cum Diacono medio; ita tamen, vt latera, non terga, vertant Altari.

7 Quòd attinet ad benedictionè Cerei magni, *Ordo Roman.* habet, *Exultet iam*, &c. dicitur esse S. Ambrosij ab *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 102.* Sed, excepto proœmio, discordat nostra ab Ambrosiana, vt videre est in *Missali Ambros.* tribuitur S. Aug. in *Missali Gotico Tom. 6. Bibl. Patrum.*

Cereus autem benedicitur, ex decreto Zosimi Papæ, *Alcuin.* sed Prudentius ante Zosimum cecinit Hymnum de hoc Cereo. *Martinus Polonus* auctore facit Theodorum I. anno 643. *Baron. anno 418.* docet, concessisse Zosimum, vt etiam in Parochijs benedici posset, nedum in Ecclesijs principalibus.

8 Significat autè Cereus Christum resurgentem; & quidem cera corpus, ellychnium animam, lumen deitatem designat, ex *Duran. loco citato cap. 80.* antequam verò illuminetur, repræsentat Columnam nubis; illuminatus autem, Columnam ignis, quæ præcedit Catechumenos hodie transeuntes per mare Baptismi, *idem Duran. ibidem.* Crucis figura in Cereo solet inscribi, vt Christum demonstret Crucifixum, *Ruper. lib. 6. cap. 29.* sed grana quinque incensi in formam Crucis in eo confixa idem sonant, & apertè plagas eius quinque, ex eodem *Duran.*

9 Ordo figendi grana est, vt primum in superiori parte, alterum in media, tertium in inferiori, quartum in dextra Cerei, quintum in sinistra.

10 Habet etiam mysterium, quòd Diaconus accendit Cereum non cum candelula, vt aliqui scripsere, sed *mediare* (ait Rubrica) *cum vna ex tribus candelis in arundine positis.* Dicere ego, tacentibus alijs, sicut tres illæ candelæ inclinâtur versus Cereum, & cum vna tantum ex ijs accenditur; ita Resurrectio Christi est effectus quidem totius Trinitatis, sed potissimum Verbi, quod animam carni trusus vniuit, & immortalitatis gloriosa luce vestiuit. Quam rationem afferbam *Recognitoribus* Missalis sub Clemente VIII. quando hic ritus fuit stabilitus; & fuit approbatus etiam in *Carim. Episc. lib. 2. cap. 27.*

11 Accenduntur deinde lampades, sumpto lumine à Cereo ipso, vel à candelis arundinis. Vt sicuti, ex *Alcuino*, Cereus significat nouam gratiam, & doctrinam Christi; ita ab eodem omni demonstratur tum gratia, tum doctrina Apostolorum, qui sunt lux mundi. Et Christus ipse resuscitatus statim accendit in Apostolis ignem Spiritus sancti, quando insufflauit, & dixit, *Accipite Spiritum sanctum*, in ipso die Resurrectionis, *Ruper. lib. 6. cap. 29.*

12 In fine benedictionis Cerei, excepto Papa, Episcopo, & Imperatore, cui additur Electi titulus, si nondum est coronatus, nemo alius nominari debet, inconsulta Sede Apostolica, quidquid scripsere alijs; qui tamen hanc additionem pridie fieri prohibent. At quæ maior est ratio, cum Pius V. in sua Bulla additiones omnes prohibuerit? Sede Romana vel Episcopali vacante tacetur nomen Papæ, vel Episcopi.

13 Completa benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit ^r violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem: qui exiit Pluuiali, & sumit Manipulum & Casulam violacei coloris. Postea ^u leguntur Prophetia ^x sine titulo: & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistola. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo subscripto. Antè, vel interim dum Prophetia leguntur, Presbyteri ^y catechizent Catechumenos baptizandos, & preparent ad Baptismum.

^r *Violacea paramenta.*] Iuxta titulum 19. 1. par. Rubr. nu. 6. & 7. pag. 68. & 70. Crux deponatur in loco decenti; arundo stabiatur pede marmoreo preparato, non procul à Cereo.

^u *Leguntur Prophetia.*] In medio Chori, ait *Carim. Episc. lib. 2. c. 27.* vbi scilicet ab omnibus audiri queat Lector, vnde non malè illi, qui in ambone, vel ante Altare Prophetias legunt.

^x *Sine titulo.*] Tradit *Ordo Romanus* quia adhuc sine capite Christo, nondum viso ab Apostolis, videtur esse Ecclesia, *Rupert. lib. 7. cap. 9.* Vel tacentur tituli, ait *Hugo Victorin. de Spec. Miss. obser. lib. 3. c. 24.* ne Catechumenis de Gentilitate venientibus, Hebræorum auctorum nominibus auditis, Lectiones vilescant: vel ad repræsentandam æciritatem Catechumenorum, qui nesciunt doctrinæ nostræ originem, *Alcuin.* leguntur autem ad instructionem Catechumenorum, *idem.*

14 Porro quatuor tantum legebantur in *Ord. Rom.* cum tribus Canticis. Primus, qui meminit harum duodecim Lectionum, est *Microl. cap. 53.* & significant duodecim Apostolorum doctrinam, qua erudiuntur Catechumeni, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 108.* Habentur in *Sacramentario Gregoriano* è nostris prima, 3. 9. 4. 5. 8. 10. & hoc eodem ordine. Lectores autem non osculantur in fine manum Cele-

brantis, neque recedunt nisi dicto *Leuate* à Subdiacono.

15 Cantica tria, siue Tractus, sunt eadem quæ in *Antiphonario Gregoriano*, *Ordine Rom.* & apud *Amalar. lib. 1. cap. 22.* tamen apud nos post 4. 8. & 11. Lectionem: & sunt indicia exultantium Catechumenorum de proximo Baptismo, sed non sine timore; vnde & Tractus, id est luctus, vocantur, *Ruper. lib. 7. cap. 9.*

16 Orationes indicant expectationem & desideria sanctorum Patrum circa Redemptionem per Christi Resurrectionem, *Raban. lib. 2. c. 38.* eaque Celebrans dicit, vt in Missa, manibus extensis, & secundum aliquos, sunt pars Missæ, vt dicemus.

^y *Catechizent Catechumenos.*] *Catechizent*, id est instruunt, *Catechumenos*, id est auditores, *Raban. lib. 1. cap. 26.* De ritu verò catechizandi pro Baptismo, vide *Rituale Romanum Pauli V.*

17 A Ministris illud obseruandum, vt, dum Celebrans Prophetias legit, assistant, sicut ad Introitum Missæ, quas & appellat Introitum Missæ huius diei *Hugo Victor. vbi supra cap. 28.* Dum ille Orationes dicit, stant post Celebrantem, vnus post alium. Diaconus dicit *genuflectens* ante alios, *Flectamus genua*; Subdiaconus surgens ante alios, *Leuate*; excepta vltima

ma Oratione, quia tres pueri, de quibus in vltima Prophetia, noluerunt genua flectere statuae Nabuchodonosor, vt aliàs diximus in *Sabbato Quatuor Temporum Aduentus*, pag. 228. Celebrans autem numquam genuflectit, vt dictum est in *Rubr. general.*

18 Si sedere voluerit Celebras post lectam in Altari Prophetiam, sedeat ad scamnum consuetum, sed nudum,

20 *His expletis, si Ecclesia habuerit fontem Baptismalem, Sacerdos benedicturus Fontem, accipit Pluuiale violaceum, & precedente Cruce, cum candelabris, & 2 Cereo benedicto accenso, descendit cum Clero & ministris paratis ad Fontem: & interim cantatur sequens*
a Tractus: Sicut ceruus, &c.

Baptismus significat mortem, sepulturam, & resurrectionem Christi, Rom. 6. & idèd potissimùm hac die celebratur, *Ruper. lib. 6. cap. 34.*

2 Cereo benedicto.] Portabitur Cereus ante Crucem, *Car. Episc. li. 2. c. 27.*

in latere Epistolae. Eat autem per viam breuiorem cum Ministris, & redeat per longiorem cum debitis reuerentijs ante medium Altaris. Nullo modo leudeat ad Altare, quod Episcopo rautum concedi debet.

19 Ordo legendi Prophetias hie erit, vt primas legant minores, postremas maiores, nisi aliud necessitas suadeat.

a *Tractus: Sicut ceruus, &c.*] Est in *Ordine Romano*, cum quo concordat Oratio sequens, vt manifestè patet, & in *Gregoriano legitur Sacramentario*. imò & huius ritus meminit *S. August. in Psalm. 41.*

21 Postea procedit ad benedictionem Fontis, dicens, manibus iunctis.

De Fontis vsu antiquo *Dion. de Eccles. Hierar.* quem Matrem adoptionis vocat.

De consecratione eiusdem *Clem. lib. 7. Const. cap. 43. & Sidon. Apollin. lib. 4. Epist. 15.* plura vide apud *Baron. anno 132. & Durandum de Ritibus lib. 1. cap. 19.*

22 Porro sex facit Sacerdos in hac benedictione Fontis, orat, manu tangit aquam, & format cruces; mutat vocem, sufflat, demittit & eleuat Cereum in aquam; infundit oleum & Chrisma, & commiscet.

23 *Orat Deum*, vt sit praesens tantis mysterijs; mouetque in Praefatione astantes in Deum, ad eundem finem, vt Deus audiat.

24 *Manu tangit aquam* ter. Primò, diuidens in formam Crucis, à qua pendet effectus Baptismi. Secundò, tangit simpliciter, quia manu Sacerdotali opus est, etiam in Baptismo, ad fugandos daemones. Tertio, projiciens & effundens aquam versus quatuor mundi partes; quia Baptismus omnes homines attingit, non Circumcisio. Facit etiam manu varias Cruces super aquam, vt benedicatur à Trinitate per virtutem sanctae Crucis.

25 *Mutat vocem* ter; primò, per modum Orationis; secundò, per modum Praefationis; tertio, per modum Lectionis, vt in Trinitate omnia fiant, & modò humiliùs, modò audentius Deus orecur.

26 *Halat* ter in modum Crucis, & sufflat ter in modum Ψ , vt cum Cruce Trinitatem coniungat; à quibus habet vim Baptismus, maiorem autem à Trinitate. Valet etiam insufflatio ad expellendos dæmones cum ignominia, qui leui flatu expelli queunt à Sacerdote.

27 *Demittit Cereum* in aquam, & eleuat ter, profundè, profundius, profundissime, vt Spiritus sanctus sua plenitudine Fontem impleat; sicuti quando descendit in specie Columbæ in Baptismo Christi, adumbrati in hoc Cereo demerso in aquam. Eleuatio autem eiusdem Cerei significat effectum Baptismi, qui confert gratiam eleuantem à peccato ad gloriam.

28 *Infundit oleum & Chrisma*, &

commiscet, de quo etiam *Dion. vbi supra cap. 20. par. 2.* vt indicetur coniunctio Christi per Baptismum cum populis Ecclesiæ; *aqua multa, populi multi*: & Christi nomen, id est vncti, ab oleo & Chrismate deducitur. Ceterum ritus hic totus habetur in *Ord. Rom.* expositio verò sumpta est partim ab *Amalar. lib. 1. cap. 25.* partim ab *Honorio in Gemma lib. 3. cap. 3.* partim à *Durando lib. 6. cap. 81.*

29 *In eodem Ordine Romano* iubetur, vt in Rubrica nostra, aspersio populi cum aqua Fontis ante infusionem olei; & eiusdem aquæ referuario, ad aspergendum in domibus, & alijs locis, ad munditiam Baptizatorum. de qua etiam *Greg. Tur. lib. 1. de Glor. Mart. cap. 24.*

30 *Vbi verò non est fons Baptismalis, finita vltima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans Casulam deponit, & b cum ministris ante Altare procumbit: & alijs omnibus genuflexis, c cantantur Litanie in medio Chori à duobus Cantoribus, vtroque Choro idem simul respondente. Cum autem peruentum fuerit d ad Ψ . Peccatores, te rogamus. Sacerdos & ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam, induuntur paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda: & interim e accenduntur luminaria in Altari. f In fine Litaniarum cantantur solemniter, Kyrie eleison, & repetuntur, vt in Missa moris est.*

b *Cum ministris.*] Et hi quoque in albis procumbunt, ex communiore vltu Ecclesiarum Romæ: deponunt tamen Planetas plicas paulò ante Peccatores, *Carim. Episc. lib. 2. cap. 27.* quod etiam mihi magis placet. cussini coriacei dari possunt sub eorum capitibus, & Celebrantis.

c *Cantantur Litanie.*] Ita *Ordo Romanus.* Litanie, id est deprecationes, *Amalar. lib. 1. cap. 28.* quibus significatur consortium Sanctorum cum nuper baptizatis, *Raban. lib. 2. cap. 28.*

Hæ verò non inchoantur apud Fontem, sed apud Altare, *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 28.* Aliqui scripsere, geminandum illud, *Per sanctam resurrectionem tuam*, sed nullo antiquo auctore, imò contra Bullam Pij V. quæ additiones prohibet.

d *Ad Ψ . Peccatores.*] Discedunt in Sacristiam, vt dicitur etiam in *Missali Vatic. volum. 4743.* si vicina est; alioquin in locum viciniorem & decentem post Altare. Omnino ante Altare nemo Episcopo inferior est vestien-

us, licet sit loci superior: non enim est illi communicanda Episcopalis prorogativa, nisi Mitra utatur.

c *Accendantur luminaria.*] *Sacramentarium Gregor. & Ordo Romanus ad Agnus Dei accendi iubent; quia per Agnum Dei Christum lumen fidei communicatum est, Amalar. lib. 1.*

cap. 30. sed & pallium violaceum remouetur ab Altari, ornatur Credentia suis necessarijs ad Missam solemnem, vt supra dictum est.

f *In fine Litaniarum cantantur, &c.* Monet *Ordo Romanus*, quod cantari debent ita tardè, vt Sacerdos & ministri queant procedere ad Altare.

31 *Interim Sacerdos cum ministris in paramentis albis accedit ad Altare, & dicto Psalmo, Iudica me Deus, cum Gloria Patri, facit Confessionem, vt moris est, in loco consueto: deinde ascendens osculatur Altare, incensat more solito; & finitis à Choro Kyrie eleison, incipit solemniter, & Gloria in excelsis. & h pulsantur campanæ.*

g *Gloria in excelsis.*] Habet *Ordo Roman. & Sacrament. Gregor.* Dicat autem priùs de more Celebrans cum ministris submissa voce, *Kyrie eleison*, nouies, *Carim. Pap. lib. 2. sec. 1. cap. 57. & 60.*

h *Pulsantur campanæ.*] Iubet *Ordo Romanus* pulsari ad Litanias; fortè, vt populus vocaretur ad initium Missæ; *Durandus cap. 85.* ad Hymnum Angelicum. & conuenit, sicuti cessauere in Hymno eodem Feria quinta.

Sed aduerte, ne maiores campanæ pulsentur, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Ecclesia, ex Decreto Concilij Lateranen-

sis Sessione 11. sub Leone X. sub pena Regularibus centum ducatorum, & sacræ Rituum Congregationis die 21. Martij 1609. & ea tantum eo casu pulsabuntur, quæ sunt intra parietes Ecclesiæ. Dato deinde signo à Cathedrali, seu Matrice, dabitur etiam (licet detur longè post Gloria in excelsis) solempne signum ab omnibus alijs Ecclesijs cum campanis maioribus. Per Matricem intellige quoque Parochialem in Diœcesi; &, si plures sint Parochiales, eam, quæ alijs maior est dignitate: nam ante Matricem hæc non sunt pulsandæ à Confratrijs campanæ, ex Decreto S. Rituum Congregationis die 9. Februar. 1608.

32 *Posteà Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.*

Quid Episcopus? dicat, *Pax vobis.* ita *Ordo Romanus*, contra *Durand. cap. 85.*

33 *Finita Epistola, Celebrans incipit, Alleluia, & totum decantat ter, eleuando vocem gradatim: & Chorus post quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. Posteà Chorus prosequitur, & Confitemini, &c.*

34 *Alleluia* cantatur in cornu Epistolæ, osculata priùs manu à Subdia-

cono. & dum cantatur, stant omnes. *Carimon. Pap. loco cit. cap. 57.*

Praet.

Præcedit Alleluia Tractum, Ordo Roman. & Sacramentar. Gregor. & ecce gaudium Paschale, sed non plenum, quia Tractus luctum significat, vt aliàs docuimus. Versus tamen *Consistimini* est de Psalm. 117.

cuius titulus est, *Alleluia, Rupert. libro 7. cap. 11.* est ergo lætitia in spe proxima, *Hugo Victorin. vbi supra libro 3. cap. 29.* Versus & Tractus habentur in *Antiphonario Gregoriano.*

35 *Ad Euangelium non portantur luminaria, sed tantum incensum: petitur benedictio, & alia sunt de more.*

Tradit Ordo Roman. & significatur aromata mulieram ad monumentum sine lumine fidei; quia putabant Christum hominem mortuum, *Alcuin. De-*

notio aderat, fides obscura erat, *Duran. loco cit.* Euangelium legitur à Celebrante in cornu Euangelij, vt aliàs, post cantatum à se tertio *Alleluia.*

36 *Non dicitur Credo, sed finito Euangelio Sacerdos dicit, Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. & postea, Oremus. 1 Non dicitur Offertorium.*

Hæc Ordo Romanus.

i *Credo.*] Quia nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi.

1 *Non dicitur Offertorium.*] Quia mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulchrum, *Alcuin. ne-*

que habetur in *Sacram. Gregor.* Subdiaconus defert ad Altare vna cum Calice bursam Corporalium. Ad *Lanabo* dicitur *Gloria Patri.*

37 *De Communicantes, & Hanc igitur oblat.* vti etiam de Præfatione propria, vide supra in *Rubr. Gen.*

38 *Dicitur, Pax Domini sit semper vobiscum. sed m pacis osculum non datur. n Agnus Dei non dicitur, nec o Postcommunio: dicuntur tamen tres consuetæ Orationes ante Communionem.*

m *Pacis osculum non datur.*] Ordo Roman. quia nondum dixerat Christus Apostolis, Pax vobis.

n *Agnus Dei.*] Ordo Rom. & Sacrament. Greg. inquit *Alcuin.* ob filietum mulierum nondum credebatur Christus Redemptor animarum ad tollenda peccata mundi, *Durand. cap. 85.*

o *Postcommunio.*] Hæc omittitur, quia in hac Missa non communicabant,

tempore nimirum Durandi, introducta etiam tunc noua consuetudine celebrandi hanc Missam manè; sed in die sequenti communicabant tum Catechumeni, tum alij, quod nota (contra quosdam, qui gratis oppositum scripserunt) ne communicet alius à Celebrante in hac Missa noctis vel Vesperæ. Sunt vice v. *Communio & Postcommunio*, vt scribit *Duran. loc. cit.*

39 *Post suspensionem Sacramenti, P pro Vesperis in Choro cantatur Antiphona, Alleluia, alleluia, alleluia, & Psalmus, Laudate Dominum omnes*

omnes gentes, cum Gloria Patri in fine, & post repetitur eadem Antiphona, Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in cantu incipit Antiphonam ad Magnificat.

Non deponitur à Celebrante Casula, ut assumat Pluuiiale, quod aliquando fecere perperam nonnulli; quia nondum est finita Missa.

p. *Pro Vesperis.*] Hoc Sabbatū propriè non habet Officium, ex *Augustin.* & *Aluin.* & quæcumque hinc habentur pro Vesperis, eadem sunt in *Ord.*

Romano. Si habet Officium, hoc terminatur in Vespera, non in Missa, ut sine fine laudetur Christus, qui morte sua nos redemit, *Duran. ibidem.* Sed veriùs finitur Officium in Missa cum *Ite missa est.* quæstio est de nomine. Porro Antiph. *Alleluia* conuenit, ut inchoetur à digniori qui est in Choro.

40 *Deinde cantatur Magnificat, cum Gloria Patri in fine, & fit incensatio, qd ut aliàs in Vesperis. Repetita Antiphona, Celebrans dicit Dominus vobiscum.*

Ministri cum Celebrante dicunt Psalmum & *Magnificat* in cornu Epistolæ, uti stant ad Introitum Missæ.

q. *Ut aliàs.*] Incensatio item fit eodem modo quo initio Missæ, sed præterea incensantur alij in Choro.

41 Extra Chorum dicuntur Vesperæ, ut in Breuiario adnotatum est: & nos in Commentarijs Rub. Breuiarij opportuniùs de his dicemus.

42 Ad Orationem vltimam vsque ad finem omnino seruatur omnia quæ in fine Missæ aliàs præscripta sunt.

43 Peracta Missa, quæritur, An aliæ Missæ celebrari queant; *Microlog. cap. 53.* concedit, si necesse fuerit, & à Litania incipere docet, ommissis Lectionibus, inquit, auditis. *Negant Nauarr. cap. 25. num. 88. & Francolin. tractatu de Temp. Hor. Canon. cap. 30. num. 2. & 9.* quia vsu receptum est, ut vnum tantum Sacrificium fiat solemne. Nullusque est Introitus, ut in Sabbato Pentecostes; nisi dicas cum *Hugone supra,* Lectiones omnes habere vicem Introitus: vnde & Sacerdos habet Casulam tunc, & iubetur eas legere

submissa voce ad Altare. *Sorus in 4. distinct. 13. quæst. 2. artic. 2.* concedit hac lege, ut celebretur Superioris coecllu & auctoritate: sed *Azor,* qui *lib. 10. cap. 24. quæst. 4.* omnino negat, ex *cap. Sabbato Distin. 3. de Consec.* vbi dicitur, biduo hoc Sacramenta penitus non celebrari, cõcedit à Superiore dari posse licentiam tantum, quando iusta adsit causa. Puta, qui multi sunt, qui commodè eo die Sacrificio publico interesse non possunt, quod accidere potest, quando Festum Annuntiationis incidit in Sabbatum sanctum, & tunc de licentia Superioris celebrari posset, aliàs non, & nonnisi post inchoatum saltem solemne Sacrificium, depositoque luctu & mœrore Ecclesiæ.

44 Quo casu fortè sufficit incipere à Confessione, qua finita, dicat Sacerdos, *Kyrie eleison,* de more, & reliqua cum Vesperis vsque ad finem Missæ nam *Gemma lib. 3. cap. 118.* ait Officium huius Missæ per *Kyrie eleison* inchoari; nisi pro *Kyrie eleison* intelligat cum *Micrologo* Litaniam. Volens aliqui

aliqui, non dici Vesperas in hac priuata Missa, & pro *v. Communio*, dici Antiphonam tantum ad *Magnificat*, hoc est, *Vespera autem Sabbati*, &c. & statim Orationem: sed fugiendus est hic casus, non decidendus.

45 Tutiorum autem arbitror sententiam *Nauar. & Francolin.* eamque conformiorem *cap. Sabbato*, ut non celebretur nisi vnica Missa, quæ noctis est; & sub initio noctis dicebatur tempore sancti Thomæ, in 4. *dist. 13. quest. 1.* Festi verò, cuius Officium transfertur, nulla prorsus, quod ad Missam attinet, haberi debet ratio: & multò minùs votiuæ Missa dici debet, etiam pro re graui.

46 Idem dicerem de Communione Cleri, seu laicorum, in Festo Annuntiationis in Sabbato sancto; quòd non debent alij communicare in Missa, quæ noctis est, & idèd non dicitur *Communio*, ut supra adnotauimus.

47 De Cereo accendendo in tempore Paschali nihil inuenio apud antiquos, nisi quòd *ex Ordine Romano & Microlog. cap. 53.* in Octauis Paschæ distribui solitus fuit Cereus hodie benedictus: ergo non ultra Octauam Paschæ ardebat. In *Annal. Minorum Lucae VVaddingi* decretum fuit anno 1263. quòd in Ordine Minorum Cereus Paschalis remaneret vsque ad Ascensionem Domini, & accenderetur in Missis, saltem diebus Festiuis. Sacra Rituum Congregatio 19. *May 1607.* censuit, regulariter accendi debere ad

Missas & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis vsque ad Ascensionem, in alijs seruandam esse consuetudinem locorum.

48 Romæ varia est consuetudo. A peritioribus hæc laudatur, ut à latere Euangelij ille ardeat à Sabbato sancto vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè; quia est vnicum Resurrectionis Festum, *ex Ordine Romano*, ad Missam, & ad omnes Horas. Præterea diebus Dominicis, à primis Vesperis vsque ad secundas & Completorium inclusiuè, ad Missam, & Horas; quia Dominica est repetitio Festi Resurrectionis Christi, etiam per annum, nedum Paschali tempore. quem ritum tradit *Samarinus in Thes. Sacerdotali, tit. de Cereo Pasch.* nimirum ad vtrasque Vesperas, & Missam Dominicæ, & in Ascensione ad omnes Horas, vsque ad Euangelium Missæ. Quòd si dicatur Missa Parochialis, seu Conuentalis non solemnis, ad eam item die Dominico accendi potest.

49 Postremò, à primis Vesperis Ascensionis Domini vsque ad finem Euangelij Missæ solemnis, seu Parochialis, seu Conuentalis non solemnis, in alijs diebus numquam.

50 Candelæ tres, de quibus supra, in arundine positæ non ultra Vesperas Sabbati sancti ardere debent: alioquin gratis ardebunt, & sine causa.

De die sancto Paschæ vsque ad Festum

Trinitatis. XI.

Nobilitas anni, mensis decus, alma dierum, splendor horarum, est Pascha, *ex Rupert. lib. 6. cap. 26.*

Pascha, id est transitus, ex vi nominis Hebræi, *apud Isid. lib. 1. cap. 31.* vel passio, à Græco verbo *πάσχει*, *apud*

M m

Inno-

Innocent. III. in Serm. vel est compositum ex Hebræo & Græco per diuinam dispositionem; quia in passione Christi cum ipso & nos transiuimus de morte ad vitam. ita *August. citat. à Durando lib. 6. cap. 86.* celebratur etiam semper in Dominica, ex auctoritate sancti Petri *apud Baron. anno 58. num. 82.* & meminit *Clementis lib. 5. Constit. cap. 18.* item ex Decreto *Pij de Consecr. Distinct. 3. Nosse.* post decimum quartum diem Lunationis primi mensis, & ex Decreto *Victoris de Conf. d. 3. cap. Celebratorem.* tum ut à Iudæis Pascha nostrum distingueretur; tum quia Christus resurrexit die Dominico post 14. Lunam, hoc est, *ex Isid. supra, in 3. Hebdomadæ Luna,* ob numerum mysticum Trinitatis; sicut etiam triduo mortuus resurrexit tertia die, qui vix erat triginta tribus annis: in quibus numeris resplendet ternarius numerus. in quo intellige non modò gloriam Trinitatis, sed salutem omnium qui ante legem, qui sub lege, qui sub gratia extitere. Hæc *ex Isid. cit. & Rupert. lib. 7. cap. 14.*

2 Habet Octauam ex institutione Apostolorum, ait *Baron. anno Domini 58. num. cit.* infra quam si fiat commemoratio de Simplicio, non tamen dicitur tertia Oratio.

3 Missa verò habet hæc notatu digna. Sequentia auctorem habet hactenus incognitum, de qua *Duran. lib. 6. cap. 87.* neque priores illo meminere, nisi subobscurissimè, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 135.* Graduale adhuc dicitur, *ex Sacramentario Gregoriano:* quod, ut aliàs docuimus, canticum est laborantium, & dicitur propter recens baptizatos, qui gradiuntur ad gloriam, quam resurrectio Christi

promittit cum labore. Additur *Alleluia duplex,* ob spem binæ stolæ, animæ & corporis, & ut gradiendo lætetur cum laude Dei. Hæc partim *ex Rupert. lib. 8. cap. 1.* partim *ex Hugone Victorin. de Spec. Miss. obseruat. lib. 3. cap. 32.* Notat *Ordo Romanus,* sumi Graduale ex Psalm. 117. ab hac die vsque ad Sabbatum in Albis, unde nimirum sumitur & ille Versus frequentior, *Hæc dies,* &c. cui Psalmi titulus est, *Alleluia,* ut supra diximus *ex Rupert. lib. 7. cap. 11.* Reliqua, quæ habentur in Missa huius Festi, & in Octaua propria, patent ex dictis in *Rubric. gener. Ite missa est* dicitur cum duplici *Alleluia* vsque ad Sabbatum in Albis inclusiue, in Missis nimirum de Octaua Paschatis; non in ijs quæ cum paramentis violaceis fortè debent cantari, puta Litaniarum maiorum, seu pro publica necessitate: quia duplex *Alleluia* est proprius ritus Missæ Paschalis & lætitiæ.

4 Euangelium legitur secundum Marcum, sicuti pridie secundum Mattheum, & postridie secundum Lucam, ordine congruo, quem indicat *Augustin. Serm. 144. de Temp.* & Euangelia cum Epistolis per totam hanc Octauam habentur in *Comito S. Hieronymi;* sicut etiam Orationes in *Sacramentario Gregoriano,* & Officia Missarum in *Antiphonario eiusdem sancti Gregorij,* vsque ad Dominicam in Albis. Sed Orationes Feriæ tertiæ, quintæ, sextæ, & Sabbati sunt *Ambrosianæ, ex Pamelio.*

5 In Sabbato in Albis, qui titulus est vel ab Angelis, qui visi sunt in Seclia candida, *ex Duran. cap. 80.* vel quia hodie baptizati deponerent albas vestes, *ex Alcuino,* ut intelligant fore illis requiem æternam Sabbati celestis,

lestis, si deposuerint corpora immaculata vti vestes albas in morte. Vna est varietas post Epistolam; quia quatuor *Alleluia*, & duo Versus deinceps dicuntur. qua de re vide quæ diximus in 1. par. Rubr. tit. 10. pag. 32. Abundant autem *Alleluia*, & merito, in læticia Paschali, ex *August. Epist. 19. ad Ian. cap. 17.*

6 De Dominicis sequentibus nulla est Rubrica specialis. habentur eorumdem Missarum Officia in *Antiphonario Gregor.* Orationes autem non sunt eadem in *Sacramentario*; tamen habentur *ibidem sub alijs titulis.* Dominicæ in Albis meminit *Clem. lib. 5. Const. cap. 20.* cuius Oratio est Ambrosii. ex *Pamelio.* Tempus est Paschale, quod vocatur Remissionis à *Concil. Carthag. IV. can. 82.*

7 Occurrunt in hoc tempore Paschali Litanie maiores, & minores, seu Rogationes; & maiores quidem in festo sancti Marci, etiamsi Festum cum eiusdem Missa contingat transferri, quas instituit S. Gregorius Papa non simpliciter, sed ad sanctum Petrum, vt ait *Baronius in Not. Martyrol. 25. Aprilis.* erant enim annuæ ante Gregorium, vt idem ipse ait *initio lib. 2. Epist. & in Comite S. Hier.* habentur Epistola & Euangelium assignata Missæ de Rogationibus. Septiformem ille Litaniam instituit, propter imminentem cælestis iræ mucronem, ait *Ordo Romanus*, hoc est, pestem inguinariam, qua obibant multi, etiam oscitando, & sternutando, morte repentina. Vnde & oscitantes digito super os formabant signum Crucis, & sternutantibus dicebatur: *Deus te iuuet.* qui mores ad nos vsque deuenerunt, *Duran. lib. 6. cap. 102.* sed *Baron.* haurit à *Plinio lib. 28. Hist. natur.*

ritum salutandi prædicto modo sternutantes.

8 Dictæ verò sunt hæ Litanie Processiones nigre; quia in signum mœroris & pœnitentiæ homines vestibus nigris induti procedebant, Cruces & Altaria nigris coloribus velabantur. Item dicta est Processio septiformis; quia S. Gregorius eam distribuit in septem ordines ad certas Ecclesias, Clericorum, Religiosorum, Monialium, Puerorum, Adolescentium, Viduarum & Continentium, & Coniugatorum, *idem ibid.* fit in primis ad conseruandas fruges, *Ordo Roman.*

9 Si terminatur Processio Litaniarum maiorum ad Ecclesiam S. Marci, cantatur ibi Missa de sancto Marco, ex Decreto sacre Rituum Congregationis 23. *May 1603.* quia titulus est Ecclesiæ, & lætitiæ locus eo die: nam alioquin cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Litania, ex *Microl. cap. 58.*

10 Si occurrant in die Paschatis, transferuntur in Feriam terciã sequentem, ex Decreto sacre Rituum Congregationis die 25. *Septemb. 1627.* & in Missa de Rogationibus, quæ dici debet sine Commemoratione Octauæ Paschatis, dicitur quidem Præfatio Paschalis, sed ea, quæ cum suo cantu dicitur in diebus ferialibus, quia Missa est ferialis; & consequenter neque in fine Missæ adduntur *Ite missa est* duo *Alleluia.* Certum autem est, quòd festiua Præfatio Paschalis dici non debet; sicuti non dicitur (ex Rubricis huius Missæ) in Litanis maioribus (*credo*, neque Præfatio de Apostolis, licet sit Festum S. Marci, vt probauimus supra par. 1. tit. 12. un. 2. pag. 42. *Communicantes* dicitur ea ratione quam attulimus supra par. 1. tit. 12. pag. 44.

11 Litaniæ minores, id est, Rogationes Latine, seu deprecationes, fiunt triduo ante Ascensionem; de quibus *August. Serm. 173. de Tempore, & in Concilio Aurelianensi cap. 29. de Conf. Dist. 3. cap. Rogationes.* unde restituta potius, ex *Baron. in Notis Martyr. supra*, quam dici debent instituta à sancto Mamerto, seu Mamereo, ex *Sidon. Apoll. lib. 7. Epist. 1. Viennensi Episcopo in Gallijs, ob incursionem luporum, in damnum grauißimum populorum. Quæ ided appellatae sunt Minores, quia à minori Episcopo, si ille auctor est, vel restitutor, & in minori loco respectu S. Gregorij, & Urbis Romæ, Durand. ubi supra: qua ratione ea forent, quoad restitutionem, etiam antiquiores Maioribus, centum saltem ante annos, ex *Rupert. lib. 9. cap. 5. nam anno 452. ex Baronio loco citato; Mamertus erat in humanis, & eo anno Litaniæ celebrauit. In postrema tandem Martyrologij Romani recognitione, re penitus indagata, institutor S. Mamertus Litaniarum minorum, non restitutor est appellatus. Vide locum 11. Maij.**

12 Fiunt autem ob peccata, pacem, pestem, conseruationem frugum, & ceteras necessitates, *Ordo Roman. cibisque Quadragesimalibus vtendum esse iussit Concilium Aurelianense supra. certè dies abstinentiæ sunt, non lætitiæ, Ordo Romanus. Amalar. autem lib. 1. cap. 32. negat esse ieiunandum, & probat ex SS. Patribus. in Ecclesijs autem Occidentalibus fieri ieiunium docet *Raban. lib. 2. cap. 40. quod Ambrosiani obseruant, translatis Rogationibus post Ascensionem, ne præsentis sponsi Christo ieiunent, iuxta illud *Matt. 9. Auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. sed & congruè sub***

Dominica præcedenti celebrantur, in qua inuitamur ad orandum: *Petite, & accipietis.* Missa Processionum tres habet Orationes, sine Gloria, sine Credo, & sine cõmemoratione Festi occurrentis cuiuscumque. de quo, si nouem Lectionum est, cantatur alia Missa. Vnicum *Alleluia*, quia temperanda est lætitiia Paschalis: Oratio Missæ in Sacramentario Gregoriano habetur, & Officium Missæ in Antiphonario Gregoriano. Præfatio semper est Paschalis, etiam in Litanijs maioribus, vt dicitur in proprio loco Missalis, quocumque die occurrant.

13 In Feria 3. Rogationum in Missis priuatis, si fiat de Sancto nouem Lectionum, in illius Missa fit commemoratio Rogationum: si fiat Officium de Simplici Festo, potest dici Missa de eo, cum cõmemoratione Rogationum, vel Missa Rogationum cum commemoratiõne Festi, vt dicitur in Rubrica propria. Si Festum non occurrat, dicitur Missa Rogationum, vt in Missali, neque in ea fit commemoratio de Officio feriali; quod est peculiare in hac die, licet Rubrica sit obscurior in modo loquendi. Altarium paramenta erunt Officio conformia; Altaris autem maioris, & Celebrantiũ ad quocumque Altare conformia Missæ Rogationum, vt diximus *par. 1. tit. 18. in fine.* Hymnus Angelicus non dicitur, neque Credo, in Missa Rogationũ maiorum & minorum, vt dicitur in propria Rubrica, quocumque die occurrat.

14 In Vigilia Ascensionis, de qua *S. Hieron. in Lektionario*, dicitur Missa propria, cuius meminere *Microt. c. 40. & Ordo Rom.* si in ea occurrat Festum nouem Lectionum, dicuntur tres Missæ in Collegiatis, de Festo, de Vigilia, & de Rogationibus, post Tertiam, Sextam,

Sextam, & Nonam horam: & in vnaquaque harum, secunda Oratio, si dicenda est, erit de B. Virgine, tertia Ecclesiæ, vel pro Papa. In priuatis si eo die occurrat Festum simplex, erit de eo secunda Oratio, tertia de Rogationibus, quæ in Officio nullam habent comm. quia, vt diximus *num. præcedenti*, Festum simplex præcedit supra ultimas Rogationum Ferias, etiam in Missa. Si occurrat Festum nouem Lectionum, Missa erit de Festo, cum commemoratione Vigilæ, & Rogationum. ita in propria Rubrica.

15 In Ascensione Domini, de qua *Clem. lib. 5. Const. cap. 20.* extinguitur Cereus Paschalis post Euangelium, ad representandum Christi discessum ab Apostolis. Missa habetur in *Antiphon. & Sacramen. Gregor.* De Cereo extinguendo nihil in Missalibus habetur vsque ad Pium V. neque apud antiquiores Auctores.

16 Habet Octauam, de qua *Radul. Prop. 19.* & Missa Dominica infra Octauam habetur in *Sacramentario Gregor.* sed Oratio sub alio titulo Festi.

17 Vigilia Pentecostes, de qua *Hier. in Lectionario*, ieiunium habet, *Ordo Romanus*. non habebat quidem tempore Ambrosij, ex *Amalar. lib. 4. c. 46.* & licet oppositum tribuatur Ambrosio *Distin. 76. cap. Nosse. ex Serm. 60. eiusdem*; tamen non est ille Sermo S. Ambrosij, qui *Serm. 61. c. Scire. eadem Distinct.* negat hoc ieiunium. cum quo concordat *S. Hieron. Epist. ad Lucinum, cap. Vtinam. eadem Distinct.* Verisimile autem est, ritum mutatum fuisse post tempora etiam S. Isidori, vt ex *cap. Post Pascha. Dist. cit. dicitur, nimirum ex eiusdem c. 42. lib. 1. de Officijs Eccles.* Nunc verò temporis huius ieiunii præceptum est de consuetudi-

ne, aiunt Summistæ, & asserunt Rubricæ Breuiarij titulo 6. *num. 5.* & Missalis de *Color. parament. tit. 18. num. 5.*

18 Benedictionem Fontis habet, & Baptismum, vt in Sabbato sancto, *idem Ordo.* & dicta Nona, quia eadem hora Cornelius à S. Petro baptizatus fuit, *Amalar. lib. 4. c. 28.* & quia eadem hora Christus expirauit. Baptismus enim significat mortem Christi, & sepulturam eiusdem, *Rom. 6.* vnde & in Sabbato sancto, & in hodierno Baptismus solemniter habetur. Hæc *idem Amalar. ibidem cap. 29.* vide supra in Sabbato sancto. Adde, aduentum Spiritus sancti vocari à Christo Baptismum. *Bapiz. abimini, ait, Spiritu sancto non post multos hos dies, Act. 1.* & baptizati à Spiritu sancto Apostoli, baptizauerunt aqua ter mille in die Pentecostes. quare meritò sub Pentecoste Baptismus solemniter celebratur, *Rupert. lib. 10. cap. 2.* Postremò duo Sabbata tantum, Paschatis & Pentecostes, Baptismate coluntur solemniter, ex *Leone Epist. 4. cap. 5. & habetur Distinct. 4. de Consecr. Duo tempora. imò ex Siricio eadem Distinct. Non ratione.* nimirum, vt primum sit Filij, alterum Spiritus sancti; ne videatur differentia inter Filium & Spiritum sanctum, quorum est æquè mundare animas à peccato, ait *Raban. lib. 2. c. 41.*

19 Ritus autem in ijs tantum est diuersus à ritu Sabbati sancti; quia in Vigilia Pentecostes ad instructionem Catechumenorum sex tantum leguntur Lectiones, quarum antiqui, vsque ad *Durandum* inclusiue, quatuor tantum meminerunt. in *Sacramentar. Gregor.* aliæ legebantur, & quatuor tantum. quare ritus noster est posterior. Aliæ item Orationes, excepta quinta, dicebantur. Tractus *Sicut ceruus*, cum Oratione sequenti, est in *Sacramen-*

tario eodem. Item non dicitur, *Flectamus genua*, quia sumus in tempore Paschali. Color albus vsque ad Nonam, violaceus vsque ad Missam, rubeus deinceps adhibetur, qui & in priuatis Missis huius diei, quoad vestes Celebrantium, licet celebrent ante Nonam.

20 Ceterum Missa est cum Tractu post vnum *Alleluia* pro Catechumenis, quorum lætitia luctu adhuc miscetur, vt aliàs diximus. Luminaria non deferuntur ad Euangelium, quia eorundem fides subobscura, & recens; qua de causa neque *Credo* dicitur post Euangelium. De *Præfatione*, *Communicantes*, & *Hanc igitur*, vide in *Rubric. gener.* Officium verò huius Missæ totum, excepta Secreta, est in *Antiph. & Sacrament. Gregor.* De Simplici non fit commemoratio in hac Missa, licet in Officio facta sit, vt habetur supra *par. 1. tit. 7. n. 1. pag. 15.*

21 Introitus pro Missis priuatis additus fuit à Pio V. vsitatus tamen antea in Missis votiuus de Spiritu sancto. Reliqua ex prædictis patent.

22 Pentecostes, de qua *S. Clemens lib. 5. Constit. cap. 21.* hoc est, quinque decem, ex vi Græcanicæ vocis, ait *Durand. lib. 6. cap. 107.* dies quinquagesimus, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 147.* idèd figura quietis, ex *August. Epist. ad Ianuar.* qui numeratur ab ipso die Paschatis, nimirum cum Hebræis à Prima Sabbati Paschæ Azy-morum, quæ nobis Dominica fuit Resurrectionis, vt egregiè notat *Rupert. lib. 10. cap. 12.* non tamen explicat, quomodo eo anno Resurrectionis Christi accidere potuit Pentecostes in Dominica. Explicat autem acutissimè *Bellarmin. lib. 3. de Cultu Sanctorum cap. 13.* quia nimirum numerus dierum Pentecostes sumitur à die 2. Azy-

morum, in qua meti poterat fasciculus spicarum offerendus eadem die Domino, *Deuteron. 16. vers. 9.* quæ secunda dies eo anno fuit Sabbatum, in quo meti non poterat: sequenti ergo die messuerunt, & obtulerunt, in quo præcisè Christus resurrexit, quæ fuit Dominica dies. Inde ergo, numerans quinquaginta diebus, eodem die, quo Pentecosten celebrabant Hebræi, descendit in Apostolos Spiritus sanctus, imò super 120. discipulos, ætati Moyses, qui 120. annos vixit, congruentes, vt ait *Raban. lib. 2. cap. 41.* Et sicut quinquagesimus annus Iubileus erat apud Iudæos, ita quinquagesimus hic dies fuit Iubileus Christi discipulis, & Iubilationis dies, celebrandus cum præcedentibus 49. & sequentibus 7. cum omni lætitia, nempe Paschali, *Ordo Romanus.* In Iubileo namque dabatur omnibus libertas: & *vbi Spiritus Domini, ibi libertas*, ait sanctus Paulus.

23 Septem verò Hebdomadæ quæ præcedunt, & septem dies qui sequuntur, septiformem sancti Spiritus designant gratiam, ex *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 147.* quod à *Beda in Homil. de Septem hebdom.* fuerat adnotatum, & ab *Alcuino de Septem diebus.*

24 Missa habetur in *Antiphon. & Sacrament. Gregor.* sicut etiam Festarum sequentium, præter quintam, *Epistolæ*, & *Euangelia*, vt in *Lectionariis S. Hieron.* Auctorem Sequentiæ videt in *Rubric. gener. 1. par. tit. 10. num. 3. pag. 33.* Octauam habet hoc Festum ex institutione Apostolorum, *Baron. anno Domini 58.* Et licet tempore sancti Isidori, *lib. 1. cap. 37.* quinquaginta diebus Paschale tempus concluderetur; nobis tamen tota hæc Octaua vna dies est, ex *Regula Radulphi Propos. 23.* & eandem ob causam dicitur per

per Octauam totam *Gloria in excelsis*, cum Symbolo, vt in Festis.

25 Ieiunium autem Quatuor Temporū fit ad imitationem Apostolorum, qui, absente iam Sponso Christo, ieiunio se dederunt, & Spiritus sancti aduentu carnis delicias ablegauerunt, *Isid. lib. 1. cap. 37. & Amal. lib. 2. c. 1.* Festiuum tamen ieiunium est, cum in eo non dicatur *Flectamus genua*, ratione temporis adhuc Paschalis, *ex Ordine Romano*. Quod si fiat de Simplicii commemoratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Missa.

26 Feria quinta habet in Missa quamplura, quæ desumpta sunt à Dominica Pentecostes: *Ordo Romanus* desumit omnia. *Honor. in Gemma li. 4. cap. 38.* subobscurè indicat Epistolam & Euangelium diuersa à Dominica Pentecostes; & ea causa esse potest, *ex Durando lib. 6. cap. 111.* quia septem sunt Officia Spiritus sancti, sepiusformis munere, à Sabbato ad Sabbatum; vel quia sicut Dominus ascendit Feria quinta, & per Spiritum sanctum descendit die Dominica, ita voluit Ecclesia in vtroque die communem Missæ Introitum; cum suis accessorijs, post

Epistolam, Versibus, Offertorio, & Communionem. Docet etiam *Durand. lib. 4. c. 6. n. 21.* solitam dici diem Iouis cognatam Dominicæ, & in vtroque die prohibitū fuisse quandoque ieiunium.

27 An verò dies Octaua Pentecostes dici debeat Sabbatum sequens, vel Dominica, disputat *Berno de Quibusdam ad Missam spect. cap. 3.* & concludit cum Catholica Ecclesia, Octauam dici Dominicam sequentem, quam nos Festum Trinitatis: sed tamen tempus Paschale terminatur in Nona Sabbati, *ex Ord. Roman. Beda & Alcuino locis citatis.* Cuius Sabbati Missa est plenissima, quia omnia quæ dici possunt in Missa, in ea vna continentur, Hymnus Angelicus, Prophetiæ, Sequentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes, Hanc igitur.

28 Cur in hoc Sabbato Quatuor Temporū omittitur Canticum trium puerorum post quintam Lectionem? arbitror ego, quia dicitur statim Hymnus Angelicus nobilior Hymno trium puerorum. quod deinde adnotatum legi ab Auctore Antiquit. Liturgicarum. adde, ne duo Hymni immediatè cantentur à Choro.

De Festo Trinitatis, & Dom. post Pentecosten. XII.

IN Octaua Pentecostes fieri Festum sanctissimæ Trinitatis, docet *Microlog. cap. 6.* ab aliquibus, quos reprehendit, quia propria auctoritate celebrabant; Missamque de eadem Trinitate ab *Alcuino* compositam asserit, sicut & Officium à *Stephano Leodensi*: Præfationem tamen à *Pelagio* approbatam & ipse recipit. *Berno* meminit Festi libro de *Quibusdam ad Missam spect. cap. 6.* deinde *Rupert. lib. 11. cap. 1.* tradit, & laudat idem

Festum, eò quod post aduentum Spiritus sancti cæpit statim prædicari & credi mysterium sanctissimæ Trinitatis, in cuius nomine dabatur Baptismus. Tandem testatur *Radulph. Propos. 16.* à sancta Romana Ecclesia indictum fuisse tale Festum, & communiter celebratum. Congruentem addit causam *Duran. lib. 6. c. 114.* quia Natalis Domini fuit Festum Patris, cui natus est Filius; Pascha fuit Festum Filij, Pentecostes Spiritus sancti. Celebrata

lebratur ergo statim trium simul personarum Festum, sanctissimæ Trinitatis. Dicitur auctor Festi Trinitatis Gregorius IV. *ab auctore Ligni vite lib. 5. Pisanella facit auctorem Ioannem XXII. ver. Feria. §. 3. & Missæ Orationes omnes cū Præfatione propria habentur in Sacramentario Gregoriano, in nocte Dom. Pentecostes.*

2 Feria quinta proximè sequenti occurrit Festum Corporis Christi cum Octaua, ex instituto Urbani IV. 1262. ab Eugenio IV. 1433. confirmatum, ob causam quam reddit S. Thomas in *Officio eiusdem Festi*; cuius Officij & ipse fuit auctor, *ut in eiusdem Opusculo 57. Leodienles primò celebrarunt hoc Festum, Bzovius anno 1230. n. 16.*

3 Fit Processio solemnissima in paramentis albis. & in Cathedralibus quidem Ecclesijs seruentur ea, quæ in *Carim. Episc. lib. 2. cap. 33.* habentur; in minoribus autem Ecclesijs ea item quæ in *Rituale Rom. Pauli V.* In Missa verò cantanda ne omittantur genuflexiones, quæ suprâ sunt præscriptæ pag. 186. & in *Feria quinta in Cæna Domini, pag. 247.* Finita Missa, deponuntur Manipuli, induit Celebrans Pluuiale extra cornu Epistolæ, imponit stans incensum sine benedictione, & genuflexus in supremo gradu, ex *Rituale Rom.* ter incensat Sacramentum in Tabernaculo ostensorio positum, ea ratione proflus qua diximus in *Feria quinta in Cæna Domini.* Postest cantari interim, dum incensatur, *O sacrum conuiuium, vel, Tantum ergo Sacramentum, ut in Instructione Roma edita pro Oratione quadraginta horarum dicitur.*

4 Non deferatur Tabernaculum sanctissimæ Eucharistiæ Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Cele-

brantis, non obstante quavis contraria consuetudine, quam abufum esse declarauit sacra Rituum Congregatio die 2. Junij 1618. Imago verò, quæ est in Hostia, debet terga vertere Celebranti, vt de imagine Crucifixi alias docuimus. & ita accidit, dum ab Altari Diaconus Tabernaculum accipit, & stans genuflexo Celebranti immediate tradit.

5 In Processione Clerus immediate præcedat Celebrantem cum cereis accensis; ceteri, siue Confratres siue Regulares, ante Clerum procedant, cereosque gestent omnes ea manu quæ extrema cuique est, altera peccatori admota. Hymni decantentur alternatim; qui à Celebrante cum ministris dici poterunt submissa voce. Qui Crucem defert, congruit vt veste Subdiaconali sit indutus, & procedat medius inter Acolythos cum Candelabris & cereis accensis, vt alias dictum est, in honorem Crucis & Crucifixi; sicuti fit in Altari.

6 De baldachino & hastarum distributione diximus in *Feria quinta Cæna Domini pag. 249.* De circulo, & vi procedendi, standum erit locorum consuetudini. Rectius à latere Epistolæ proceditur ad latus Euangelij.

7 In fine Processionis Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, Ceroferarij candelabra in Credentia, & cum Clero genuflectunt. Deposito Sacramento super Altari cum ministerio Diaconi, vt in *Cæna Domini,* imponitur à stante Celebrante sine benedictione incensum in thuribulo: fit incensatio trina de more, cantante interim Clero genuflexo ante & circum Altare vltimos duodecim Versus Hymni, *Pange lingua gloriosi, Tantum ergo,* &c. quibus dictis, cauitur Ver-

ſus à duobus Clericis, *Panem de ca-*
lo, &c. & à Celebrate ſtante, miniſtriſ-
que genuflexis, & librum ſuſtinenti-
bus hinc inde, dicitur *Dominus vobis-*
cum, cū Oratione, *Deus qui nobis, &c.*
nihilque aliud addens, aſcendit ad Al-
tare, genuſcctit, & ipſemet, nullo Dia-
coni miniſterio, accipit velatis mani-
bus, vt priùs, Tabernaculum, benedi-
cit cum eo populum, facie Hoſtiæ ad
eundem verſa, in modum Crucis ſem-
mel, nihil dicens, & gyrum perficiens
reuerenter reponit. Hæc ferè omnia
ex Rituali Rom.

8 Tum, genuflexione facta, deſcen-
dit ad gradus, vt priùs, & amoto velo
à Subdiacono, Diaconus aſcendit, ge-
nuſcctit, & reponit vel in locum altio-
rem, vt eo die colatur à populo pro lo-
corum cōſuetudine, vel contactum ve-
lo in locū ſuum. Corporale, ſeu Palla
Tabernaculo ſemper ſit ſubſtrata; &
velum longum eidem Tabernaculo,
quod hinc inde aprè cadat verſus Al-
taris latera, & à poſteriori parte Taber-
naculi, ſeu vmbellula ſuperaddatur.
emineat quoque locus ſupra locū Re-
liquiarū; quod aliàs monuimus. Scri-
plere quidam, & gratis, quòd præter
Corporale ſupponi debet Tabernacu-
lo Ara lapidea cum tribus mappulis;
ſed hæc neceſſaria ſunt ad conficien-
dam Euchariftiam, non autem ad eam
collocandā, ſeu exponendam: alioquin
& in turri lignea, & cū ad ægrotos
deſertur, eadem forent adhibenda.

9 Parietes viarū, per quas eſt tranſ-
eundum, ornari debēt, *ex prædicto Ri-*
tuali, tapetibus, & auleis, & ſacris ima-
ginibus, non profanis. Actus autem
ſcenici, vel ludicri, vel indecori pro-
hibentur *in Cerimon. Epiſc. loco cit.*

10 Ardebunt candelæ vſq; ad datam
benedictionem incluſiue: & Diaconus

nihil oſculabitur coram Sacramento.

11 Si cantantur Veſperæ coram Sa-
cramēto in Altari expoſito, in die hac,
& per Octauam, conueniret, vt omnes
ſtarent aperto capite, numquam ſede-
rent: quòd ſi ſedeant, caput tamen
non tegant, quod etiam obſeruandum
erit in diſceſſu, ne intra cancellos coo-
perietur caput.

12 Officium Dominicæ infra Octa-
uam quadrat Octauæ cum Euangelio
de Cœna magna, quod legebatur
etiam antiquitus *in Comite S. Hieron.*
& *ex Ruſer. lib. 12. cap. 2.* Oratio Do-
minicæ eſt Ambroſ. *ex Pamelio.*

13 In ſequentibus Dominicis poſt
Pentecosten aliqua eſt varietas Euan-
geliorum reſpectu antiquorum, non
modò quoad ordinem, quia in primis
Dominicis mutatus eſt ordo Euan-
geliorū, verū etiam quoad ſedem Do-
minicalem: quia Euangelium, quod le-
gebatur Dominica quinta poſt Pente-
costen, de captura piſcium miraculoſa,
hodie legitur Dominica quarta; quod
aliàs Dominica ſexta, nunc Dominica
quinta, & ſic deinceps vſque ad Do-
minicam primam vltra vigefimam.

14 Numerus autem Dominicarum
poſt Pentecosten non erat antiquitus
vltra viginti tres, & ſequens ſpectabat
ad Aduentum, quod in idem recidit.

15 Circa verò Miſſas, Orationes, &
Euangelia per Dominicas diſtributa à
ſanctis Hieronymo & Gregorio, quos
vt plurimū ſecutus eſt Pius V. *vt in*
Lectionario S. Hieron. Antiphonario,
& *Sacramentario S. Gregory* videmus;
cur potiùs hanc vel illam, hoc vel il-
lud, huic vel illi Dominicæ assignaue-
rint, difficile eſt cauſam inuenire: nam
in Aduentu & Feſtis Domini aliqua
ſemper eſt proportio inter Orationes,
Euangolia, & Feſta; in Quadrageſima

N a verò,

verò, & in Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, & in secunda, tertia, quarta & quinta post Pascha, & in reliquis Dominicis post Pentecosten, sufficere debet auctoritas tantorū Patrū, quibus (nec puto sine ratione) ita visum est opportunius fore, & vtilius.

16 Vnius Euangelij, quod nos legimus Dominica 9. post Pentecosten de Ierosolymorum destructione, causam reddit *Honor. in Gemma lib. 4. cap. 64.* quia, inquit, in eo mense, quo legi solet, accidit ipsamet destructio facta à Romanis.

17 Ceterū, posito Euāgelio, quod ex *Ruper. lib. 1. cap. 37.* cit in Missa quasi caput omnium post Canonem, reliquæ partes non discordant: & olim concordabant omnes cum Euangelio, quod videre est apud *Ruper. toto li. 12. de Dominicis post Pentecost. & apud Honor. in Gemma lib. 4. toto, & apud Durand. toto lib. 6.* arbitrarijs tamen coniecturis, & ad eorū libitum rationabilibus, nobis hodie parū vtilibus, post mutationem, seu potiùs restitutionem à Pio V. factam, quam paulò antè memoravi, Euangeliorum.

18 Quòd si non omnia consonant, audi *Augustinum citatum in hanc rem à Bernone, libello de Quibusdā ad Missam spect. cap. 6.* Non sanè omnia, quæ gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt; sed propter illa, quæ aliquid significant, adduntur. Solo enim vomere terra proscinditur, sed, vt hoc fieri possit, etiam cetera aratri membra sunt necessaria; & soli nerui in citharis aptantur ad cantum, sed, vt aptari possint, insunt & cetera in compagibus organorum, quæ non percipiuntur à canentibus, sed ea, quæ percussa resonant, his connectuntur. Hæc ille.

19 Quando verò plures Dominice occurrunt post Pentecosten ultra viginti quatuor, eo casu differtur vigesima quarta in vltimum locum, cuius Euangelium est de fine mundi, legendum idcirco in fine anni Ecclesiastici, qui incipit ab Aduentu, & desinit ante Aduentum.

20 Post vigesimam tertiam ponuntur Missæ Dominicarum quæ super fuerunt post Epiphaniam, dato eisdem Introitu cum suis accessorijs, & mutatis à Dominica 23. & 24. vt eisdem rationis tunc esse videantur, lege quæ diximus suprā de Dominicis post Epiphaniam. Cur autem plures, quove numero variari eas contingat, attinet hoc ad Rubricas Breuiarij, vbi & nos opportuna dicemus.

21 Hoc loco libet indicare, quanti fecere antiqui diem Dominicum, quem appellauere Apostoli Dominicam diem, id est Domini, *Apocal. 1. Reginam & Principem omnium dierum, Ignat. Epist. ad Magnesians. Diem panis, & Diem lucis, Chrysostom. de Resurrectione Homil. 5. Primam Feriā antiquiores Siluestro, apud Baron. anno 58. num. 87. Diem remissionis, Concil. Carth. IV. can. 82. Diem solis, S. Max. Homil. 3. Pentecost. ex communiori, ait, vsu loquendi. Diem sanctum, Alcuin. cap. de Die sancto; nimirū, ex Synodo 6. cap. 8. quia eo die, primo mundi, creati sunt Angeli, & elemēta mundi, Alcuin loco cit. Manna primū pluit, Christus est natus (si natus, ergo & circumcissus) eiusdē Stella Magis apparuit, baptizatus est, satiavit quinque millia quinque panibus, resurrexit à mortuis. Hæc Synodus. Deniq; Spiritus sanctus eadē die descendit. lege *August. Serm. 251. de Tempore, & S. Leon. Epi. 81. cap. 1.**

22 Indefl, quòd Miffæ Domini-
carum per annum numquam omit-
tantur, quin faltem aut de ijsdem com-
memoratio fiat, aut præcedenti die
non impedita celebrentur, aut à tem-
pore ad tempus transferantur, puta,
ab Epiphania ad extremum tempus
Pentecofles.

23 Inter has Dominicas à Pente-
cofte dictas occurrit autumnale ieiun-
ium Quatuor Temporum, quod Leo
decreuit in menfe feptimo fieri debe-
re, *Microl. cap. 26.* qui & tradit, nulli
certæ hebdomadæ fuiſſe assignatum,
vt reliqua ieiunia: ſed tamen Eccleſia-
ſtica conſuetudine factum eſſe, vt in
tertio Sabbato Septembris ieiunetur.
eſt autem Urbani II. Decretum *Di-
ſtinct. 76. Statuimus, ex Concil. Pla-
centin. cap. 15.*

24 Ex quo intelliges, Cur in Miſſa
huius ieiunij Miſſæ ſub titulo Se-
ptembris poſitæ fuerint, poſt Miſſam
Dominicæ 17. poſt Pentecoflen, non
quòd hæc illi ſedes certa ſit, ſed quali
ſedes media inter Dominicam 14. an-
te quam tale ieiunium non accidit, &
Dominicam 19. vltra quam illud idem
non occurrit.

25 Citiùs autem vel tardiùs inter
vtramque dictam Dominicam cele-
bratur, prout citiùs vel tardiùs cele-
bratur Pentecofles: ſed ſemper poſt
eam Dominicam, quæ in Breuiario
vocatur tertia Septembris; à quo id-
circo titulum portant hæc Miſſæ in
Miſſali. Vide quæ diximus in Qua-
tuor Temporibus Aduentus, tum cir-
ca numerum Lectionum, tum circa
alios Quatuor Temporum ritus.

26 Si contingat Feſtum in his Tem-
poribus Septembris, tamen erit ieiun-
andum, *Ordo Romanus.* Officia ve-
rò Miſſarum horum Temporum ſunt

ferè eadem quæ in *Antiphonario, &
Sacrament. Gregoriano.*

27 Atque in his Quatuor Tempo-
ribus Stationum finis eſt, quarum
initium in prima Dominica Aduen-
tus conſtituit ſanctus Gregorius ea-
rumdem inſtitutor, *ex Rupert. lib. 3.
cap. 4.* faltem magna ex parte, vt ait
Platina. ſeu, vt veriùs loquamur, non-
nullarum inſtitutor, & omnium or-
dinator: nam, teſte Sixto V. *Conſtit. 23.
edita die 13. February 1586.* vetus
admodum eſt ab Apoſtolicis vſque
temporibus ducta ſacrarum Statio-
num conſuetudo, in quibus fidelium
multitudo ad Apoſtolorum ſepulchra
& fortiſſimorum Martyrum memo-
rias conueniens, Hymnis & Canti-
cis ſpiritualibus Deum in Sanctis ſuis
mirabilem laudabat, & ſalutaribus
immaculatæ Hoſtiæ Sacrificijs pla-
cabat, & aduerſus multiplices anti-
qui hoſtis oppugnationes, tamquam
in caſtris Dei, ſtatione tutiſſima con-
ſiſtebat. Hæc ille.

28 Ex quibus patet Primò, nomen
Stationis Eccleſiaſticae tranſlatum eſſe
à caſtris & ſtatione militari, quæ locus
erat militibus assignatus. Quæ etymo-
logia ſolidior eſt quàm alia, ex diebus
ſtatutis, quod docuit *S. Iſidorus*, vel ex
eo, quia ſtabant fideles cum Papa, &
aliquando tota die in Eccleſia ſtatio-
nali. Vide alias minùs probabiles apud
*Pompeium Vgonium de Historia Sta-
tionum Romæ.*

29 Deinde patet origo Apoſtolica:
cuius etiam meminit *Tertullianus in
pluribus locis*, vt mox dicemus.

30 Tertiò patet ritus Stationis, qui
nimirum erat potiſſimus in Miſſis ce-
lebrandis. vnde & ſingulis Miſſis ſta-
tionalibus præfigitur in Miſſali locus
Stationis. Addebatur & Miſſæ Con-
cio,

cio, vt videre est in Homilijs sanctorum Leonis I. & Gregorij Magni.

31 Ieiunium quoque cum statione coniungebatur, ex *Tertulliano semel & iterum contra Psychicos*, & in *lib. 2. ad Vxorem*. quod & nos retinemus in plerisque Stationibus, hoc est in Quadragesima, & Quatuor Temporibus.

32 Processionis itē mentio est apud *Tertull. loco cit. ad Vxorem*. & à viciniore Ecclesia, vel non admodum remota, ibat Papa cum Clero ad Ecclesiam stationalem. Atque hinc fortasse *Belethus cap. 6. & cum eo Dur.* definire Stationem, hoc est Processionem: sed erat terminus Processionis.

33 Significat Sixtus V. in prædictis verbis, diuersa fuisse loca stationalia, & hodie sunt quinque supra quadraginta, licet stationales dies Quadragesimales sint 54. & alij per annum 31. omnes 85. quia ad eundem locum sæpius itur; non tamen scire possumus, quæ antiquiora, quæ sint posteriora. Ea verò omnia ordinauit S. Gregorius, vt apertè scribit *Io. Diaconus in*

eius Vita lib. 2. c. 6. idemque concessit Indulgentias stationarias, quod hæc ipsi verbis refert *Bonifacius VIII. in Bulla 13. Aprilis anno 3. Pontificatus*, in qua confirmat Indulgentias à Prædecessoribus concessas, & præterea concedit & ipse contritis & confis visitantibus Ecclesias stationales annum vnum, & dies 40. de vera Indulgentia: sed immensæ in vnaquaque conijciuntur esse Indulgentiæ.

34 Post obitum S. Gregorij nonnullæ stationales Ecclesiæ fuerunt mutatae. qua de re lege *Pompeium Vgonium loco citat.* Illud ego obseruo, de titulis Ecclesiarum stationalium Urbis fieri Officium seu commemorationem in Breuiario Romano, exceptis S. Onaphrio, S. Balbina, & S. Quirico: & in illius quidē Ecclesia fuisse Stationem credimus tēpore S. Gregorij; in huius autem instituta fuit seu trāslata aliunde a Sixto IV. lege *Vgonium supra.*

Et hæc de Stationibus quæ habentur in Romano Missali, ne quid illius præmittamus in hæc Commentarijs.

De Rubricis Proprij Missarum de Sanctis. XIII.

1 **A** Vigiliam sancti Andreae sumunt exordium, quæ est Aduentus Domini proxima, à quo fit initium, vt diximus, Proprij de tempore.

2 Illud autē est certum, tria de Sanctis fieri solita, Vigiliæ, Festa, & Octauas. Vigiliæ à Pastoribus cœperunt, qui vigilias nascente Christo custodierunt. Et tota nocte ante quædam Festa vigilabatur à populis nostris; sed ob scandala noctu contingentia, ieiunio & Vigiliarum nomine retentis, Vigiliæ fuerunt interdictæ, ait *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 6.*

3 A S. Ambrosio vulgo dicuntur

interdictæ, sed *Baron. in Notis Martyrologij ad 5. diem Ianuarij*, probat fuisse potiùs auctas Vigiliæ tempore S. Ambrosij; neque tunc scandala fuisse, de quibus cum opinione vulgi loquitur Honorius; neque vñquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum vsum.

4 Indictæ verò sunt Vigiliæ Sanctorum, tum vt Festum præueniendo sit solemnus, ex *Radul. Prop. 19.* tum, vt temporali eorum angustia compatiamur, & per pridianam purificationis abstinentiam dignius celebremus sequentis Festi lætitiā, *Alcuin. de Parasceve.*

5 Festa

5 Festa Sanctorum Natalitia dicuntur à *Tertull. lib. 6. de Coron. milit.* quia cetero hinc emigrantes nascuntur, *Alcum. de Divin. Offic.* Festa, quia ius in eis factum, hoc est dicitur, *Raban. lib. 2. c. 46.* Festiuitates, quasi fasti diuinitates, quia annuatim illis diebus ius diuinitatis persoluitur, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 7.* Celebritates, quasi Caelibum, id est castrorum ritus; quia in illis ritus caelestium tanquam à castris agitur, *idem ibidem.* Solemnitates, quia fieri solent in anno, *Beleth. cap. 3.*

6 Porro ex Apostolica traditione manant, ex *Baron. anno 58. nu. 93.* qui citat *Clem. lib. 8. Constit. c. 39.* & probat, primum Festum S. Stephano dicatum fuisse: neque Martyrum solum, sed etiã Pastorum & Doctorum Festa celebrata docet, ex *Gregorio Nysseno Orat. in laudem Basily,* & ex *Naxianz. Orat. in laudem Athan.* Festa tamen Confessorum in Concilio Maguntiaco statuta sunt, ait *Bellarmin. li. 2. de Missa cap. 20. anno 813.* ad excitandam, inquit *August. lib. 20. contra Faustum cap. 21.* imitationem Sanctorum, vel ut meritis eorum confociemur, & orationibus adiuuemur. alias adfert causas *Io. Dam. lib. 4. cap. 7.* quæ in eisdem ferè recidunt.

7 De Festis autem Sanctorum illud posset hoc loco quæri, quando in Missali habuere locum singula Festa, & apud quos, seu à quibus paulatim ad generalem consuetudinem transiere; sed hac de re fusiùs & commodiùs in

Commentarijs ad Rubricas Breuiary Romani, ubi etiam de Auctoribus Officiorum cuiusque Missæ agemus.

8 Octauæ Sanctorum fiunt ad proganda eorumdem Festa, ut celebriora sint, tum ad compensanda ea quæ in Festis negliguntur, ut ait *Radulph. Propos. 19.* & quorundam fiunt, ut Octauarum mysteria pateant, non autem omnium Festorum, ne vilescant, *Durand. lib. 7. cap. 1.*

9 Mysteria verò sunt; nimirum, quia per Octauas Sanctorum consummatio doctrinæ, ex *S. Hilario in Psal. 118.* solida eorum virtutis forma, ex *Clem. Alex. Strom. 6.* æterna animarum & corporum glorificatio, ex *Amb. Enarrat. 2. ad Horontianum,* & *August. lib. 2. Serm. in monte cap. 3.* significantur. quæ fusiùs explicauimus in *Prefatione nostra ad Octauarium Romanum, editum & approbatum à sacra Rituum Congreg. die 19. Febr. 1622.* à Moysè, Salomone, Apostolis, & eorum successoribus eas deduximus. Ritum etiam *ibidem* significauimus, qui partim à Moysè est, ut dies Octaua æquè ac prima colenda sit, *Leu. 23.* partim ex consuetudine antiqua Ecclesiæ, quæ inter medios dies celebrat, ac si essent temporis Paschalis, id est cum lætitiâ, ait *Radulph. loco citato.*

10 Duo supersunt. Alterum ad Benedictionem candelarum spectat, & Processionem in Festo Purificationis B. Virginis. Alterum, quado plures Missæ in diebus Sanctorum Festis sint cantandæ.

De Benedictione candelarum, & Processione in Festo Purificationis B. Virginis. XIV.

Purificatio beatæ Virginis dicta est Festum Simeonis, & Annæ, Præsentationis, Occursus, à Græcis, Hy-

pante, seu Hypapante, hoc est, Obuiatio, Occursus; & cæpta est coli Constantinopoli sub Iustiniano Imperatore,

tore, ex Niceph. lib. 17. cap. 28. Romana Ecclesia recepit anno 542. ex Sigeberto. at sub Gelasio, aut Baron. qui abstulit Lupercalia circa annum 496. imò etiam ante: nam habetur in Comite S. Hieron. lege Baron. anno 554. certè ante sanctum Gregorium, in cuius quoque Sacramentario legitur. Sergius Papa addidit Litanias, seu Processionem cum cereis benedictis, ex Ordine Roman. sed ante Sergium S. Eligio tribuit hunc cereorum ritum Baron. in Martyrolog. qui obiit circa annum 665. ex Sigeberto; habuitque de his cereis benedictis Sermonem. Beda

in lib. de Tempor. affert causam: Vicitur, ait, lustrationis, quæ in secundo mense Plutoni fiebat, acceduntur cerei, quasi lucentes bonorum operum lampades, ut obuiam Christo cum Virginibus eamus. aliam habet Rupert. lib. 3. c. 25. ut cum Simeone gestemus Christum velunt in vlnis, quem cereus designat genitus ex ape opere virginali, vna cum melle diuinitatis.

2 Nunc Rubricas huius Festi proprias explanemus. Primò, vestiendum erit Altare pallio violaceo super album, ita, ut facile quoque ante Missam dimoueri queat.

3 Si hoc Festum a venerit in Dominicis Septuagesima, Sexagesima, vel Quinquagesima, fit tantum benedictio & distributio candelarum, & Processio, & Missa dicitur de Dominica: b Missa verò Festi transfertur in sequentem diem. c Finita Tertia, Sacerdos indutus Pluiali violaceo, vel sine Casula, cum ministris similiter indutus, procedit ad benedicendum candelas in medio ante Altare, vel d ad cornu Epistola positas, e & ipse ibidem stans versus ad Altare, f dicit in tono Orationis Missa Ferialis, Dominus vobiscum.

a Venerit in Dominicis.] Fit aspersio aquæ ratione Dominicæ ante benedictionem candelarum, nempe, antequam ascendatur ad Altare.

b Missa verò Festi.] Fit benedictio cum Processione, dilato Officio de Festo in sequentem diem, ex Decreto Clementis VI. nisi Ecclesia dicata sit in honorem beatæ Virginis, de qua eo casu erit Missa, Carim. Episcop. lib. 2. cap. 16. cantata altera de Dominica, quæ respondet Officio. Sed ego cenfeo, sensum Cerimonialis esse de Ecclesia sub titulo Purificationis beatæ Virginis: qua ratione, sicuti dicitur Officium de ea ibidem, ita dici debet & Missa. Quòd si vrgeas, de quacunque Ecclesia B. Virginis intelligi tex-

tum illum, duæ Missæ erunt cantandæ iuxta Rubr. de Translatione Festerum suprâ par. 1. tit. 6. pag. 14.

c Finita Tertia.] Ob rationem allatam in prima parte Rubric. tit. 15. num. 2. pag. 49.

d Ad cornu Epistola.] Est aptior locus ad ritum, in Cerim. Episc. lib. 2. c. 17. ibidem etiam paratur vas Aquæ benedictæ, & Thuribulum cum nauicula in ipso verò cornu Altaris collocetur Missale apertum.

e Eripse.] Osculato prius Altari in medio, ex Ordin. Rom. Ministri verò stabunt hinc inde. Si quid omittimus hoc loco, repete ea quæ diximus in Dominica Palmarum communia huius benedictioni & Processioni.

f Di-

f Dicit.] Manibus iunctis. Benedi- conus eleuet fimbriam Pluuiialis ante-
cturo Celebranti candelas manu Dia- riorem, vt aliàs diximus.

4 Finitis Orationibus, Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter aspergit candelas Aqua benedicta, dicendo Antiphonam, Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, & ter adolet incenso; tum dignior ex Clero accedit ad Altare, & ab eo Celebrans ꝑ accipit candelam non genuflectens, nec osculans manum illius. Postea Celebrans stans in medio ante Altare, versus ad populum distribuit candelas, primùm digniori, à quo ipse acceperat, deinde Diacono & Subdiacono paratis, & alijs Clericis singulatim per ordinem, ultimò laicis; omnibus genuflectentibus, candelam & manum Celebrantis osculantibus, exceptis Prælati, si adsint. Et cum inceperit distribuere candelas, à Choro cantatur Antiphona.

De incenso imponendo, aspersione aquæ, incensatione, & distributione, Ord. Roman. quo autem ritu, vide supra in benedictione Cinerum & Palmarum. est enim eadem ratio.

g Accipit candelam.] Ordo Rom. accendi iubet, & distribui. Toleratur tamen alicubi, vt accendantur tantum initio Processionis, ob longiorē distributionem, vel tenuitatem candelarum; & ne ob concursum accidat macula ex

fluenti cera supra vestes Celebrantis.

Quo habitu dignior ex Clero accedat, diximus in benedictione Cinerum, & Palmarum; eodemque modo quo palma traditur, tradatur & candelam, Ministris, vt ibidem, ministrantibus, tum Prælati, & Canonicis, qui manum Canonici Celebrantis non osculantur. Antiphona & Canticum repeti possunt vsque ad finem distributionis.

5 His expletis, cantatur Antiphona, Exurge Domine, & repetitur, Exurge Domine. Deinde Sacerdos dicit, Oremus, & Diaconus, Flectamus genua. R. Leuate, si tamen ^h post Septuagesimam venerit, & ⁱ non in die Dominica.

h Post Septuagesimam.] Habet Ordo Roman.

i Non in die Dominica.] Quæ resurrectionem Christi designat, & tempus

Paschale, in quo non genuflectimus. Celebrans autem numquam genuflectit, vt in 1. part. Rubr. tit. 17. numero 3. pag. 54.

6 Deinde fit Processio. Et primò Celebrans imponit incensum in thuribulum; postea Diaconus vertens se ad populum, dicit, Procedamus in pace; & Chorus respondet, In nomine Christi, Amen. Præcedit Thuriferarius cū thuribulo fumigante, deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis; sequitur Clerus.

Clerus per ordinem, ultimò Celebrans cum Diacono à sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus: & cantatur¹ Antiphona sequentes.

Eadem omniino sunt obseruanda quæ notauimus in Processione Palmarum. neque duo Subdiaconi adesse debent, quod aliqui scripsere.

¹ *Antiphona sequentes.*] Habentur

in Ordine Romano, sicut & quinque Orationes pro benedictione. Prima quoque Antiphona cum initio sequentis habetur in Sacramentario Gregoriano.

7 *Finita Processione, Celebrans & ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Missa: & candelæ tenentur in manibus accensæ dum legitur Euangelium, & iterum ad eleuationem Sacramenti usque ad Communionem.*

Causæ deduci possunt eadem quæ supra par. 2. tit. 13. nu. 3. pag. 182. sed à ministris candelæ non tenentur in Missa; à Celebrante ad Euangelium tantum, ab alijs ad eleuationem quoque: standum tamen erit, etiam cum candelis, post eleuationem, non genuflectendum.

8 Si ob pluuiam non itur extra Ecclesiam, fiat idem, quod in simili casu diximus in Processione Palmarum.

9 Amouetur pallium violaceum, si Missa dicenda sit de Festo beatæ Virginis, in qua Præfatio erit de Natiuitate Domini, ex Decreto Gelasij, teste *Pamelio tom. 2. Liturg.* à qua Natiuitate dies hæc 40. est, & terminus quidam legalis. vnde & Collecta est de Christo præsentato principaliter, de Purificatione accessorie: *purificatis* (ait Ecclesia) *mentibus præsentari.*

10 An verò in Missa de Dom. Septuages. sicut tenendæ candelæ accensæ ad Euangelium, &c. ex verbis Rubricæ,

*fit tantum benedictio & distributio candelarum, & Processio, & Missa dicitur de Dominica. & infra: Accipiunt paramenta alba pro Missa: & candelæ tenentur in manibus accensæ dum legitur Euangelium, &c. videtur inferri, candelas accensas teneri in honorem beatæ Virginis, & consequenter in eadem tantum Missa. Marcellus in Cerimon. Papa lib. 2. c. 28. meminit earumdem trium, vt fiant. Missa autem, inquit, fit de Dominica: in qua, vt in *Diario Cerimon. Cappella* legitur, non ardebant candelæ benedictæ: neque Romæ in Ecclesijs Patriarchalibus sancti Petri, sancti Ioannis, sanctæ Mariæ Maioris accenduntur in prædicta Missa. Nora, quòd in Cappella Papæ nunquam semper accenduntur; quia hodie semper ibi Missa fit de beata Virgine, cuius nomine dicata est Cappella, ex Decreto Clementis VIII. licet occurrat in Septuagesima.*

De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis. XV.

DE obligatione cantandi duas Missas in Festis, quæ occurrunt in Ferijs maioribus, extat aperta

Rubrica in prima par. tit. 3. nu. 1. pag. 4 & fusius hac de re nos diximus in prima par. tit. 11. à num. 7. ad 12.

2 Hoc

2 Hoc igitur loco enumerabimus sigillatim Festa, in quibus eæ cantari debent, ordine mensium seruato, alijs additis opportunis Notis.

3 Et in Decembri quidem non occurrit casus in Ecclesia vniuersali, neque in mense Ianuario: in sequenti verò Febuario contingere potest casus (si in eundem mensẽ incidat initium Quadragesimæ) in Festis SS. Agathæ & Romualdi, in Antiochena Cathedrala sancti Petri, & in Festo sancti Matthiæ Apostoli, & item, si in eiusdem Vigilia occurrat Antiochena Cathedrala extra Quadragesimam.

4 In Martio accidit sapius. In Festis sancti Casimiri, Thomæ Aquinatis, & in Missa solemnẽ de his Festis fiet commemoratio sancti Lucij & SS. Perpetuæ & Felicitatis, Quadragesima Martyrum, Gregorij Papæ, Iosephi, Ioachim, Benedicti, & Annuntiationis beatæ Virginis: in Missa verò de Festo Semiduplex secunda Oratio & tertia erunt eadem quæ in Missa de Feria.

5 Quòd si Festum Annuntiationis beatæ Virginis in eos dies incidat, qui occurrunt à Feria 5. in Cœna Domini vsque ad Feriam 3. Paschatis inclusiuè, quamuis in Rubricis generalibus par. 1. de Translat. Festorum tit. 6. pag. 14. ratione tituli Ecclesiæ, vel concursus populi concedatur, posse cantari aliam Missam de Festo, vltra Missam correspondentem Officio; tamen decreuit sacra Rituum Congregatio die 9. May 1606, quòd in prædictis diebus non dicatur Missa de beata Virgine, neque etiam in Aede sacra Lauretana: poterit autem cantari in primo triduo maioris Hebdomadæ, sine commemoratione Feriæ, & in eius fine dicetur Euange-

lium S. Ioannis, quod semper obserua in Missa de Festo distincta à Missa de Feria maiori, quando ambæ cantantur eodem die, vt aliàs docuimus.

6 In Aprili, si intra Quadragesimam venerint Festa sancti Francisci de Paula, & sancti Leonis Papæ, duæ cantantur Missæ: si verò alicubi accidat Festum Semiduplex, à Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum, in Missa de Festo dicuntur duæ tantum Orationes, nempe secunda Ecclesiæ, vel pro Papa; sicut etiam in Missa de Feria.

7 In Festo sancti Marci Missa Litaniarum maiorum cantatur sine Gloria, Credo, & cum Præfatione Paschali, cum Orationibus tribus, vt in Litanijis minoribus; nisi terminetur Processio ad Ecclesiam sancti Marci, quia cantabitur de Festo, ex Dœreto sacre Rituum Congregationis 23. May 1603. si verò incidat in diem Paschæ, vide quæ diximus par. hac tit. 11. numero 10. pag. 275.

8 In minoribus Litanijis, si occurrat Festum Semiduplex, aut Duplex, cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Rogationibus.

9 In Vigilia Ascensionis Domini cantantur duæ, de Vigilia, & Rogationibus; illa post Sextam, hæc post Nonam. Quòd si occurrat Festum nouem Lectionum, cantari debent tres, Missa de Festo post Tertiam, reliquæ, vt dictum est. vide quæ diximus tit. 11. num. 14. pag. 276. Et Vigilia Missa post Sextam dicitur, contra Alcocer, quia non ieiunatur hæc Vigilia. & indicatur hic ritus par. 1. tit. 15. num. 2. pag. 50. vbi Hora Nona tribuitur Missæ de Vigilia, quæ ieiunatur; ergo non illi quæ non ieiunatur, præsertim in concursu duarum Missarum, inter quas

aliqua debet mediare Hora, ex *Francol.* quod aliàs diximus. & hic est sensus Rubricæ Missalis, quæ alioqui est obscurior.

10 Mense Iunio accidere potest Vigilia S. Ioannis & SS. Apostolorum infra Octauam, ex nouo Decreto, & in Octaua die Corporis Christi; & tunc duæ cantantur Missæ: in Missa verò Vigiliæ Præfatio communis dicitur, vt supra pag. 42. In festo item S. Leonis, nisi transferatur, cantantur duæ, de Festo, & de Vigilia Apostolorum: in illa fit commemoratio de Octaua S. Ioannis, & tertia Oratio est de B. Virgine, in hac verò de B. Virgine, & Ecclesiæ vel pro Papa; quia Festum & dies infra Octauam sunt similia. congruit illis color albus, & Hymnus Angelicus. In Ecclesia tamen S. Ioannis Baptistæ non dicitur *Credo* in Missa huius Vigiliæ; sicuti neque dicitur in Missa Rogationum maiorum, vt docuimus supra num. 7. in Festo S. Marci. eadem enim est ratio.

11 Mense Iulio occurrit casus cantandi duas Missas, quando anticipatur Vigilia sancti Iacobi in Sabbato; vel transfertur Festum sancti Appollinaris in Feriam secundam: & in his casibus Missæ duæ cantantur, de Festo, & de Vigilia.

12 Mense Augusto, si Vigilia sancti Laurentij fiat in Sabbato anticipatè in festo SS. Cyriaci, &c. vel Festum SS. Cyriaci, &c. transferatur in Feriam 2. duæ Missæ cantantur.

13 In Vigilia Assumptionis B. Virginis Missa de Vigilia non admittit *Gloria*, neque *Credo*, etiam in Ecclesia S. Laurentij; eadem ratione quam attulimus paulò supra num. 10.

14 Extra Romam contingere potest Vigilia S. Bartholomæi in die Octa-

taua Assumptionis B. Virginis occurrente in Sabbato; & eodem modo cantabuntur Missæ, de Octaua die, & de Vigilia, in qua neque *Gloria*, neque *Credo*, neque *Præfatio* de B. Virgine, pari ratione qua decreuit sacra Rituum Congregatio in casu, de quo numero sequenti.

15 Mense Septembri occurrere potest FERIA Quatuor Temporum quarta in die Octaua Natiuitatis beate Virginis, & in Missa de FERIA non dicitur *Gloria*, neque *Credo*, neque etiam *Præfatio* de beata Virgine, sed communis dicitur, ex simili Rubrica, de qua supra num. 7. quæ habetur in Missali in Missa Rogationum. & ita decreuit S. Rituum Congregatio die 12. Decemb. 1626. me petente: & anno 1627, casus occurrit.

16 In Festis SS. Cornelij & Cypriani, Stigmatum S. Francisci, SS. Ianuarij, &c. SS. Eustachij, &c. & sancti Lini, occurrere possunt Quatuor Tempora Septembris, &c. tunc duæ cantantur Missæ.

17 Vigilia S. Matthæi semper habet duas Missas, alteram de SS. Eustachio & socijs, alteram de Vigilia. Si accidit in Ferijs Quatuor Temporum, in altera Missa de FERIA Quatuor Temporum fit commemoratio de Vigilia, & tertia Oratio erit *A cunctis*: in Missa verò de Sanctis, secunda Oratio, *A cunctis*, tertia ad libitum. sed Euangelium Vigiliæ non legitur in fine; quia non fuit lectum in Officio.

18 Mense Octobri non accidit casus. In Nouembri duæ Missæ cantantur in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, ex noua Rubrica Missali addita, altera de die infra Octauam post Terriam, altera de Requiem post Nonam, seu post
Vigi-

Vigilias Mortuorum, quia in Missâ de Requiem fieri non potest Commemoratio illius de quo fit Officium. Hoc loco monentur Sacerdotes, Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis, ex intentione Ecclesiæ: neque idem fit iniuria ijs, pro quibus quotidiana fortè extat obligatio Missæ. præualet enim lex tacita rationabilis Ecclesiæ priuatæ legi testatorum.

19 In Absolutione solemnî Defunctorum hac eadem die, quia solent multi circuire sepulchra, illud obseruare debent, quod vltima Absolutio facienda erit ad lecticam mortuorum, cum *32. Libera me* longiori, & Oratione, *Absolue*, in numero plurali: quæ habetur inter Psalmos Graduales. Eadem autem hîc militat ratio, qua *Burchardus supra pag. 13.* nos monuit, vltimo semper loco recitandam esse in Missa orationem *Fidelium*, quæ est Generalis pro Defunctis, post Collectas speciales, vt hæc vltima ceteras colligat. Ad alia verò sepulchra posunt distribui Responsoria Nocturnorum, addendo singulis *3. Requiem*, vt fit in tertio & sexto. Fiat aspersio & incensatio ter, in medio, à dextris, & à sinistris, cum Orationibus, vt in Missali, de pluribus, omiſſis Secretis. Post Orationem non dicitur *Requiem*, &c. nisi post vltimam Absolutionem, quæ fit in medio Ecclesiæ; cui additur per

Cantores, *Requiescant in pace. Amen.*

20 Vbi fiunt aliæ solemnes Missæ pro Episcopis, Canonicis, & alijs, ne tamen omittatur Missa de die infra Octauam omnium Sanctorum: argumento à fortiori sumpto ab ijs quæ diximus *num. 18.* etenim Missa hæc de Requiem vicem gerit Anniuersarij; quod non excludit Missam concordantem cum Officio. Vide *pag. 10.*

21 Addam hoc loco, quòd initio Aprilis, & in fine Maij, seu initio Iunij, aliqua Sanctorum Festa mutant ritum à tempore non Paschali ad Paschale, & è conuerso, Missæque Officia, si propria defint, sumenda erunt de Communi: sed Missa S. Barnabæ dicitur vt in Festo S. Marci, præter Orationes, Epistolam, & Euangelium.

22 Denique, vbi celebratur Festum sanctissimi Rosarij ex Decreto Gregorij XIII. de quo dicemus in Commentarijs Breuiarij, ne tamen dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarij circumfertur, concessa tantùm Ordini Prædicatorum à sacra Rituum Congregatione die 25. Iunij 1622. & prohibita fuit alijs eodem die, & rursus die 8. April. 1628. sed fiat Missa vt in Festo sanctæ Mariæ ad Niues, quod obseruatur in Æde Lauretana, ex Synodo Diocesana 1626. vel vt in Natiuitate, mutato nomine in Festiuitatis, quod fit Bononiæ: sed illud prius magis placet.

De Rubricis Missarum Communis Sanctorum. XVI.

1 Communes Missæ inseruiunt tum celebrandis Sanctorum aliorum Festis quæ habentur in Calendario, & nihil habent proprium, vel non habent omnia, vt videre est in Proprio Sanctorum; tum celebrandis co-

rum Festiuitatibus qui extra Calendarium occurrunt in pluribus locis, præsertim verò Patronis locorum, & Titularibus Ecclesiarum, qui omnino nihil habent proprium in Missali.

2 Est autem libetum cuiuscumque recitare

citare Missam quam maluerit ex eodem Communi, ubi sunt plures Missæ, & multò magis Epistolam, & Evangelium, ex ibidem assignatis, ut habetur in *Rubricis ante Commune unius Mart. non Pontificis, & ante Missam de pluribus Martyribus tempore Paschali*. Maximè verò decet illud Evangelium legere, quod in Officio habet Homiliam in Breuiario approbatam, ut concordet Missa cum Officio; quamquam in Octauario nostro Homiliæ nunc habentur de quouis Evangelio quod in Missali legitur.

3 Et quidem de Festo Patroni loci, seu Titularis Ecclesiæ meminit *Microl. c.43.* & ex generali fieri consuetudine, docet *Radulph. Prop. 17.* Ad quod Festum, scilicet Patroni loci, tenentur etiam Regulares eiusdem loci, non autem ad Octauam celebrandam, ex Decreto S. Rituum Congregationis, ad populorum excitandam pietatem erga Sanctos eorumdem Patronos locorum.

4 Porrò Missæ Communes de Sanctis numero 24. ad sex titulos reducuntur, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, Mulierum sanctarum, & Dedicacionis Ecclesiæ: Apostolorum autè Missa de Vigilia tantum est communis. Martyrum Missæ sunt, vel plurium, vel Pontificis & Martyris, vel non Pontificis, vel extra tempus Paschale, vel tempore Paschali. Quo tempore, ut ait *S. Ambros. Sermono 74.* dignum & congruum est, ut post lætitiâ Paschæ, quam in Eccle-

sia celebramus, gaudia nostra cum SS. Martyribus conferamus, qui consortes fuerunt Dominicæ passionis, & idè de his Missæ Paschales habentur, non de alijs; in quorum Missis communibus additio sit solummodo cantici Paschalis *Alleluia*, ut dicitur in *Rubrica ante Commune plurimorum Martyrum extra tempus Paschale*.

5 Confessores autem: quam vocem non accipimus ut apud antiquos, pro ijs qui Christi fidem interpellati coram fidei hostibus confessi sunt, vel experti aliquod tormentum, non tamen occubuerunt (lege *Cyprianum Epistol. 7. & 9. cum Schol. Pamelij*) sed accipimus, ex hodierno vsu, pro ijs qui sanctè vixerunt, qui vel sunt Pontifices, vel Doctores, vel non Pontifices, vel Abbates.

6 Virgines item vel vna, vel plures, vel Martyres etiam, vel non Martyres. Mulieres denique sanctæ vel sunt Martyres, non Virgines; vel neque Virgines, neque Martyres.

7 De quibus Missis, Evangelijs & Epistolis mentio est apud *Durand. lib. 7. à cap. 43. ad 47.* Ante S. Gregorium nulla est mentio Missarum de Communi Sanctorum: in cuius *Sacramentario* adsunt Missæ de Communi Martyris, & plurium; vnius Confessoris, & plurium; Virginum, & Martyrum. *Pamelius in tertio libro Sacrament.* facit earum auctorem maiori parte *Alcuinum*.

8 Rubrica illa, videlicet,

Commune Martyrum tempore Paschali, scilicet à Dominica in Octaua Paschæ, vsque ad Vigiliam Pentecostes,

Causam apertam habet: quia infra Octauam Paschatis, & à Vigilia Pentecostes vsque ad Trinitatem, neque

etiam de Patrono fit Officium sine privilegio. Quòd si ijs diebus cantanda sit Missa ob concursum populi, quod

conceditur in 1. par. Rubr. tit. 6. absque dubio Missa erit ut in tempore Paschali; quia tempus Paschale terminatur in Sabbato ante Trinitatem, ut supra docuimus: quod etiam nota pro Votiuus solemnibus pro re graui, de aliquo Sancto, aut pluribus, per eos dies celebrandis, quæ non prohibentur in Rubricis generalibus.

9 Dedicatio Ecclesiæ anniuersaria celebratur; cuius nomina sunt multa, & varia. Nam Ecclesia vox Græca est, & concionem significat, *Act. 19.* seu conuocationem, *ex Cyrillo Catech. 18.* dicta etiam est Cœnaculum, à cœna Domini, apud *Baron. anno 57. & 59.* Domus Dei, Orationis; Dominicum, quasi relictum amplum; Basilica Regis regum, Martyrium, Confessio, & Oratorium. lege *Durand. lib. 1. de Ritibus cap. 1.* iure igitur Dedicatio celebratur. Ex auctoritate Apostolica, inquit *Radulph. Propos. 17.* Constantinus edixit, *ex Eusebio lib. 4.* Athan. docuit *Apolog. 2.* S. August. habuit in eadem Sermone 252. de Tempore, & alios. Extant *Canones Felicis IV. & Gregory I. de Consecr. Dist. 1. cap. 17. Solemnitates.* ubi affertur exemplum Christi concurrentis ad Encœnia, id est, Dedicacionem Templi Ierosolymitani, *Ioannis 10.* Dedicantur autem, ait *Alcuinus de Cœna Domini*, ut in eis inuiteretur aduentus Angelorum, & homines in eas intrantes etiam ab exili cogitatione se contineant. *Soluo calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.* hæc ille. *S. Thom. 3. part. quest. 85. art. 3. ad quartum.* Ideo, ait, consecratur Ecclesia, quia sancta est Ecclesia sponsa Christi, & cum Octaua celebratur, *de Consecr. Distinct. prædicta*, ad notandam gloriosam Resur-

rectionem futuram eiusdem. Hæc ibi.

10 Nota parenthesis in Oracione Secreta huius Missæ: ea enim verba, quæ parenthesis clauduntur, omitti debent, cum dicitur Missa de Dedicacione alicuius Ecclesiæ, quæ non est eadem ipsa, in qua celebratur; ut in Dedicacione Basilicarum Saluatoris & Apostolorum Petri & Pauli, quæ ab vniuersis celebrantur, extra eadem Ecclesias; & in Dedicacionibus Cathedralium Ecclesiarum, quæ iubentur celebrari ab omnibus diœcesanis. Me præsentem, ad hunc finem facta est parenthesis, quam ferè omnes ad hanc fortè diem ignorauerunt. Collecta & Secreta habentur in *Sacramentar. Gregor.*

In Dedicacione Ecclesiæ Cathedralis, quæ (ut inuimus, & in secundo Tomo docemus) celebrari debet à Clero ciuitatis, & Diœcesis, dicitur *Credo*, etiam extra propriam Ecclesiam; sicut fit in Dedicacionibus Basilicarum Saluatoris & Apostolorum Petri & Pauli, etiam extra eorum Basilicas, ob rationem allatam, cum de Symbolo ageremus *pag. 38.* quia & eodem modo quo totus Orbis veneratur Basilicas, Cathedralem alteram Urbis, hoc est, Saluatoris, alteram quasi Cathedralem, nempe SS. Apostolorum; debet vnaquæque ciuitas & Diœcesis magis minusve suam venerari Cathedralem: & extra eandem, in eiusdem gratiam, recitare Symbolum in Missa. Ratio verò eorum, qui dicunt, ideò recitari Symbolum in Dedicacione Cathedralis Ecclesiæ, quia etiam extra eandem est primæ classis, non sufficit: quia Festum sancti Ioannis Baptistæ est primæ classis vbique, & tamen extra propriam Ecclesiam non dicitur *Credo*. Neque item alia ratio satisfacit

cit integrè; quòd nimirum Cathedralis Ecclesia est propria cuiusque, & potest dici Dedicatio propria Ecclesiae, de qua in *Rub. de Symbolo*: quia verè non est ita propria eo sensu quo loquuntur Rubricæ Missalis & Breuiarij de Dedicazione propria Ecclesiae.

11 In ipsa die Dedicacionis Ecclesiae Missa dicitur vt supra.

Ordo Roman. in Dedicacione Eccles. consecrationis Ecclesiae. lege interim Non est huius loci explicare ritum *Tobiam nostrum par. 1. cap. 27. 28. 29.*

12 In ipsa die Dedicacionis Altaris dicitur Missa vt supra.

Antiquitus fiebat annua Dedicatio Altaris, ex *August. Serm. 252. 255. de Tempore*, Nam vniciuique Altari consecrato assistere Angelum Dei, probant exempla in *Prato spir. Sophronij cap. 4. & 10.* Epist. 50. vbi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quiddam garrant Hæretici.

13 Plura quoque Altaria consecrari in Ecclesia docet *S. Gregorius libro 5.*

14 Demum consecratur Altare, ad indicandam sanctitatem Christi, *S. Thom. 3. par. quest. 83. artic. 3. ad 4.* Plura lege de Altaribus apud *Tobiam nostrum par. 1. cap. 7.*

De Rubricis Missarum Votiuarum in fine Missalis.

XVII.

1 **S**equentes Missæ Votiuæ, licet pro Sacerdotis deuotione quacumque die dici possint per hebdomadam, quando Festum Duplex non occurrit: hoc tamen passim, nisi rationabili de causa, fieri non debet, sed, quoad fieri potest, Missa cum Officio conueniat. Cuique autem diei propria Missa potest assignari, vt Feria secunda, nisi dicatur pro Defunctis, Missa de sancta Trinitate, Feria tertia de Angelis, Feria quarta de Apostolis, Feria quinta de Spiritu sancto, vel de sanctissimo Eucharistia Sacramento, Feria sexta de Cruce, vel de Passione Domini, Sabbato de sancta Maria. In ipsis non dicitur Gloria in excelsis, nec Credo, nisi pro publica Ecclesia causa. In Missa autem beatae Mariae in Sabbato, & in Missa Angelorum, dicitur tantum Gloria in excelsis.

2 Tempore Paschali in fine Introitus dicuntur duo Alleluia, & in fine Offertorij & Communionis additur Alleluia, vbi non habetur.

3 Missarum Votiuarum de Trinitate, de Angelis, de Spiritu sancto, de Cruce, & de sancta Maria, auctorem aliquo modo diximus supra in Rubric. gener. 1. par. tit. 4. num. 3. pag. 9. fuisse Alcuinum. Docuimus etiam ibidem, Cur Feriæ secundæ tributa fuerit Missa de Trinitate, Feriæ tertiæ de Angelis, Feriæ

Feria quinta de Spiritu sancto, & de sanctissimo Sacramento, quæ in recognitione Missalis, Clementis Octavi auctoritate, fuit hoc loco collocata, pro solemnibus quadraginta horarum, quam vocant, Oratione; & pro quolibet die per annum, & alijs de causis extra eiusdem Festum & Octavam occurrentibus; cui nihil addi debet, neque *Sequentia*, incõsulta Sede Apostolica. item Feria sexta de Cruce, cui addita Missa de Passione, similem habet causam. Denique, cur Sabbato Missa de beata Virgine assignata sit; vbi docuimus etiam, non posse dici Votivas Missas ijs diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo Duplici.

4 Missa de Angelis, *Benedicite*, &c. citatur in *Concilio Constantiensi Sessione 9.*

5 Feria quarta dicitur Missa de Apostolis, quæ non ante Pium V. eiusdem fuit assignata; vel quia successit Missa Votiva de charitate, quam eidem Feriæ *Alcuinus* inter Votivas assignauerat; vel quia hac die creati fuere Sol & Luna: Petrus autem fuit Sol Hebræis, Paulus Luna Gentibus, prima Ecclesiæ luminaria; vel quia occupatis alijs Ferijs, ex causis supra allatis, hæc Apostolis debebatur, tamquam Patronis totius Ecclesiæ; vel quia die Mercurij obierunt, ex *Ciaconio in Vista S. Petri*. aliam causam vide loco citato num. 3. Collectæ verò de Apostolis auctor est, vel Leo II. ex *Durand. lib. 7. cap. 15.* vel Leo IV. ex *Ligno vite lib. 5. Arnoldi VVion.*

6 Quæsitum est, An in Votiva Conuersionis sancti Pauli facienda sit Commemoratio sancti Petri, qui numquam separatur à S. Paulo. Respondeo, nisi vice illius dicatur Votiva communis utrique Apostolo, cum

intentione ad venerandam Conuersionem sancti Pauli, quod mihi arripet; omnino numquam separandi erunt ij quos Ecclesia coniunxit: & licet in Sexagesima videatur eosdem separare in Collecta solius sancti Pauli, latenter id facit ob stationem in Ecclesia sancti Pauli, quem, tacito nomine proprio, Doctorem Gentium appellat.

7 In Sabbato de beata Virgine quinque Missæ positæ sunt, pro diuersitate temporum accommodatæ, vt consideranti satis apertè patet. Oratio *Concede* cum duabus sequentibus habetur in *Sacramentario Gregoriano*, vbi etiam Orationes de Cruce, Paschalis, & non Paschalis.

8 Sed quid agendum, quando Missa Votiva exigitur de Assumptione beatæ Virginis, de Natiuitate eiusdem, & eiusmodi dici potest Missa de beata Virgine ex his quinque Votiujs, cum intentione ad honorem Assumptionis beatæ Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino diem Festum*, &c. vel immutare tunc verba *diem Festum*, in *commemorationem*; tum alia sequentur incongrua: neque laicorum causa violandæ sunt Rubricæ.

9 Missa *sanctissimi Rosarij* non conceditur omnibus, vt dictum est supra, à sacra Rituum Congregat. pag. 291. Quod si quis habeat onus celebrandi Missam de Rosario, consulat sacram Congregat. Rituum, quæ concedere solet, vt dicat Missam de beata Virgine Votiuam vt in Missali, & satisfaciat, ex Decreto eiusdem sacre Congregat. die 6. Maij 1623. 7. Augusti, & 30. Septembris 1628. eodem modo decreuit sacra Rituum Congregatio de *Missâ sanctæ Mariæ*
de

de Carmelo die 8. Aprilis 1628. vt ne sit communis omnibus, sed tantum Carmelitis.

10. De Apostolis alijs, quando Votiuā occurrit dicenda, si quid ratione temporis desit, puta Tractus, seu *Versus* cum *Alleluia*, tempore Paschali, *Tractus* quidem desumi poterit ex Missa Votiuā sanctorum Petri & Pauli; *Versus* autem cum *Alleluia* tempore Paschali, imò verò etiam Introitus cum accessorijs, ex Festo S. Marci, vt in simili casu iubetur in fine Missæ Votiuæ Apostolorum Petri & Pauli. est enim eadem ratio.

11. Dubitatum est, An in Ferijs Aduentus, in quibus post *Graduale* omittitur *Alleluia*, si Missæ dicantur Votiuæ, & præsertim pro peccatis, & de passione Domini, omittendus sit *Versus* cum suo *Alleluia*; sed verè non sunt Missæ de Tempore, vt Feriæ Aduentus, Quatuor Temporum, & Vigiliarum quæ ieiunantur, in quibus *Graduale* tantum dicitur. Et sicut Votiuæ participant de Festis quorum sunt Votiuæ, ita decet post *Graduale*, id est lamentum, audiri *Alleluia* extra Septuagesimam, ad aliqualem lætitiā exprimendam, vt in Rubricis gener. enarrauimus. Vide Missam Votiuam de beata Virgine, ab Aduentu ad Natiuitatem Domini, in qua reperies *Alleluia* vt in Festis. Omnes autem Votiuæ institutæ sunt in eodem gradu, licet aliqua minus solemnitatis visâ sit habere quàm aliæ, vt de passione, pro peccatis, infirmis, & eiusmodi; optima igitur Missalis Rubrica.

12. Obseruandum verò est infra Octau. Paschæ, si Votiuā canretur pro re graui, in ea non dici *Graduale*; quod conuenit illi Octauæ, non Voti-

uæ Paschali, ita Ruiz in suo *Carmonali*; & benè: neque dici *Ite Missa est*, cum duplici *Alleluia*; quod proprium est Paschalis Missæ de Octaua, vt supra diximus *parte tit. 11. num. 3.*

13. In alijs Votiujs Sanctorum vel dicitur Missa propria Sancti, si habet, mutato in Collecta verbo *Natalitia*, *Festa*, & eiusmodi, in *Commemorationem*; desumptis item vel *Tractu*, vel *Versibus* cum *Alleluia*, vel etiam *Graduali*, si opus est, ex Missa de Comuni; vel certè tota Missa dicatur de Comuni, prout ratio temporis siue Paschalis siue non Paschalis requirit. Paschale verò tempus durat, vt diximus, vsque ad Sabbatum post Pentecosten inclusiue.

14. Missa de *quindecim Auxiliarijs*, quæ impressa est Venetijs, reiecta est à sacra Rituum Congregatione die 16. Ianuar. 1617. ita, vt neque retineri possit in calce Missalis, sub pœnis librorum prohibitorum: eodemque modo reiecta est Missa de *Patre aeterno* Madriti edita, & Missa de *S. Gregorio pro Vinis* Venetijs impressa. extant Decreta prælo data die 8. Aprilis 1628.

15. In Votiujs pro gratiarum actione additur Oratio propria, quæ habetur post Votiuam de sancta Trinitate, cum conclusione distincta à conclusione primæ Collectæ, seu Orationis, vt in *Rubric. gener. 1. part. tit. 7. num. 7. pag. 19.* diximus, ita, vt in Missa solemnè duæ tantum Orationes dicantur cum distinctis conclusionibus; quod non minuit solemnitatem, sicut neque Festum S. Petri diminuitur, addita Oratione tantum S. Pauli in Missis autem priuatis secunda erit de Officio, vt ex supradictis patet. *1. part. Rubric.*

Rubric. tit. 4. num. 3. pag. 9. tertia de gratiarum actione.

16 In Missa ad postulandam gratiam Spiritus sancti, quæ est eadem ac de Spiritu sancto, mutantur Orationes; & dicuntur eæ quæ habentur in fine eiusdem Missæ Votiuæ de Spiritu sancto, & leguntur in *Sacramentario Gregoriano*.

17 Aliæ Missæ Votiuæ pro diuersis rebus dici possunt quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium Duplex, sed tamen passim non dicantur, nisi vrgenti de causa, vt supra dictum est de alijs Missis Votiuis.

18 Additæ sunt enim tredecim aliæ Missæ Votiuæ prædictis, pro alijs necessitatibus, de quibus aliqua notatu digna nunc enarrabimus. Et quidem quæ ad Summum Pontificem creandum, creatum, coronatum attinent, qui est caput Ecclesiæ, nemo eas vocabit in dubium; cum pro eodem in Canone semper orandum sit distinctè: in Collectis etiam Oratio pro Papa est satis frequens, & in solemnioribus anni temporibus. Patebit adhuc multò magis ex ritu mox laudando circa Episcopos locorum proprios. Sanctus Leo in suæ assumptionis anniuersario Sermones habuit; imò Romanam conueniebant eo die alij Episcopi, vt videre est in *Epistola Hilary Papæ ad Ascanium*. Prima ergo vice poterit hæc Missa dici, etiam in Dominica, seu Festo Duplici, id est, Missa vt in Cathedra sancti Petri, tam in creatione Papæ quam in coronatione, mutata Collecta, cum *Credo*, vt in Missali dicitur. in Anniuersario eadem dici debet.

19 De Anniuersario Electionis seu Consecrationis Episcopi extat Canon *Felicis de Consec. Dist. 1. Solemnista-*

tes. dicebatur autem Natalis dies Episcopi, ex sancto *Ambrosio lib. 8. Epist. 60. ad Felicem, edit. Rom. Paulin. Epist. 16. ad Delphinum, & ex Hilario prædicta Epistola ad Ascanium*. Nota in Rubrica particulam seu; nam sonat &, vt patet apertè in *Rubrica de Symbolo circa finem, & in Rubric. de Coloribus parament. num. 2. circa finem*. quare vtraque celebrari potest. Apud Græcos in Menologijs notantur dies Ordinationum sancti Basilij, sancti Ioannis Chrysostomi, & aliorum. Apud Romanos vide quæ scribit *sanctus Ambrosius de Felice Comensi Episcopo lib. 8. Epistola 60. cit. S. August. de Aurelio Carthag. Serm. 32. de Verb. Domini, & de suamet Ordinatione anniuersaria Homil. 24. & 25*. Ex quibus patet, si altera tantum celebretur, consecratio potius quam electio celebranda erit.

20 Si igitur venerit in die Festiuo, Missa erit de Festo, cum commemoratione pro Episcopo, *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 35*. In Oratione autem nominatur Episcopus, & ciuitas; quia Ecclesia sine additamento significat vniuersalem Ecclesiam: si verò in die non festiuo Missa dicitur vt in *Missali, & emendato Cerimoniali*, cum vnica Oratione, *Gloria, Credo*, & *Prefatione* communi, siue de tempore, vel habente rationem temporis; quia forte infra Octauam occurrat.

21 In sequentibus Missis nulla est difficultas: ante Pium V. erant in vlu; & in *Sacramentario Gregoriano* leguntur Orationes pro *iter agentibus, pro quacumque necessitate, remissione peccatorum, tempore belli, pace, vitanda mortalitate* (cuius Missæ dicitur auctor Clemens VI. in *Ligno vitæ lib. 5.*) & pro infirmis, sed & Missæ pro infirmis

P p

memi-

meminit *Chrysof. Homil. 77. in Ioan. Missam pro moribundo innuit Ioan. Diac. lib. 4. de Vita S. Gregor. cap. 86.*

22 Missa pro sponso & sponsa dicenda est extra diem Festum de præcepto, *ex propria ante eandem Missam Rubrica*, quæ Missam Dominicæ seu Festi celebrari iubet cum commemoratione benedictionis: si vidua sponsa est, non benedicitur cum hac Missa, etiam si vir numquam nupserit; si vero nupserit vir, & virginem ducat, ubi

ea viget consuetudo, poterunt nuptiæ benedici cum hac Missa, vt habetur expressè in *Rituali Rom. Pauli V. Ceterum Missæ Sacrificium offerri iustum in nuptiis*, docet apertè *Tertullian. ad Vxor. lib. 2. in fine. Vnde sufficiam*, inquit, ad enarrandam felicitatem eius matrimonij, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblationis autem nomine intelligitur Missam *Baron. anno 57. num. 49. Videamus Rubricas.*

23 *Dicto Pater noster, Sacerdos, antequam dicat, Libera nos, quæ sumus Domine, stans in cornu Epistolæ versus sponsum & sponsam ante Altare genuflexos, dicit super eos sequentes Orationes.*

Tenente librum ministro ante eum, & dum recedit à medio, seu accedit ad medium, genuflectat semper Sacramento: verum congruè post septem petitiones Orationis Dominicalis, petit confestim Sacerdos quæ sunt vilia sponis coram eodem Sacramento, vt

efficaciùs obtineat, & iterum reuertitur ad Preces Ecclesiæ pro iisdem etiam sponis, dicens: *Libera nos, &c.* Orationes autem pro sponis sunt Ordinis Romani. Poterit suo loco dari Pars cum instrumento osculato à Sacerdote per ministrum sponso & sponsa,

24 *Postquam sumpserit Sanguinem, communicet sponfos.*

Ex Tertulliano de Monogamia c. 11. Illi (Sacerdotes) sic dabunt viros & vxores, quomodo buccellas; quas su-

præ docuimus esse particulas cum *Baron. supra citato num. 49. licet Albaspin. aliud ibi intelligat.*

25 *Sacerdos, antequam populo benedicat, conuersus ad sponsum & sponsam dicat, &c.*

Hoc est, in cornu Epistolæ, vt supra, & vt de vicino libro commodè legat.

Benedictio specialis danda est ante generalem, quasi ante partem aliorum.

26 Aspersio sponforum, quæ fit cum Aqua benedicta in fine, fiat cum aspergillo & aqua, & cum signo Crucis super eos, eo modo quo dicitur in *Rituali Romano, in benedictione mulieris post partum, &*

aliarum personarum. Benedictio vero hæc sponforum firmata fuit Eueristi Decreto *Epistola 1. ad Episcopos Africanos.*

27 Ultimo loco ponuntur Orationes diuersæ ad libitum dicende, quando non est Festum Duplex. Cuius quas hæc occurrunt notanda, & Primò, Regulam illam, *De eodem non fit in Missa bis per modum principalis, siue sit Festum, siue sit Votum, &c.*

modum simul Commemorationis, veram esse, & habere locum in sensu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium; quod accidit in Collectis ordinariè, non ultra tertiam in Missa: non autem locum habet illa Regula in Collectis purè accessorijs, remotioribus à prima; nec in ijs, quæ addi possunt vsque ad quinque, seu septem, vt supra dictum est in prima par. Rubr. iii. 9. de Orationibus num. 12. pag. 27. Prima pars probatur ex eodem tit. 9. num. 15. vbi idè in Missis de beata Maria dicitur Oratio de Spiritu sancto, & in Votiuæ de Apostolis, pro *A cunctis* dicitur, *Concede*, de beata Virgine, vt ibidem adnotauimus. Altera pars manifestè patet; quia alioquin sequeretur, quòd, quando plures dici possunt Orationes (inter quas certum est, fieri semper mentionem de beata Virgine in Oratione *A cunctis*, vel, *Concede*) numquam in Missa posset dici Oratio ad poscenda Suffragia Sanctorum, *Concede quasumus*, &c. neque alia, pro Congregatione, & familia, in quibus fit expressa mentio de beata Virgine; & essent frustrà in Missali, quod non debet dici. Item in Missa de Spiritu sancto Votiuæ cum quinque Orationibus non posset vmquam dici Oratio ad postulandam continentiam, *Preigne sancti Spiritus*; neque, *pro Deuotis amicis*, in qua etiam nominatur Spiritus sanctus. Item in Votiuæ de Apostolis, & in alijs Missis, in quibus dicitur *A cunctis*, & tertia est ad libitum, non posset vmquam dici Oratio *pro constituto in carcere*, in qua nominatur beatus Petrus. Ergo ultra vicinioriam accessoriam, quæ Commemorationem sapit, & debet esse diuersa à prima Collecta, nihil refert, an

in alijs purè accessorijs, & remotioribus à prima, mentio de nouo fiat eorum qui in prima vel altera Collecta fuere nominati: qua concessa distinctione, certè nihil erit frustrà positum in Missali Romano.

28 Prima tamen Oratio ex his Votiuis, nimirum *ad poscenda Suffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur *A cunctis*, quia eadem sunt, vt ex titulo earundem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Missa, quæ habet secundam, *Concede*, de B. Virgine, & admittit quinque vel septem Orationes suo loco congruo post Orationem tertiam, si propria sit assignata: vel poterit & à Maioribus quandoque iuberi, vt dicatur etiam in Duplicibus pro re graui & publica causa, sicut alia, *Deus refugium nostrum*, & *virtus*, &c. & his modis non erit superflua in Missali; qua de re acutè dubitauerunt nonnulli. Auctor eiusdem primæ Orationis nescitur; sed meminit *Abbas Grimoldus in libro Sacramentorum apud Pamelium in Tomo 2. Liturgicon Eccles. Latina.*

29 Orationis *A cunctis* iam dedimus auctorem, & declarauimus N. quod in ea habetur pag. 25. Addimus hoc loco, pro dignitate Patroni nominandi in illo N. ante Apostolos quandoque nominationem fieri, vt S. Michaelis, vel S. Ioannis Baptista, ex Decreto sacre Rituum Congregationis die 22. Augusti 1620.

30 Oratio *pro seipso Sacerdote* (quod supra docuimus pag. 25.) dici non debet in Missa, cui interest proprius Episcopus, vel eo maior, vel Princeps magnus, ex *Burchar. in Ord. celebrat. Missæ*; potiùs orandum est pro Prelato seu Principe præsentè, quod fit ob reuerentiam eorumdem Maiorum.

Habetur autem Collecta hæc in libro Sacramentorum Abb. Grimoldi cit.

31 Idem Abbas Grimoldus meminit ibidem Orationum pro nauigantibus & ad humilitatem postulandam: reliquæ, pro Papa, Imperatore, Rege, Prælati, contra persecutores Ecclesiæ, contra male agentes, ad pluiam, serenitatem, repellendas tempestates, pro peste animalium, petitione lacrymarum, tentatis & tribulatis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam postu-

landam, pro deuotis amicis, pro saluatiuorum, habentur in Sacramentarij Gregoriano. At in Oratione pro Imperatore adde electo, si nondum est coronatus, vt dictum est in Benedictione cerei Paschalis. est enim eadem vtrobique ratio.

32 Vltima pro viuis & defunctis cum duabus sequentibus tribuitur Augustino tamquam auctori à Durando libro 4. cap. 15. & idem affirmatur in Sacramentarij Gregoriano.

De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII.

1 Missæ mortuorum imitantur triduanam Christi sepulturam: sicut enim in illo triduo, ita & in his Missis omnia laudis cantica subtrahuntur, & solemnitates omnes subtrahuntur, Durand. lib. 7. cap. 35. & nos iam multa diximus supra in Rubric. gener. par. 1. tit. 5. toto pag. 10. & par. 2. tit. 13. toto pag. 180.

2 Introitus constat duobus Versibus, quod aliàs non fit, nimirum *Te decet*, & *Exaudi orationem*: vel quia secundus succedit in locum *Gloria Patri*; vel quia optamus Defunctis stolam binam, animæ & corporis, Durand. lib. 6. cap. 52.

3 Offertorium habet *Versum* ad modum Responsorij; eiusmodi erant antiqua omnia Offertoria, ex Durand. lib. 4. cap. 27. in quo explicatur illud verbum *inferni*, id est Purgatorij, qui est locus inferior, & non differt ignis vtriusque loci, nisi in duratione: cetera conueniunt, & significant, ne Deus obliuiscatur animarum.

4 *Communio* etiam est vnica in toto Missali cum repetitione & *Ps. Requiem*, vt in Responsorijs, ad instar antiqui ritus Ordinis Romani, in quo,

communicante populo, Versus *Communio* cantabatur cum additione Versus *Gloria Patri*, &c. Microl. cap. 18.

5 Quis auctor Sequentiæ? ex Auctore *Ligni vite* lib. 1. cap. 70. sanctus Gregorius est; ex Stephano Proythino lib. 1. de *Quatuor nouiss.* cap. 5. S. Bernardus, cuius initium est, inquit ille:

*Cum recordor moriturus,
Quid post mortem sim futurus,
Terror terret me venturus,
Quem expecto non securus.
Terret dies me terroris,
Dies ira ac furoris,
Dies luctus ac mororis,
Dies vltix peccatoris.
Dies ira, dies illa, &c.*

At hi quaterni sunt versus, reliqui terni. Sed Bzouius anno 1294. num. 37. & 38. ex Leandro Alberto, eam tribuit Latino Cardinali Vrsino, seu Frangipanio, & idem est. Alij tribuunt alijs; Augustino de Biella Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui erat in humanis anno 1491. *Joseph Pamphilus* in *Chronicis August.* ex *Anna* tamen: qui etiam se legisse ait in *Annal. Predicatorum*, r. Humbert.

tum quintum Generalem Magistrum auctorem dici, qui obiit anno 1174. *Angelus Ellius in Speculo spirituali* facit auctorem innominatum ex ordine sancti Francisci: nominatus autem Thomas de Celano (qui vivebat anno 1250.) à *Barthol. Pisano in conformitatibus D. Franc. lib. 1. fructu 11.* cui ergo credam, nescio. Mentio Sibyllæ in 3. Versu indicat recentiore esse hanc Profam sancto Gregorio, qui in suo Sacramentorum libro nihil prorsus gentilitatis habet.

6 In die depositionis & anniuersario Summi Pontificis dicitur prima Missa: quia, quæ raro adhibentur, pretiosa reputantur, neque quotidiana vilescunt consuetudine, *Amalar. lib. 3. cap. 40.* & ideo Missa semel in anno constituta in Commemoratione omnium Defunctorum dici iubetur in exequijs Summi Pontificis, & Episcoporum.

7 Pro defuncto Cardinali eadem prima Missa dicenda est, mutatis Orationibus. Rubrica quidem non præscribit, sed vsus ita declarat Rubricam, quia sunt Episcopis maiores. Pro Diacono tamen Cardinali Oratio *Inclina*, vt in Missali.

8 Quid pro Sacerdote defuncto? licet de eo Rubrica meminerit inter defunctum Episcopum, & Cardinalem; non tamen isdem æqualem eum facit. Et rationalis consuetudo est in plerisque Ecclesijs maioribus Verbis, vt dicatur Missa secunda, mutata Oratione, ratione cuius videtur in Rubrica prius de Sacerdote quam de Cardinali mentio facta fuisse: si tamen dicatur Missa prima, fauet Rubrica in fine Missarum pro Defunctis, quæ concedit, Epistolas & Euangelia vt vsus Missæ dici posse in alia

quacumque Missa pro Defunctis,

9 Oratio in tertio vel septimo dicenda, ex *Amalar. lib. 3. cap. 44.* dicitur ad celebritatem quamdam in proprijs diebus, 3. 7. 30. vnde non debet dici in ijs diebus qui occurrunt inter tertium & septimum, neque post septimum vsque ad trigésimum, in quibus dicitur Missa vt in quotidianis: aliàs esset mendacium in Collecta. Qui dies, sicut etiam anniuersarius, numerari debent à die obitus, seu depositionis, vt patet ex Collectis, in quibus fit mentio depositionis: nam S. Ambrosius Serm. 70. accepit depositionis vocabulum tam pro sepultura quam pro obitu, licet Ecclesia videatur distinguere inter obitum & depositionem, in titulo *secundæ Missæ Defunctorum*. Si contendas distingui, numerabis hos dies à die sepulture, qua potiori iure subiacet defunctus Ecclesiasticæ curæ: vel sequere locorum consuetudinem, nisi Tertiaris verba aliud sonent.

10 Missa in die nono non est amplius in vsu: & *Augustin. in Genesim* nouemdiale pro defunctis redarguit. Quadragenarium diem coluit S. *Ambrosius in obitu Theodosij, Orat. de eodem.* Alij alios dies, quos, non probante Romana Ecclesia, non obseruamus amplius, exceptis exequijs Papalibus.

11 Sed pro prædictis Ecclesiasticis in tertio, septimo, trigésimo, & anniuersario, quæ Missa, quæ Oratio dicenda erit? in his diebus repetenda est Missa, quæ dicta est in die depositionis, sicut fit pro laicis in ijsdem diebus 3. 7. & 30. ex propria Rubrica. Oratio verò semper erit propria Episcopi, vel Sacerdotis. Neque refert, in ea non fieri mentionem de 3. 7. & 30.

& anniuersario: nam eadem Oratio pro Papa dicitur in obitu & in anniuersario, nulla facta in ea anniuersarij mentione.

12 Missa quoque est eadem in obitu & anniuersario Papæ, cur non etiam erit Episcopi? Cardinales autem eodem priuilegio mortis gaudent quo Episcopi, & in huiusmodi functionibus post mortem sunt æquales. Extra prædictos dies, Missæ dicuntur ut in quotidianis Defunctorum, cum proprijs Orationibus.

13 In titulo *Pro patre & matre* addita est vox *Sacerdotis*: nam aliàs de Patre cuiusque non conuenit Oratio in ore Sacerdotis, ut patet audienti.

14 Missæ, quæ circumferuntur *sancti Gregorij pro uinis & defunctis*, neque sunt sancti Gregorij, neque sunt approbatæ à sancta Sede Apostolica, imò reiectæ, ita ut neque in calce Missalis retineri possint, ex Decreto sacre Rituum Congregationis die 8. Aprilis 1628.

15 Pro eo qui proximè obiit, longè tamen à nobis; prima uice potest dici Missa ut in die tertio, omisso uerbo *tertium*.

16 N. exigit nomen Defuncti, si nomen est nobilis, vel consuetudo sit nominandi omnes in Collecta & Orationibus.

17 Habentur in *Sacramen. Gregoriano* Orationes, *Fidelium Deum*, cum *Secreta*, & *Postcommunione*: in anniuersario, pro Episcopo, *Deum omnium fidelium*; pro Sacerdote, *Presta*; pro Defuncto, *Inclina*, & *Absolue*; pro fratribus, *Secreta*; pro ijs qui in cœmeterio, tres consuetæ; pro pluribus defunctis, *Deum*, cui *proprium*, &, *Animabus*, cum duabus seqq. reliquæ sunt recentiores: ex quibus illæ duæ, quæ pro Episcopo vel Sacerdote additæ sunt, post eam uenque communem, *Deum qui inter Apostolicos*, &c. conuenientiùs dicuntur in ijs Missis, in quibus per modum commemorationis dici debet Oratio pro prædictis ijsdem; vel certè positæ sunt ad uarietatem.

De Rubricis Benedictionum. XIX.

Benedictio hæc sumitur pro prece, qua Ecclesiastico more rebus ipsis specialis sanctitas impertitur, ita ut in usus profanos illæ deinde transferri non possint; & aliæ quidem sunt constitutiua benedictiones, aliæ inuocatiua, ex *Caiet. 2. 2. quest. 88. artic. 11.* illæ quidem, per quas siue res siue personæ diuino cultui destinantur; hæc uero sunt, per quas à Deo, vel rebus, vel personis imploratur auxilium diuinum. Primi generis sunt Benedictiones aquæ, vestium Sacerdotalium, mapparum Altaris, Corpo-

ralium, & Vasculi pro sacrosancta Eucharistia, de quibus in Missali agitur, quia communes esse possunt simplici Sacerdoti priuilegiato, seu delegato, nedum Episcopo, seu Abbati. Secundi generis aliæ sunt, *Agni in Paschate*, *onorum*, *panis*, *nonorum fructuum*, *cuiuscumque comestibilis*, *candelarum*, *loci*, *domus nouæ*, *thalami*, & *noûe nauis*, quæ in Missali descriptæ sunt extra præiudicium aliarum, quæ in Rituali Romano habentur, quia hæc à quocumque Sacerdote fieri possunt, & fieri sæpiùs contingunt, neque Ri-

tuale Romanum, sicuti Missale, cui-
cumque facile suppetere solet.

2 Origo harum Benedictionum,
quæ sunt per verba Sacerdotis addito
signo Crucis, absque vlllo dubio ab
Apostolis est: neque desunt, qui in
hanc causam illud Apostoli Pauli ex-
plicant, 1. *Tim. 4. Formã habe sanorum
verborum quæ a me didicisti. Sanorum,*
hoc est, quæ sanare possunt creaturas,
siue insensibiles siue sensibiles.

3 Habitus benedictori Sacerdotis
erit Superpelliceum, & Stola regula-
riter alba, aliquando violacea, vt in-
frã. Nam color albus designat puri-
tatem communicandam rebus bene-
dicendis; violaceus autem adhibetur
congrue in benedictione coniuncta

cum exorcismis, ad effugandos dæ-
mones; vnde ad aquam benedicen-
dam eo colore vtimur: potest tamen
adhiberi Stola coloris temporis con-
uenientis, vt dicitur in *Rubricis Ritua-
lis Romani.*

4 Stando semper benedicat Sacer-
dos, & aperto capite; manuque formet
Crucis signũ versus rẽ, vbi est nota ✝,
& item ipsam aspergat in fine ter, hoc
est, in medio, à dextris, & à sinistris rei.

5 Super Altare quidem benedicen-
da res collocari poterunt, non autem
esculenta, quæ omnino super mensam
ponenda erunt, non in Altari.

*De Aqua benedicta hæc sunt Ru-
bricæ in Missali.*

6 ^a Die Dominica, in sacristia preparato sale & aqua benedicenda,
^b Sacerdos celebraturus Missam, vel alius ad id deputatus, Ab-
ba vel Superpelliceo indutus cum Stola circa collum, primò dicit
✝. Aditorium.

^a Die Dominica.] Numquã omitti-
tur in Dominicis asperio Aquæ bene-
dictæ, *Microlog. 41.* in memoriã Bap-
tismi, qui in Dominica Paschæ solem-
niter celebratur, *Rupert. lib. 7. cap. 20.*

^b Sacerdos celebraturus Missam.]

Sacerdotis est hæc benedictio, ex *Con-
cilio Nannetensi.* si celebraturus est
Missam, induat super Albam Stolam
Missæ conuenientem: si alius est, adhi-
beat super cottam Stolam violaceam,
vt in *Rituale Romano Pauli V.*

7 Deinde absolutè incipit exercisium c salis.

^c Salis.] Miscenda est Aqua bene-
dicta cum sale, ex *Clemente lib. 8. Con-
stit. cap. 29.* vbi meminit benedictionis
aquæ, & virtutis eius ad morbos pel-
lendos, & dæmones fugandos: delentur
etiam venialia, ex *sancto Thoma
3. par. quest. 65. artic. 1. ad 6.* Quod
an fiat ex opere operantis, vt asserant
cum *sancto Thoma Alensis & Abulen-
sis, citati à Suar. 3. par. disput. 12. Se-
ctione 2.* an verò ex opere operato,

quod significant *Victoria, Sotus, & Le-
desma apud Gregor. de Valent. Tom. 4.
disput. 7. quest. 4.* non est quòd hoc lo-
co minùs vtiliter disputemus. Valet
etiam Aqua benedicta ad pellendos
corporis morbos, vt *Tobias noster
par. 1. cap. 72.* fusiùs probat, vbi multa
de hoc effectu affert exempla non
communia. Lege *Baronium Tomo se-
cundo anno 152. Tomo quarto 362. &
389. Tomo octauo 598. & Tomo de-
cimo.*

cimo 944. Illud est præcipuum in hoc ritu: quod sicut in ingressu Ecclesiæ aspergimur statim Aqua benedicta; ita mundari à Deo tacite petimus, ut maiori cum puritate vel sacrificemus, vel oremus, & præsertim Clerus hoc intendere debet, iuxta illud *Isaie 52. Mundamini, qui fertis vasa Domini.*

8 Prius autem quam à Clemente, nimirum à sanctis Apostolis, & præsertim à sancto Matthæo, qui, ex *Marsilio Columna*, fuit auctor benedictionis aquæ, hunc ritum effluxisse certum est, desumpto ritu ab Eliseo Propheta 4. *Regum 2.* qui sale fugavit sterilitatem aquæ. vnde *Raban.*

lib. 2. cap. 55. Aqua à sordibus mundat, sal putredinem fugat; aqua nitorem præbet, sal sinceritatem adhibet: aqua potum sapientiæ significat, & sal gustum prudentiæ indicat.

9 Sed quare sal ante aquam benedicitur? quia benedicenda est aqua cum eius mixtione. Per salem intellige amaritudinem penitentiæ, per aquam Baptismum. Quia ergo precedere debet cordis compunctio, ideo sal prius benedicitur, *Duran. lib. 4. cap. 4.* Alexander Papa ritum hunc confirmavit Decreto, *de Consec. cum Aquam Distinct. 3. Valafrid. capite 19.* testatur cum *Microlog. cap. 41. 46. & alys.*

10 *Ter mittit sal in aquam in modum Crucis, dicendo semel.*

Ordo Romanus: Ut in virtute Trinitatis fiat benedictio & mixtio Christi cum populo. *Aqua multa, populi multi.* Quia Christus sal est, à quo Apostoli sal terræ dicti sunt. Miscenda quoque est amaritudo cum

penitentiæ & Baptismo, ex *Durando loco citato*, ad sanctificationem, quam *Cyprianus Papa*, id est *Episcopus, citatus à Eurand. ibidem*, docet esse proprium effectum Aquæ benedictæ.

11 *Finita benedictione, Sacerdos celebraturus, indutus d Pluiali coloris Officio conuenientis, accedit ad Altare; & e ibi ad gradus cum ministris genuflexus, accipit à Diacono aspersorium, & primo l ter aspergit Altare, deinde se, & erectus ministros, h incipiens Antiphonam, Asperges me, & Chorus prosequitur, Domine hyssopo, & ut infra. Interim Celebrans i aspergit Clerum, deinde populum, faciens submissa voce l cum ministris m Psalmum Miserere.*

12 Ante Tertiam, *Rupert. ait lib. 9. cap. 10.* sed post Tertiam, *Ordo Roman. in die sancto Pascha,* & indicat *Carimon. Episcop. lib. 2. cap. 31.* vbi præscribitur, quod in fine asperisionis capit Planetam, & facit Sacerdos confessionem: ergo, dicta Tertia, fit asperio; sed & ante benedictionem

palmarum, seu candelarum, si hæc occurrat in Dominica, fit asperio, ut supra in proprijs locis dictum est.

d *Pluiali.*] Hoc est, post Anticum, Albam, Cingulum, & Stolum, ut in prædicto *Carimoniali:* neque procedit postremus, ut aliqui scripserunt, sed medius inter ministros paratos, *ibidem.*

ibidem; nempe, si cum iisdem can-
tanda sit Missa.

e *Ibi ad gradus.*] Hoc est, in infi-
mo eius gradu, *Carimon. ibidem*; &
ibidem, aut Rubr. genuflexus: ergo
etiam genuflectit tempore Paschali,
cui Dominica æquiparatur. Aspergit
autem genuflexus Altare, ob maiorem
reuerentiam; & se ipsum item, ad in-
dicandam humilitatem: sicuti genu-
flexus etiam sibi ipsi cineres imponit,
vt suo loco diximus.

f *Ter aspergit Altare.*] In medio,
versus cornu Euangelij, tum Episto-
læ. Altare verò aspergitur ob reue-
rentiam Sacramenti in eo conficien-
di, vt inde arceantur hostes, *Duran.*
ubi supra; & ob memoriam Baptismi
Christi, à quo vim habet Bapti-
smus noster.

g Quòd si in Altari sit exposita
sanctissima Eucharistia, abstinendum
est ab asperione Altaris, ea ratione qua
non signatur Altare ad *In principio*, vt
dictum est in *Feria quinta in Cæna*
Domini; & hoc expressè habetur in
Ambrosiano Missali proxime edito an-
no 1618. Diaconus quoque tunc simi-
liter debet abstinere ab osculis asper-
sionij & manuum.

h *Et erectus ministros.*] Id est, ad-
huc genuflexos, primò Diaconum,
deinde Subdiaconum.

i *Incipiens Antiphonam.*] Debet ex
prædicto Carimon. incipere Antipho-
nam ante asperionem Altaris; eodem-
que modo intellige Rubricam Missa-
lis, quamuis postponere videatur An-
tiphonam. Conuenit enim vt dicatur
Asperges, futuri temporis, ante asper-
sionem actualem. Neque nouum vi-
deri debet, quòd inchoatur Antipho-

na genibus flexis: nam idem præscri-
bitur Episcopo in principio Synodi
in Pontificali Romano, & in qualibet
sessione. Est autem hæc Antiphona
de fide Baptismi prophætia; nam hyl-
sopus significat humilitatem & passio-
nem Christi, à qua pendet Baptismi
virtus, *Ruper. lib. 7. cap. 20.*

k *Aspergit Clerum.*] Aspergens non
inclinat caput; at Clerum stare decet
detecto capite, & aspergenti reueren-
ter caput inclinare, *Carimon. Episcop.*
lib. 2. cap. 31. neque tamen asperio
singulorum fieri debet, sed plurium
simul, tam Cleri quàm populi, &
iuxta locorum consuetudinem fiat
asperio laicorum. Canonici singilla-
tim aspergi poterunt, ad maiorem
eorundem venerationem; quibus &
Celebrans aliquam honoris signifi-
cationem adhibebit ante & post to-
tam eorum asperionem: quod ne
fiat incongruè à maiori Celebrante,
statuit Gregorius XIII. 30. Decem-
bris 1573. teste *Genuesi in Praxi*
Archiepiscop. cap. 65. Roma edi-
ta 1616. ne in Ecclesijs Hispaniarum
Antistes, vel alia persona principalis
aspergat Clerum in Dominicis ante
Missam; sed eius loco simplex Sacer-
dos cum Superpelliceo, & Stola, &
cum Acolythis tantum.

l *Cum ministris.*] Comitantur eum
ministri, Diaconusque eleuat à dex-
tris fimbriam Pluuiialis. Quòd si, in
prædicto Carimon. procedit solus Ce-
lebrans, hoc ibi iubetur ob reue-
rentiam Episcopi præsentis, vt co-
ram eo cum minori pompa Celebrans
procedat.

m *Psalium.*] Id est, rotum Psal-
mum alternatim cum ministris.

14 *Hæc Antiphona prædicto modo dicitur ad asperſionem Aquæ benedictæ in Dominicis per totum annum; excepta Dominica de Paſſione, & Dominica Palmarum, in quibus non dicitur n̄ Gloria Patri, ſed poſt Pſalmum Miſerere repetitur immediatè Antiphona, Aſperges me. Excepto etiam tempore Paſchali, ſcilicet à Dominica Paſchæ uſque ad Pentecoſten, quo tempore cantatur Antiphona, o Vidi aquam; Dominica verò Trinitatis reſumitur Aſperges.*

n̄ Gloria Patri.] Omittitur ijs diebus, quibus in Miſſa dici prohibetur. hæc enim aſperſio eſt quaſi initium Miſſæ.

o Vidi aquam.] Habet Ordo Romanus in die Paſchæ Antiphonam, Vidi aquam, ubi etiam habes eodem exorcifmos ſalis & aquæ cum Orationibus prædictis; quando nimirum agitur de

Conſecrat. Eccleſ. habentur etiam in Sacramentario ſancti Gregor. Verùm hæc Antiphona deſumpta eſt ab Ezechiele 47. & ſignificat fontem ſacri Baptiſmatis de templo corporis Chriſti, de cuius latere quidem læuo humanitatis, dextro autem diuinitatis, exiit ſanguis & aqua Baptiſmalis, Rupertus loco citato.

15 *In die ſancto Paſchæ & Pentecoſtes, ubi eſt fons Baptiſmalis, fit aſperſio cum aqua pridie benedicta in fonte Baptiſmi, & ante inſuſionem olei & chriſmatis accepta.*

Hæc eadem Ordo Romanus, & in cap. Sabbatho, de Conſec. Diſtinct. 4.

16 *Finita Antiphona ſupradicto modo, Sacerdos qui aſperſit aquam, p̄ reuerſus ad Altare, ſtans ante gradus Altaris iunctis manibus, dicat ꝑ. Oſtende, &c. Tempore Paſchali additur Alleluia.*

Nota, quòd in Oratione vltima petitur, mitti Angelum de cælis, non niſi poſt purificationem per aſperſionem Aquæ benedictæ.

p̄ Reuerſus ad Altare.] Hoc eſt, ad inſimum eiſdem gradum, Cerimonial. Epiſc. loco citato.

17 *Tenent autem miniſtri librum ante Celebrantem, ibidem, dum dicit Verſus & Orationem. Poſt Orationem Exaudi deponitur Pluuiale, aſſumitur Manipulus cum Caſula pro Miſſa, Cerimon. ibidem.*

18 *Reliquæ Orationes quæ ſequuntur pro benedictione Agni, ouo-*

rum, panis, nonorum fructuum, rerum comestibilem, candelarum, loci, domus nouæ, thalami, nouæ nauis, Sacerdotalium indumentorum, mapparum, Corporalium, Vaſculi Sacramenti, quæ ſine vnctione fiunt, habentur partim in Ordine Romano, partim in Pontificali, partim in Ritualibus antiquis.

19 *Benedictio Agni ad communem mensam fit ex vſu Romano, Microlog. cap. 54. Panis, à ſancto Petro, et Abdia lib. 2. Hiſtor. Apoſtol. & Oratione eſt in Sacramentario Gregoriano; ubi etiam habetur Oratione rerum comestibile-*

estibulum. Frugum verò habet originem à sancto Clemente *Constitut. li. 8. cap. 4. seu, ex Baronio anno 283. à Decreto Eutychiani Papæ.*

20 Quæ traditur hoc loco *candelarum benedictio*, ea est, quæ fieri contingit extra diem Purificationis beatæ Virginis, quod expressè notatur in *Rituale Romano Pauli V.* Item ea loci est, quæ fit extra diem Sabbati sancti, in quo maiori ritu domorum fit benedictio, & à Parocho, cuius proprius habetur ritus in *prædicto Rituali*: nam, ut diximus, in Missali positæ sunt tantùm ea benedictiones, quæ citra præiudiciū iurium Parochialium à quocumque Sacerdote, & quandocumque, fieri possunt.

21 Pro benedictione *vestium Sacerdotalium* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano*. Reprehendit *Possennus de Officio Curati cap. 2. num. 30.* eos, & meritò, qui assuunt vestem Sacerdotalem non benedictam vesti Sacerdotali benedictæ, & eam dissuunt post Missam, putantes hoc sufficere vice benedictionis propriæ; quod nullatenus est permitendum.

22 Quæritur autem: Quis benedicere potest has vestes præter Episcopum? Abbates, & alij Regularium Superiores ex Privilegio benedicere possunt; non tamen benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum, neque Abbates, ex Decreto sacræ Rituum Congregationis die 24. *Augusti 1609.* & renouato in fauorem Episcopi Spoletani die 30. *Septemb. 1628.* Neque obstat consuetudo allegata à *Tamburino de Iure Abb. Tom. 1. disp. 22. quæst. 2. num. 2.* quam abrogauit, & non obstare declarauit ea-

dem S. Congregatio 18. *Augusti 1629.* Nullo modo Sacerdotes simplices benedicere possunt proprias vestes, ex *Nauar. cons. 2. de consecr. Eccles.* neque Protonotarij, ex Decreto sacræ Rituum Cōgregationis 17. *Iulij 1627.*

23 Quæritur postremò: An Episcopi hanc facultatem possint alijs Sacerdotibus delegare. *Tabien. v. Abbas. num. 12. Vgolin. de Episc. cap. 32. num. 5.* negant: & in praxi sacra Rituum Congregatio sapius requisita fuit ab Episcopis insignioribus, & S. R. E. Cardinalibus, eiusdemque sacræ Rituum Congregationis Præfectis, iustis de causis apud Ecclesias proprias non residentibus, pro facultate delegandi, & eam pluribus concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas, 14. *Novembris 1615.* aliquando tempus ad sex menses, 14. *Martij 1616.* & sapius tandem sine limitatione, 2. *Maij 1619.* & deinceps alijs eodem modo. Ratio est, quia de potestate ordinis est hæc benedictio: ea verò non potest ab Episcopo delegari, sicuti potestas iurisdictionis, quæ delegari potest.

24 Hactenus de Benedictionibus. In calce Missalis additas inuenies Orationes dicendas in consecratione Episcopi, & in collatione Ordinum, excerptas à Pontificali: at, inquires, Cur in Missali positæ sunt? Respondeo, ad maiorem commoditatem consecrantis & consecratorum, ut quique eas dicere possit statim in suo Missali in Missa consecrationis. Prima verò harum Orationum legitur in *Sacramentario sancti Gregorij*, titulum ea quæ pro Episcopi consecratione dicitur.

Et hic finis totius Missalis.